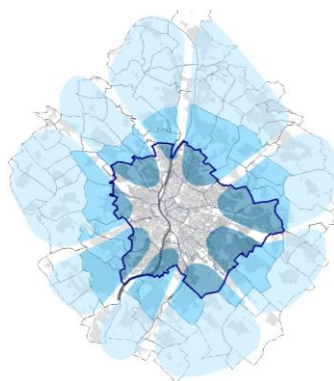

Területi hatásvizsgálat

Környezeti, társadalmi és gazdasági hatásvizsgálat

**Fővárosi Területfejlesztési Program – Stratégiai és operatív munkarész
Egyeztetési változat**

Budapest, 2014. január

Fővárosi Területfejlesztési Program – Stratégiai és operatív munkarész területi (Környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálata

MEGBÍZÓ:

BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATA

SZAKMAI IRÁNYÍTÓ: BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL

VÁROSÉPÍTÉSI FŐOSZTÁLY

Finta Sándor főépítész

Maczák Johanna

Lelkes Nóra

SZERZŐK

Pro Regio NK Kft. munkatársai és szakértői

KÖZREMŰKÖDŐK

BFVT Kft.

Ecorys Kft.

A dokumentum a Budapest Területfejlesztési Konceptiója - Területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat, Budapest, 2013. november című elemzés felhasználásával készült.

Tartalom

Bevezető	5
1. A területi hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése	6
1.1 A területi hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata	6
1.2 A területi hatásvizsgálathoz felhasználandó információk leírása	10
2. A terv ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival	12
2.1. A területfejlesztési program főbb céljai, tartalmának ismertetése	12
2.2. A terv összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal	20
2.3. A terv stratégiai céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata	23
2.3.1 A helyzetelemzés és a célok konzisztenciája	23
2.3.2 A célok belső konzisztenciája	29
2.3.3 A célok és prioritások kapcsolódása	30
2.3.4 A tervezett intézkedések tartalmának előzetes bemutatása	33
2.4. A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotnak a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése	50
2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos következmények	54
2.6. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése	55
2.7. A terv céljainak megvalósulása miatti környezetterhelés	60
3. Javaslat környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre	67
3.1. A terv érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések	67
3.2. Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni	69
4. A rendelet részletes követelményeinek megfelelő tényező elemzés	72
4.1. A tervben szereplő javaslatok hatása a környezeti, társadalmi és gazdasági tényezőkre	72
4.2. A tervben szereplő javaslatok társadalmi szempontú elemzése	76

4.3. A tervben szereplő javaslatok gazdasági szempontú elemzése	79
5. Összefoglalás	84
Rövidítések jegyzéke	86

Bevezető

A jelen dokumentum a **Fővárosi Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálata** (THV), amelyet a stratégiai és operatív munkarészeket tartalmazó dokumentum 2013. decemberi munkaközi és 2014. január egyeztetési változata alapján készítettünk el. A területi hatásvizsgálat készítését a Területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet (Rendelet) 9.§-a írja elő.

A fővárosi önkormányzat számára területfejlesztési feladatokat a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) delegált, azzal, hogy a területfejlesztési feladatokat területi szinten – a regionális fejlesztési tanácsok megszüntetésével – a megyei önkormányzatok, illetve a fővárosi önkormányzat hatáskörébe utalta.

A területi (gazdasági, társadalmi és környezeti) hatásvizsgálat tartalmi követelményeit a Rendelet **9. sz. melléklete** határozza meg, az elemzést a mellékletben leírtaknak megfelelően készítettük el.

Meglehetősen csekély időkeret állt rendelkezésre a fővárosi területfejlesztési stratégiai és operatív program (FŐTEP) kidolgozására, mivel a dokumentumokat a közgyűlésnek 2014. április 30-ig el kell fogadnia. A határidőt a KMOP-5.1.1/D kódszámú „Fenntartható városfejlesztési programok előkészítése” című pályázati felhívás szabta meg, amely a tervezési feladat finanszírozását biztosítja.

A jogszabályi előírások alapján 45 napot kell biztosítani a hivatalos véleményeztetési eljárásra, illetve 30 napot a területfejlesztési miniszternek a közgyűlési jóváhagyást lehetővé tevő állásfoglalás kiadására. A közgyűlési előterjesztést egy hónappal az ülés időpontja előtt le kell adni, így ha az összes határidőt összeadjuk, akkor a program egyeztetési változatának 2014. január elejére el kellett készülnie, meglehetősen rövid időt hagyva a társadalmi partnerek bevonására, illetve a tervezéskísérő eljárások megvalósítására.

A hatásvizsgálat egy fejlődő dokumentum, amelyet a területfejlesztési program bővülésével párhuzamosan tovább kívánunk fejleszteni, megvizsgálva a beérkezett vélemények alapján a stratégiai és operatív programban végrehajtott módosításokat. A tervezési folyamatot sem lehet lezártnak tekinteni, hiszen az országos uniós tervezési folyamat és az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) kidolgozása is a területfejlesztési tervezéssel párhuzamosan zajlik.

1. A területi hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése

1.1 A területi hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata

Előzmények bemutatása

A fővárosi területfejlesztési program kidolgozásának **alapját a koncepció jelentette**: Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK). A BTFK alapvetően a Fővárosi Közgyűlés által 2013. április 24-én elfogadott városfejlesztési koncepcióra épül (Budapest 2030 – hosszú távú városfejlesztési koncepció), kiegészítve a vonatkozó kormányrendelet szerinti tartalmi követelményekkel.

A BTFK helyzetelemzését 2012-ben fogadta el a Fővárosi Közgyűlés, míg a célrendszer tervezetének törvényi véleményezési eljárása 2013 októberében zárult. A beérkezett észrevételeket a tervezők megválaszolták, a változtatásokat átvezették. A dokumentum közgyűlési elfogadására várhatóan 2014 februárjában kerül sor. A javaslattevő fázishoz kapcsolódva elkészült a BTFK Területi hatásvizsgálata is (illetve a stratégiai környezeti vizsgálat - SKV), amely a megvalósítás feltételeit, várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatásait elemzi.

A tervezéshez inputként szolgált a főváros készülő Integrált Településfejlesztési Stratégiája, és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program, 2014-2020 munkaközi változata.

A Rendelet által előírt **elvárásokat** az „**IRÁNYMUTATÁS** a megyei és fővárosi szintű tervezési folyamat keretében a Közép-magyarországi régióban elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához” című útmutató (továbbiakban: Iránymutatás) **egészítette ki**. Az Iránymutatást a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (NTH) dolgozta ki, a 2014-20-as időszak tervezési feladatai támogatásához.

A fővárosi területfejlesztési program (FŐTEP) a Rendelet 4.§ (3) bekezdése szerinti középtávú területfejlesztési program, amely meghatározza a főváros (mint megye) specifikus és horizontális céljait, illetve az ezek megvalósítása érdekében meghatározott prioritásokat, illetve az ezek tartalmát – az operatív programrészen kibontó – intézkedéseket.

A stratégiának és programnak a megvalósítás irányába kell továbblépnie a koncepcióhoz képest, így kiemelt figyelmet kell fordítania a finanszírozás lehetőségeire. Ennek legfontosabb eszközét az EU Kohéziós Politikájának 2014-2020-as forrásai jelentik, a tervezők ezért jelentős mértékben a készülő **országos operatív programok tartalmához igazították** a koncepció cél- és eszközrendszerét.

1. táblázat: A 2014-20-as operatív programok tervezett megoszlása

Operatív program	Forrás	Forráсарány
Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP)	ERFA, ESZA	39,40%
Intelligens Közlekedésfejlesztési OP (IKOP)	KA, ERFA	13,69%
Környezeti és Energetikai Hatékonysági OP (KEHOP)	KA, ERFA	14,77%
Emberi Erőforrás Fejlesztési OP (EFOP)	ESZA, ERFA	10,94%
Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP)	ERFA, ESZA	3,55%

Operatív program	Forrás	Forráсарány
Terület- és településfejlesztési OP (TOP)	ERFA,	16,15%
Végrehajtási Koordinációs Operatív Program (KOOP)	KA	1,50%

Forrás: 1322/2013. (VI. 12.) Korm. határozat

A stratégia és program a koncepció (BTFK) céljait és tartalmát bontja ki, nem változtatva meg a meglévő célhierarchiát, így az átfogó és stratégiai célok a két dokumentumban azonosak. A területfejlesztési koncepció a stratégiai célokat fejlesztési irányokra (prioritásokra) bontja tovább, amelyek a programban már nem jelennek meg. A FŐTEP ugyanis az uniós finanszírozás lehetősége szempontjából szelektálja a beavatkozási területeket és koncentrálja a forrásokat, így a két dokumentum között a prioritástengelyek és az intézkedések szintjén jelentős eltérések vannak.

A célrendszerbeli azonosság miatt azonban a területfejlesztési **koncepció** (BTFK) **területi hatásvizsgálatának a megállapításai** a fővárosi területfejlesztési stratégia és operatív program hatásvizsgálata tekintetében is – a legtöbb esetben – **relevánsnak tekinthetők**.

Viszonyítási alapként érdemes tehát felidézni a koncepció (BTFK) területi hatásvizsgálatának legfontosabb következtetéseit, amelyek a következők voltak:

„A hatásvizsgálat készítése folyamán, a koncepciót összevetve a vele megegyező tervi szinten elhelyezkedő Pest megye területfejlesztési koncepciójával, megállapításra került, hogy a megfogalmazott célok a kölcsönös előnyök szem előtt tartásával kerültek meghatározásra, szinergikus hatással egymást erősítik. A hatásvizsgálat belső konzisztencia vizsgálata megmutatta, hogy a stratégiai célok sem tartalmazznak ellentmondást, egymással ütköző célok a célrendszerben nem szerepelnek, kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódnak egymáshoz, erősítik egymást.

A koncepció a feltárt környezeti konfliktusokra megfelelő javaslatokat határozott meg. A környezeti konfliktusok értékelése rávilágított, hogy a célok meg nem valósulásának jelentős környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai lennének. Így például a növekvő energiafelhasználás és a kedvezőtlen városszerkezet miatt fokozódó környezeti terhelésekre, és ezáltal romló életkörülményekre, illetve demográfiai folyamatokra lehet számítani.

Ezzel ellentétben a koncepció megvalósulása kedvező hatásokat eredményez mind környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból. Céljainak megvalósulása néhány esetben ugyan eredményezhet kisebb káros hatásokat is, melyek azonban kezelhető mértékűek. Ilyen káros hatással lehet a hiányzó közlekedési infrastruktúra elemek kiépítése (zaj- és légszennyezés) vagy éppen az egyes célok egyoldalú megvalósítása (pl. a turizmus egyoldalú fejlesztése okozta környezeti és társadalmi konfliktusok). Mindezen káros hatások megfelelő beavatkozásokkal illetve arányos fejlesztésekkel kiküszöbölhetők, mérsékelhetők.

Ennek megfelelően a koncepcióban a káros környezeti, gazdasági és társadalmi hatások minimalizálásra, illetve ellentételezésre megfogalmazásra kerültek a megfelelő javaslatok, így összességében javuló életfeltételeket teremt, biztosítja a környezeti erőforrásokkal történő hatékony és fenntartható gazdálkodást, hozzájárul a gazdasági versenyképesség fokozásához.”

A hatásvizsgálat készítése

A területfejlesztési tervek készítése során a 218/2009-es Kormányrendelet ún. tervezéskísérő eljárások elvégzését írja elő. Ennek elemei a területi (környezeti, gazdasági, és társadalmi) hatásvizsgálat, a stratégiai környezeti hatásvizsgálat, illetve az ún. ex ante értékelés elvégzése. A fenti

elemzéseket a javaslattevő fázis – tehát a célok és az azok elérését szolgáló eszközök (prioritások, intézkedések) kidolgozása – során kell elkészíteni, és azok eredményeit a tervezés folyamatába visszacsatolni.

A jogszabályi előírások alapján a területfejlesztési stratégiai és operatív program kidolgozásának, és elfogadásának felelőse Budapest Főváros Önkormányzata, akinek a javaslattevő fázis dokumentumaihoz a jelen területi hatásvizsgálatot mellékelni kell. A tervek elkészítését Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala koordinálja, amelyen belül a szakmai előkészítés a Városépítési Főosztály a feladata. A FŐTEP megírásával a Főpolgármesteri Hivatal a Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.-t (BFVT) bízta meg, amely az előbbi 100%-os tulajdonában álló gazdasági társaság. A területfejlesztési tervek kidolgozásában széles szakértői kör működik közre, akik az egyes szakmai részfejezetek kidolgozásában kaptak meghatározó szerepet

A területi hatásvizsgálatot a BFVT megbízásából a **regionális fejlesztési ügynökség** (a Pro Regio Nonprofit Közhasznú Kft.) készítette el, amely a kapcsolódó javaslatokat a tervezési folyamatba visszacsatolta.

A tervezéskísérő eljárások másik fontos eleme a Stratégiai környezeti vizsgálat (SKV), amelynek elkészítését a BFVT – megfelelő tervezési jogosultsággal rendelkező – szakember bevonásával tervezi elvégezni. Az SKV elkészítését a 2/2005. (I. 11.) számú az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló kormányrendelet szabályozza. Az SKV folyamatban való részvételről az érintetteknek nyilatkozni kellett, amelyre vonatkozó levelet a Hivatal 2013 októberében kiküldte. Az SKV elkészültét követően, annak véleményezésére 2014 januárjában kerül sor.

A területi hatásvizsgálat (THV) feladata, hogy a programban megvalósítani tervezett célok és beavatkozások gazdasági, társadalmi és környezeti hatását még a terv elfogadása előtt megvizsgálja, és javaslatot tegyen a nagy kockázattal rendelkező beavatkozások korrigálására, illetve az esetleges hatások csökkentésére.

A **területfejlesztési tervek jellegüknél** fogva kevesebb explicit területi hatással rendelkeznek, mint a rendezési tervek, hiszen ezek nem tartalmazznak övezeteket, illetve **nem eredeztetnek jogszabályi korlátokat, vagy építési jogokat**. Lehetőséget nyitnak projektek megvalósítására, amelyek környezeti és egyéb hatásvizsgálatát az engedélyeztetés során el kell végezni, és amit a megvalósíthatósági tanulmányaik fognak összegezni. A lehetséges projektek környezeti, társadalmi hatása még nem, vagy nem maradéktalanul ismert. Az elemzés során ezért a tervezett célok és intézkedések összesített hatását lehet **előzetesen** mérlegelni.

A területi hatásvizsgálat a területfejlesztési stratégiai és operatív program javaslattevő fázisával párhuzamosan készült, építve a koncepció helyzetelemzésére, és célrendszerére, illetve a BTFK hatásvizsgálatában foglalt megállapításokra.

2. táblázat: A területfejlesztési program és a hatásvizsgálat készítésének folyamata

Részfeladat	Időszak	THV Kapcsolódás
Íránymutatás megérkezése az NTH-tól	2013. október 11.	Összevetés a 218./2009-es kormányrendelettel
SKV-hoz kapcsolódó levelek kiküldése	2013. október 18.	Párhuzamos folyamat figyelemmel kísérése
Kerületi főépítési fórum – a tervezés bemutatása	2013. november 19.	-
VEKOP-hoz kapcsolódó rész-program – I. fázis az NTH-ba	2013. november 22.	Tervezett intézkedések és projektek vizsgálata

Részfeladat	Időszak	THV Kapcsolódás
Területfejlesztési stratégiai (program) megírása	2013. november- december	Célok és prioritások hatásainak előzetes vizsgálata
VEKOP-os és az ágazati OP-khoz kapcsolódó részprogram kész	2013. december 15.	Tervezett intézkedések és projektek vizsgálata
Területfejlesztési operatív program megírása	2013. december - január	Intézkedések és projektcsomagok vizsgálata
Területi hatásvizsgálat – egyeztetési változata kész	2014. január 13.	A dokumentum egyeztetésre alkalmas
45 napos törvényi egyeztetés kezdete	2014. január 15.	Bejövő észrevételek nyomon követése
SKV elemzés elkészítése és kiküldése hivatalos egyeztetésre	2014. január 30.	Környezeti hatásvizsgálat összevetése
Gazdasági és civil szakmai találkozók	2014. február	-
Törvényi és SKV egyeztetés során beérkezett észrevételek feldolgozása	2014. március 10-14.	Módosítások összesítése, közbenső visszacsatolások
Felülvizsgált területi hatásvizsgálat kész	2014.március 17-21.	Hatásvizsgálat javítása, mellékelése
Miniszteri állásfoglalás kézhezvétele	2014. április 17.	-
Közigyűlési előterjesztés kiküldése	2014. április 18.	-

A tervezési munka megkezdésekor teljes körű hatásvizsgálatot készíteni még nem lehetett, a jelenlegi **elemzés is egy pillanat-felvételnek** és visszacsatolásnak **tekinthető** a FŐTEP aktuális verziójára, hogy az elkészült program be tudja fogadni a vizsgálat által feltárt esetleges konfliktusokra és problémákra adandó válaszokat.

A THV-t ezért a társadalmi egyeztetés eredményeinek beépítését követően felül kell vizsgálni. A hatásvizsgálat folyamatát lezárni (véglegesnek tekinteni) nem lehet, míg a program maga nem véglegesedik.

A nyilvánosság bevonása

A bevezetőben felvázolt időkényszer miatt nagyon széles körű társadalmi vitára 2014 januárjáig nem került sor se a területfejlesztési program, se a hatásvizsgálat vonatkozásában, azonban 2014. első negyedévében – részben a 45 napos törvényi egyeztetés révén – ezt pótolni lehet. Az erre vonatkozó elképzeléseket a vizsgált dokumentum is bemutatja (formális egyeztetés, illetve informális szakmai fórumok és workshop-ok).

A partnerek véleményének megismerése érdekében azonban hasznos lehet áttekinteni, hogy a megalapozó dokumentumok tekintetében, milyen visszacsatolások érkeztek, illetve milyen lépések várhatók a FŐTEP vonatkozásában.

A Főpolgármesteri Hivatal 2013 májusában bocsátotta társadalmi vitára a BTFK javaslati munkarészét. A 45 napos véleményezés lezárultával 43 db vélemény érkezett be. A javaslatok többsége a koncepcióban megfogalmazott fejlesztési területeket kívánta tágítani, és kiterjeszteni,

valamint a leírtakat pontosítani. A javaslatok között igényként jelent meg a szociális és a gazdasági témakörök részletesebb kidolgozása. A véleményezők gyakran kértek olyan változtatásokat, amelyek meghaladták a koncepció, mint tervi műfaj keretét, és részletezettségét. A tervezők a beérkezett észrevételeket megválaszolták, ezek egy részét be is építették.

A fővárosi önkormányzat a területfejlesztési stratégiai és operatív program kidolgozása során is lehetőséget kíván biztosítani a partnerek bevonására, és egy viszonylag széleskörű társadalmasítási folyamat megvalósítására. Ez utóbbit azonban jelentősen korlátozza a rendelkezésre álló csekély időkeret, hiszen a dokumentumokat a közgyűlésnek 2014. április 30-ig el kell fogadnia. Mindettől függetlenül, a jogszabályi előírások alapján várhatóan 2014. január 15-én indul a 45 napos hivatalos véleményeztetési eljárásra, illetve 2014 februárjában a szakmai workshopok köre, amelynek a célcsoportjai:

- önkormányzatok;
- vállalkozások és érdekképviseleti szerveik;
- társadalmi szervezetek és egyéb kulturális, illetve tudományos szervek.

1.2 A területi hatásvizsgálathoz felhasználandó információk leírása

Az elemzés **tárgya a Fővárosi Területfejlesztési Program – Stratégiai és operatív munkarész** című dokumentum. A munka alapját a Program 2013. január 9-i változata, illetve annak részanyagai és köztes változatai adták, így elsősorban a Fővárosi területfejlesztési részdokumentum (I. fázis) és a Fővárosi ágazati részdokumentum (I. fázis).

A hatásvizsgálat – jellegéből fakadóan – reflektív tevékenység, így a jelen fázis során új adatgyűjtés nem történt. Az értékelők a meglévő és nyilvános adatbázisokat, illetve tervi információkat használták fel. Az elemzés alapját jelentő tervek köre részben adott volt a fővárosi területfejlesztési tervezés folyamatából fakadóan (BTFK, FŐTEP, részdokumentumok), részben a Rendelet által meghatározottakból következett (szomszédos megyei és országos stratégiák).

Az alábbiakban az elemzés során felhasznált tervdokumentumokat összegeztük:

- Budapest 2030 – hosszú távú városfejlesztési koncepció. Budapest Főváros Önkormányzata. Budapest, 2013.
- Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK). Budapest Főváros Önkormányzata. Budapest, 2013. május
- Fővárosi ágazati részdokumentum (I. fázis). A Fővárosi Területfejlesztési Program – ágazati programokhoz illeszkedő elemei. 2.2-es Munkaközi változat. Főpolgármesteri Hivatal. Budapest, 2013. december.
- Fővárosi területfejlesztési program (FŐTEP). Stratégiai és operatív munkarész. Egyeztetési változat. Budapest, 2014. január 9.
- Fővárosi területfejlesztési részdokumentum (I. fázis). A Fővárosi Területfejlesztési Program – VEKOP-hoz illeszkedő elemei. 2.2-es Munkaközi változat. Főpolgármesteri Hivatal. Budapest, 2013. december.
- IKOP – Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program 3.0 verzió 2014-2020. Nemzeti Fejlesztési Minisztérium. Budapest, 2013. szeptember
- Integrált Településfejlesztési Stratégia. Budapest Főváros Önkormányzata. Kidolgozás alatt.
- KEHOP – Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program. Nemzeti Fejlesztési Minisztérium. Budapest, 2013. október
- OFTK – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció. Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal. Budapest, 2013

- Pest Megye Területfejlesztési Koncepció. Pest Megyei Közgyűlés. Budapest, 2013, november.
- VEKOP – Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program 3.0 verzió (munkaközi változat). Nemzetgazdasági Minisztérium. Budapest, 2013. szeptember

BTFK területi hatásvizsgálatához felhasznált – és a jelen elemzésben is figyelembe vett – dokumentumok

- A városi mobilitás új kultúrája felé (EU Zöld könyv)
- A városfejlesztés lehetőségei a kohéziós politikai jogszabály tervezetekben 2014-2020. BM
- Atipikus foglalkoztatási formák nemzetközi összehasonlítása statisztikák alapján, TAMOP
- Az EU 11 tematikus célja
- Budapest Főváros EU stratégiája 2012. Budapest európai uniós forrás-felhasználási képességének javítását és az európai városhálózatba történő fokozottabb integrációját célzó stratégiai program és cselekvési terv
- Budapest Főváros Környezeti Programja a 2011-2016 időszakra. Budapest, 2011
- Innovation scoreboard EU 2011.
- Jelentés a vállalati KFI helyzetéről, 2012. NIH. BP.
- Közép-Magyarország: fejlesztési igények és a kohéziós politika eszköztára 2012. tematikus füzet
- Lakossági vélemények Studio Metropolitana
- Munkaerő-piaci helyzetkép a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján, 2010
- Nemzeti Fenntartható Fejlesztés Stratégia
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-224 (Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács – 2012. május)
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 – Társadalmi konzultációra készített tervezet (2012. november)
- Növekedési Terv
- Nemzeti Vidékstratégia
- Partnerség figyelembe vétele a területfejlesztésben, különös tekintettel a civil szervezetekre, 2003, VÁTI.
- Planning for people, sustainable urban mobility (www.mobilityplans.eu)
- „Újraélesztett egészségügy – Gyógyuló Magyarország - Semmelweis Terv az egészségügy megmentésére – szakmai koncepció”
- Új Széchenyi Terv
- Úton egy versenyképes és erőforrás hatékony közlekedési rendszer felé (EU Fehér könyv)

Az elemzés során a meglévő, és on-line módon hozzáférhető adatbázisokra támaszkodtunk. Ennek megfelelően a felhasznált adatbázisok a következők voltak:

- a KSH on-line adatbázisa, KSH Budapesti évkönyvei, EUROSTAT;
- TEIR-TÉRPORT;
- a kerületi projekt-gyűjtés adatai (2013. december);
- a Pro Régió Ügynökség saját adatbázisa.

A jogi háttér frissítéséhez a hatályos jogszabályokat az Opten adatbázisából töltöttük le, míg az uniós jogszabályok megismeréséhez az EU adatbázisát használtuk (<http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>).

2. A terv ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival

2.1. A területfejlesztési program főbb céljai, tartalmának ismertetése

A főváros területfejlesztési célrendszerének alapjait Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK) fektette le, amely kettő célszintet határozott meg: az átfogó célok és a stratégiai célok szintjét (lásd 3. sz. táblázat). A területfejlesztési stratégiai és operatív program részben követi a BTFK-ban leírtakat, azonban ezeken túl is lép, helyenként átstrukturálva és kiegészítve a koncepcióban meghatározott célhierarchiát.

A fővárosi területfejlesztési koncepcióban meghatározott célok illeszkednek az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OTFK) és az Európa 2020, illetve a formálódó országos operatív programok (VEKOP, KEHOP, és IKOP) céljaihoz, amelyet részletesen a következő 2.2-es fejezetben mutatunk be.

A Jövőkép

A stratégiai programrész kidolgozása során vizsgálat tárgya volt, hogy az ott meghatározott célok és prioritások közül, melyek megvalósításához tudnak hozzájárulni a 2014-20 közötti időszakra tervezett ágazati operatív programok intézkedései, illetve melyek azok, amelyhez hazai központi költségvetési, vagy fővárosi önkormányzati forrásokra lesz szükség. A teljes célrendszer bemutatásra került, majd ezt követően a programhoz kapcsolódó célhierarchia.

Az operatív munkarész célrendszerét a stratégiai munkarész részletesen tartalmazza. Az operatív munkarész a tervezés céljainak megfelelően az egyes intézkedések és prioritások tartalmát bontja ki részletesen.

A célrendszer alapját a jövőkép jelenti, amelyet a BTFK határozott meg, és az alábbiakat fogalmazza meg.

Jövőkép – a BTFK alapján

Budapest legyen egy élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A Koncepcióban kidolgozott célhierarchia ezt a jövőképet bontja ki részletesen, meghatározva a 2020-ig – ennek érdekében – megvalósítandó célok körét.

Célstruktúra

3. táblázat: Területfejlesztési célrendszer

Átfogó célok	BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS-HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	FENNTARTHATÓ, ÉRTÉK- ÉS TUDÁS-ALAPÚ GAZDASÁG	EGÉSZSÉGES, HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
Stratégiai célok	KEZDEMÉNYEZŐ, EGYÜTTMŰKÖDŐ TERÜLET-, VÁROS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS	TUDÁSALAPÚ, VERSENYKÉPES, INNOVATÍV ÉS „ZÖLD” GAZDASÁG	PARTNERSÉG – A JÖVŐ KÖZÖS TERVEZÉSE, ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSEK BUDAPESTEN ÉS A VÁROSTÉRSÉGBEN	
	NEMZETKÖZI SZEREPEKÖR ERŐSÍTÉSE A TÉRSÉGI POZÍCIÓ KIHASZNÁLÁSÁVAL	HATÉKONY VÁROSSZERKEZET KIALAKÍTÁSA - KOMPAKT VÁROS	A KÖRNYEZETI ERŐFORRÁSOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA, A TERMÉSZETI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSE	
	BUDAPEST KOMPLEX SZEREPEKÖRÉNEK MEGFELELŐ KÖZLEKEDÉSI RENDSZER MEGTEREMTÉSE	BEFOGADÓ, TÁMOGATÓ, AKTÍV TÁRSADALOM	RUGALMAS ÉS KORSZERŰ LAKÁSSTRUKTÚRA KIALAKÍTÁSA	

Stratégiai cél	A Koncepció fejlesztési irányai
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	1.1. A város- és térségfejlesztés megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítése 1.2. A város- és térségfejlesztés forrásszerkezetének átalakítása 1.3. Önfenntartó városgazdálkodási rendszer létrehozása
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság	2.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 2.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 2.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat
3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben	3.1. Partnerség a budapesti gazdasági tér összehangolt fejlesztése érdekében 3.2. Partnerség Budapest és Pest megye között 3.3. A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések közötti együttműködések elősegítése 3.4. A budapesti kerületi önkormányzatok és a fővárosi önkormányzat közötti együttműködés
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	4.1. Együttműködések erősítése 4.2. Versenyképesség növelése
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város	5.1. Vegyes területhasználat kialakítása 5.2. Barnamezős területek funkcióváltása 5.3. Differenciált központrendszer létrehozása 5.4. A Dunával együtt élő város 5.5. Értékvédelem - értékteremtés
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése	6.1. Zöld- és egyéb biológiai aktív felületek megőrzése, növelése 6.2. Természeti- tájképi értékek megőrzése 6.3. Zaj- és légszennyezés csökkentése 6.4. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 6.5. Korszerű vízgazdálkodás 6.6. Energiahatékonyság és klímavédelem
7. Budapest komplex szerepkörének	7.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 7.2. Térségi közlekedés fejlesztése

Stratégiai cél	A koncepció fejlesztési irányai
megfelelő közlekedési rendszer megteremtése	7.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 7.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom	8.1. Befogadó és támogató társadalom 8.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása 8.3. A humán szolgáltatások optimalizálása 8.4. A kulturális kínálat bővítése
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása	9.1. A lakásállomány optimalizálása 9.2. A térbeni-társadalmi szerkezet kiegyensúlyozása

A célok leírása

1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés

A célkitűzés lényege az önkormányzati irányító szerep felvállalása, a koordináló szerepkör erősítése, amely gazdaságélénkítő kormányzást, a gazdasági szereplők orientálását jelenti, megteremtve a lakosság és a gazdasági szereplők számára az ideális intézményi és infrastrukturális feltételeket. A külső források szűkülésének megállítása mellett a belső források bővülő újatermelése irányába kell elmozdulnia úgy, hogy az itt keletkező hozzáadott érték minél nagyobb hányada kerüljön visszaforgatásra, alapot képezve a város- és térségfejlesztés újatermelődő forrásainak biztosításához. Ez a fejlesztési forráskészlet fenntarthatóságának, egyben a foglalkoztatás növelésének is feltétele.

A kezdeményező város- és térségfejlesztés megvalósítása elválaszthatatlan a változó hazai és nemzetközi gazdasági körülményekre eredményesen reagálni képes szervezeti és pénzügyi rendszer kiépítésétől. E komplex rendszernek egyrészt összhangban kell lennie az ország és a budapesti agglomeráció teljesítőképességével, másrészt pedig biztosítania szükséges az önálló gazdasági potenciált kiépítő és kihasználó városgazdálkodási mozgásteret. A következő években a város- és területfejlesztésre fordítható források nagyobb része uniós támogatásokból adódik, ezért ebben az időszakban kell létrehozni azt a gazdasági alépítményt, ami biztosítja a város gazdasági kormányzását a vonzó gazdasági környezet kialakítása céljából. A város- és területfejlesztési feladatok megvalósításához azzal adekvát stratégiai város- és területfejlesztő szervezetre van szükség.

2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

A főváros és térsége gazdasági szerkezetéről megállapítható, hogy a rendszerváltás óta a szolgáltató szektor aránya nagymértékben, a hozzáadott érték tartalmú tevékenységek részesedése folyamatosan nőtt, párhuzamosan az ipari, építőipari szektor háttérbe szorulásával. Budapest és térsége gazdaságfejlesztési célja, összhangban a nemzetgazdasági célokkal, hogy export-orientált ágazatok fejlődjenek, minél kisebb mértékű import-, anyag- és energia tartalommal, ami jórészt a hatékonyság és a piacképesség javításával érhető el, a fenntarthatósági követelmények betartása mellett. Hiányosságok tapasztalhatók a tudástranszfert biztosító szereplők egymás közötti és a piac, illetve a képzést és kutatás-fejlesztést végző helyek közötti információáramlásban, továbbá a kapcsolati hálók erősítésében. Alapvető cél tehát a gazdaság innovatív, energiahatékony, „zöld” jellegének biztosítása és ehhez a befektetőbarát üzleti klíma, vonzó gazdasági környezet megteremtése.

Előnyben szükséges részesíteni a gazdasági környezethez alkalmazkodni képes, magas hozzáadott értéket létrehozó ágazatokat, egyúttal erősíteni kell Budapest egyetemvárosi, K+F+I és vállalkozásbarát jellegét. Térségi cél, hogy versenyképes gazdaságfejlesztési tengelyek, vállalkozási térségek, high-tech technológiai övezetek, innovációs pólusok alakuljanak ki.

Az energiatakarékosság, a megújuló energiaforrások növelése hatékonyságra, innovációra készíti a gazdasági szereplőket, fokozatosan átrendezve ezzel a gazdaság-szerkezetet. A „zöld” gazdaság átfogja a teljes urbanisztikai rendszert. Ez lehet a megújuló Budapest és az agglomeráció gazdaságának egyik fő „versenyképes” prémium hozzáadott értéke, mert helyi, megújuló, egyensúlyi, azaz fenntartható.

3. Partnerség – A jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben

Budapest és várostérsége csak együtt lehet sikeres az európai városok növekvő versenyében. A közös sikerhez a terület- és településfejlesztés valamennyi állami, önkormányzati, gazdasági és civil szereplőjének közös érdekek alapján közös célokat megfogalmazó és összehangolt fejlesztési eszközöket alkalmazó, sokoldalú együttműködése szükséges.

Az együttműködés kulcsa az összehangoltság kell, hogy legyen, ennek alapja pedig a jogi, intézményi feltételek kialakítása, melyet három szinten indokolt értelmezni:

Budapest és a budapesti gazdasági térhez tartozó városok (Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Hatvan-Gyöngyös) között – egy európai szinten pozícionálható egységes budapesti gazdasági tér kialakítása érdekében;

Budapest és Pest megye között – a térségi szinten összehangolt fejlesztés megvalósítása és az agglomerációs problémák hatékony kezelés érdekében;

A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések között – a kerület- és településközi fejlesztési és rendezési feladatok megoldására, közös integrált fejlesztési programok kezdeményezésére.

Az együttműködést és a közös tervezést ki kell terjeszteni a terület- és településfejlesztési célok valamint az alkalmazásra kerülő fejlesztési- és rendezési eszközök összehangolására, ezeken belül kiemelten: a térstruktúra közös érdekű fejlesztésének tervezésére, a térségi gazdaság fejlesztésére, a térségi zöldövezet kialakítására és a közlekedés térségileg összehangolt fejlesztésének tervezésére.

4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával

Az országos törekvések szerint fontos cél Magyarország Európán belüli központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése a fenntarthatóság figyelembevételével. Az ország fővárosaként Budapestnek kiemelt szerep jut ennek megvalósításában.

Nemzetközi szerepkörét akkor tudja erősíteni, ha az európai városhálózat erős tagjaként együttműködik minden lehetséges partnerrel a számára komparatív előnyöket hordozó témákban, mint a humán tőke vagy a földrajzi elhelyezkedés adottságainak érvényesítése; ha transzfer szerepet játszik Nyugat-Kelet és Észak-Dél relációjában a kultúra, az innováció, az áruk, a tőke, a képzett munkaerő és szaktudás átadása/közvetítése terén.

Ehhez Budapestnek találkozhellyé kell válnia a nemzetközi döntéshozatal, a kereskedelem és a kultúra meghatározó szereplői számára, meg kell őrizni Budapest nemzetközi városhálózatán belül megnyilvánuló egyedülálló sajátosságait, egyedi karakterét.

5. Hatékony városszerkezet kialakítása – Kompakt város

A fenntartható város hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezettel rendelkezik, kompakt és vegyes használatú, ahol előnyben részesül a közösségi, a gyalogos és kerékpáros közlekedés. Bár a kompakt város elvét a rendszerváltást követően megszületett fejlesztési koncepciók, stratégiák és tervek is hangsúlyozzák, a demográfiai változások, a klímaváltozás, valamint a globális gazdasági és pénzügyi válság miatt végképpen rá kell ébredni, hogy a kompakt város az, ami a rendelkezésre álló források ésszerű felhasználását teszi lehetővé. Fókuszálni kell a meglévő értékek megmentésére, megfelelő hasznosítására, minőségének javításra. Az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei kell, hogy képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.

A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) differenciált fejlesztést igényel. Összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatása és működtetésének költsége (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) az elvárható leggazdaságosabb kell, hogy legyen.

Vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani, tiszteletben tartva a megőrzésre érdemes természeti és épített környezetet, az egyedi városkaraktert. A közlekedési kényszerek csökkentésével kisebb terhelés éri a város zsúfolt területeit. A megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat segíti a „kis távolságok elvénél” megvalósítását: ha a mindennapok helyszínei közel vannak, elérésükhöz nem kell motorizált közlekedés, a kerékpározás, gyaloglás esélye is javul.

6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése

A környezeti elemek védelme és az élhetőség szempontjából kiemelten fontos, hogy elegendő zöldterület és egyéb biológiailag aktív zöldfelület álljon rendelkezésre környezetünkben. A fővárosi élőhelyek a nagyvárosi terjeszkedés ellenére is faj-gazdagok maradtak, biodiverzitásuk magas, emellett a tájképi adottságok és értékek is egyedülálló vonzerőt adnak a városnak. Mindezek védelme és fejlesztése a város fenntartható fejlődésének záloga.

A város fenntartható fejlődésének egyik alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. E tekintetben különösen fontos a különböző földtani elemek, a talaj (különösen a termőtalaj) és a talajvizek állapota. Az urbanizációs folyamatok egyre jobban veszélyeztetik ezeket az erőforrásokat is. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása, a termelő hulladékok megfelelő ártalmatlanítása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez.

Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások a különböző vízkészletek is, amelyekkel mind minőségi, mind mennyiségi értelemben is felelősen kell bánni. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Az egyre szélsőséesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik.

A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe. Az energiafogyasztás csökkentését és a klíma védelmet a nemzetközi elvárásokkal összhangban kell megvalósítani.

7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Az egységesülő Európa a kontinens közepén elterülő Magyarország közlekedésre is jelentős hatást gyakorol, a nemzetközi és országos szintű közlekedési rendszerek közötti „határvonal” egyre inkább eltűnik, helyét a várostérségek, régiók közötti utazási - szállítási kapcsolatrendszer veszi át. Ezt figyelembe véve, a külső, távolsági kapcsolatok fejlesztésének célja a TEN-T hálózatok, európai közlekedési folyosók és a főváros közötti kapcsolatok multimodális kiépítésével a nemzetközi és az országos elérhetőség javítása, továbbá a transzkontinentális utazási, szállítási módok integrációjával Budapest európai csomóponti szerepkörének (HUB) kiteljesítése. A nemzetközi forgalom tekintetében a repülés a személyszállítás kiemelkedő jelentőségű eleme, míg a hajózás csak az áruszállításban vehető figyelembe.

A nemzetközi forgalomban betöltött szerepén túlmenően, az ország egyes részei és a főváros közötti kapcsolatok szempontjából is a közúthálózat és a vasúthálózat a domináns. A közúthálózat (a gyorsforgalmi úthálózat) és a vasúthálózat fejlesztésének tovább kell javítania Budapest elérhetőségét, de ugyanakkor biztosítaniuk kell a jelenleg főváros centrikus kapcsolati rendszer oldását is.

Az egységesülő Európát felépítő régiók egyikeként Budapest és Pest megye között mind szorosabb együttműködés alakul ki. A létrejövő belső, helyi kapcsolatoknak a részeként a városi-városkörnyéki közlekedés integrációja, valamint az intermodális szolgáltatások intézményi- és infrastrukturális feltételeinek megteremtése is egyre fontosabb cél.

8. Befogadó, támogató, aktív társadalom

Az ország más részeihez viszonyítva Budapesten kiélezettebb a fejlesztési kérdésekben az alku pozíció, ezért referencia térről beszélhetünk, ahol folyamatosan próbára van téve a hazai és a nemzetközi elvárásnak való megfelelés, az ismeretek és tapasztalatok átadása. Azzal, hogy Budapest a szabadáramlási tér része lett, nemzetközi áru, tőke, szolgáltatás és munkaerő áramlás helyszínévé vált. Ismeretes, hogy a gazdasági változások a társadalommal kölcsönhatásban állnak, így a koncepció igazi kérdése az, hogy a beavatkozásokra a lakosság miként reagál, mennyiben és miben lesz partner.

A korábbiaktól eltérően, piac gazdasági körülmények között, az alkalmas humán erőforrás a haladás kulcselemévé vált.

A városlakók identitását, lakóhelyükhöz való kötődését erősíti, ha belátható időn belül itt tartják megvalósíthatónak az általuk elérni kívánt célt. A fővárosi önkormányzat ezt elő tudja segíteni tudatos, a generációkat, a különböző élethelyzetben lévőket és a köztük való együttműködést támogató szakpolitikával.

9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A XXI. század teremtette újfajta mobilitási lehetőségekre lényegesen rugalmasabb lakásstruktúra létrehozásával kell válaszolni, melyben annak összetétele, a lakásméret, a piaci és nem piaci lakásbérleti szegmens egymáshoz viszonyuló aránya, továbbá a városon belüli térbeli eloszlás egyaránt fontos.

A fővárosi lakásállomány fejlesztésére szükség lesz, ezen belül főleg a meglévő strukturális problémákra kell a hangsúlyt helyezni. A főváros lakásállományának egy része ugyanis kedvezőtlen méretbeli és energiahatékonysági összetétellel rendelkezik. A területi problémák, kihívások közé tartozik továbbá a kiegyensúlyozatlan, a korábbi és közelmúltbeli lakóterületi fejlesztések eredményeképpen intézményekkel, szolgáltatásokkal rosszul ellátott lakóterületek kérdése.

Vannak olyan területek, ahol a rossz lakásállomány és az alacsony státuszú népesség koncentrációja krízisterületek kialakulásához vezetett, melyeknek kezelése hosszú távon már nem halogatható.

Szükséges a lakhatási konstrukciók átalakítása, ezen belül a bérlakások számának növelése és a magán és önkormányzati bérlakás szektor helyzetének átgondolása, országos szintű szabályozás alkotása, melyben a fővárosnak kezdeményező szerepet kell vállalnia.

A célok kapcsolódása az uniós programokhoz

Fontos szempont minden területfejlesztési program esetében, hogy a tervezett célok megvalósításához milyen – elsősorban – pénzügyi eszközök állnak rendelkezésre. A 2014-2020-as időszakban várhatóan az uniós kohéziós források lehetnek a legfontosabbak a fővárosi területfejlesztési program szempontjából. Ezek magyarországi felhasználását az 4. táblázatban szereplő operatív programok biztosíthatják, amelyek közül a Versenyképes Közép-Magyarország OP, a Környezet és Energia OP, illetve az Intelligens Közlekedés OP, amelyek – a célterületi jogosultság alapján – fővárosi fejlesztéseket finanszírozhatnak.

Az alábbiakban, azt mutatták be, hogy az egyes stratégiai célok mely operatív programokhoz kapcsolódnak a legerősebben, illetve mely programokhoz közvetett módon.

4. táblázat: Koherencia – kapcsolódás OP-khoz

Stratégiai cél	VEKOP	KEHOP	IKOP	GINOP	EFOP
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	✓	✓	✓	✓	✓
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság	✓			✓	✓
3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben	✓	✓	✓	✓	✓
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	✓	✓	✓	✓	✓
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város	✓	✓			
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése	✓	✓		✓	

Stratégiai cél	VEKOP	KEHOP	IKOP	GINOP	EFOP
7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése	✓		✓		
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom	✓				✓
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása	✓	✓			

Az 1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés cél, mindegyik OP-hoz társítható, mivel a város és térségfejlesztés megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítésére, annak forrásszerkezetének átalakítására, öfenntartó városgazdálkodási rendszer fejlesztésére kerül sor ebben a célterületben. Ezek kiépítése a többi 8 stratégiai cél teljesülését és azokon keresztül az érintett OP-k megvalósulását segítik.

A 2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság cél gazdaságfejlesztési vonatkozása miatt egyértelműen a VEKOP-hoz, és a 15%-os rugalmasság alkalmazhatósága esetében a GINOP-hoz kapcsolódik. A 2. cél az EFOP prioritás-tengelyeihez is illeszkedik, (pl. a társadalmi innováció, hálózatosodás tekintetében).

A 3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben cél Budapest és várostérsége tervezésének összehangolása érdekében tervegyeztető és koordinációs fórumok rendszerének kialakítását és azok hatékony működtetését tűzi ki célul, ami a területi és operatív programok hatékonyabb végrehajtását segíti, a partnerség elvének maximális érvényesülése minden operatív programban alapvető célkitűzés (kvázi horizontális szempont).

A 4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával átfogó cél összefoglalja Budapest egyik legfőbb törekvését, ami a főváros nemzetközi szerepének megtartásához és fejlesztéséhez szükséges: városdiplomácia, nemzetközi K+F+I kapcsolatok erősítése, kulturális központ szerep, kereskedelmi közvetítő szerep. A 2014-2020-as közép-magyarországi és ágazati OP-k egyaránt illeszkednek a 4. célhoz, mivel közvetett módon mindegyik OP hozzájárul a kitűzött cél eléréshez.

Az 5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város célterület, főként a területi OP, a VEKOP prioritástengelyeihez kapcsolható (településfejlesztés és rehabilitáció), de a barnamezős területek kármentesítése kapcsán a KEHOP-nak, illetve az intermodalitás révén az IKOP-nak is lehet szerepe.

A 6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése cél, a KEHOP prioritástengelyeihez és a VEKOP, illetve a GINOP releváns prioritásaihoz kapcsolható (pl. Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének energia-hatékonysági célú fejlesztései), az utóbbi esetében a 15%-os rugalmassági keret terhére.

A 7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése, az IKOP-hoz és a VEKOP-hoz (pl. Térségi integrált közösségvezérelt fejlesztési programok – CLLD) egyaránt hozzárendelhető.

A 8. Befogadó, támogató, aktív társadalom több olyan részcelt is magába foglal, ami illeszthető az EFOP prioritásaihoz, a 15%-os célterületek közötti forrás-átcsoportosítást lehetővé tevő ún. rugalmassági szabály alkalmazhatósága esetén (pl. befogadó társadalom, gyarapodó tudástőke),

azonban a hivatkozott cél – fő szabály szerint, alapvetően – a VEKOP-ból (6. és 7. prioritás) juthat finanszírozáshoz.

A 9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása cél főként Budapest lakásállomány optimalizálást és a társadalom térszerkezetének kiegyensúlyozását tartalmazza. Ezekhez a célokhoz leginkább a VEKOP prioritásai illeszthetők (társadalmi befogadást szolgáló programok, térségi integrált közösségvezérelt fejlesztési programok – CLLD). A KEHOP a társasházak épületenergetikai fejlesztéseit támogatja.

2.2. A terv összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal

A területfejlesztési stratégiai és operatív program (FŐTEP) egyértelműen összhangban van Budapest Területfejlesztési Koncepciójával, mivel a 2 dokumentum célrendszere – az átfogó és stratégiai célok szintjén – azonos. A FŐTEP azonban ezeken túl is lép, részben átstrukturálva és kiegészítve a koncepcióban meghatározott célhierarchiát, részben új prioritásokat (beavatkozási területeket) határozva meg. A szoros kapcsolódás miatt nem indokolt ezt részletesebben elemezni.

A területfejlesztési törvény 19/A.§ (2) bekezdése kimondja, hogy az alacsonyabb szintű terveknek „... meg kell felelnie a magasabb szintű tervek célrendszerének”. A fővárosi területfejlesztési program (és koncepció) vonatkozásában az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) tekinthető a megfeleltetés alapjául szolgáló magasabb szintű tervnek. Az alábbi 5. táblázatban az ehhez való illeszkedést mutatjuk be.

5. táblázat: Az OFTK és a FŐTEP céljainak kapcsolata

	OFTK	Koherencia	FŐTEP – átfogó célok
Átfogó célok	Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés	✓	Fenntartható. érték-és tudásalapú gazdaság
	Népesedési Fordulat, egészséges és megújuló társadalom	✓	Javuló életminőség, harmonikus együttélés
	A természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése	✓	Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet
	Térségi potenciákra alapozott, fenntartható térszerkezet	✓	Budapest a térségi pozíciójára alapozza azt az átfogó célkitűzést, hogy az európai városhálózat erős tagja legyen
	OFTK	Koherencia	FŐTEP - Stratégiai célok
Specifikus célok	Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „Zöld” gazdaság
	Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Öngondoskodó, élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	-	Nem releváns
	Kreatív és tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás K+F+I	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „Zöld” gazdaság

	Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom, roma integráció	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Biztonság, korszerű és hatékony nemzeti közszolgáltatások, jó állam	✓	Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés
	Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata, környezetbiztonság	✓	A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése
	Az ország makro-regionális gazdasági és térszerkezeti csomópont	✓	Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
	Növekedésünk motorjai: városok, kiemelt térségek és befektetési övezetek	✓	Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés
	Vidéki térségek értékalapú felemelése	-	Nem releváns
	Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Mobilitás, az elérhetőség megújuló rendszerei és kapcsolt terei	✓	Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Az OFTK illetve a BTFK, és fővárosi területfejlesztési program átfogó és specifikus céljai koherensek, a törvényi előírásoknak maradéktalanul eleget tesznek. Ezen túlmenően fejlesztési megközelítésükben is összhangot mutatnak.

A 218/2009-es sz. Kormányrendelet előírja az azonos szintű területi tervekkel való összhang vizsgálatát is. Budapest esetében ez Pest megyét jelenti, mivel a főváros teljes mértékben a megyével határos. Az alábbiakban a megyei célkoherenciát vizsgáltuk meg, a Pest Megyei Fejlesztési Koncepció (PMFK) legfrissebb változata alapján.

6. A Pest megyei fejlesztési koncepció és a FŐTEP céljainak kapcsolódása

	PMFK	Koherencia	FŐTEP
Átfogó célok	Gazdaság Dinamizálása – az érték-teremtő képesség növelése a térség adottságaira építve	✓	Fenntartható. érték-és tudásalapú gazdaság
	Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek	✓	Javuló életminőség, harmonikus együttélés
	Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása – a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezte	✓	Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet
	-	-	Budapest az európai városhálózat erős tagja

	PMFK	Koherencia	FŐTEP
Stratégiai célok	A szociális és közbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső kapcsolati hálójának fejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása	✓	Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben
	Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése	-	-
	A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás-intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság
	Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság
	Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az MO mentén a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér térségében	✓	Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával
	A fejlődésben elmaradott Szobi, és Nagykáta, illetve a lemaradó Aszód, Cegléd, és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása	-	Nem releváns
	Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében	✓	Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
	A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést	✓	Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
	Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése	✓	Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térség-fejlesztés; Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város

	PMFK	Koherencia	FŐTEP
	Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közmű-fejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában	✓	A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

A Pest Megyei Fejlesztési Konceptió és a FŐTEP átfogó és stratégiai céljai koherensek.

2.3. A terv stratégiai céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata

A főváros területfejlesztési célrendszerének alapjait Budapest Területfejlesztési Konceptiója (BTFK) fektette le, amely kettő célszintet határozott meg: az átfogó célok és a stratégiai célok szintjét. A stratégiai célok tartalmát a BTFK-ban ún. prioritások (fejlesztési irányok) bontják ki. A területfejlesztési stratégiai és operatív programnak kimondottan szem előtt kell azonban tartani a végrehajtás és a finanszírozhatóság szempontját. A 2014-20-as időszakban a fejlesztési források többsége várhatóan az uniós Kohéziós politika forrásaiból fog származni, ezért a program készítői az uniós jogszabályok és az országos operatív programok tervezetei alapján szűkítették és strukturálták át a koncepcióban szereplő prioritások (fejlesztési irányok) tartalmát.

A prioritások (prioritástengelyek) kialakításának a célja, hogy a –mindig korlátos – források figyelembe vétele mellett meghatározza a legfontosabb beavatkozási területeket, azaz, hogy az adott térség, város mire akarja a fejlesztési forrásait felhasználni. A prioritások meghatározása segít a célokat konkrét eszközökké formálni (nagyprojektek, pályázati konstrukciók, tőkealapok), így átmenetet képezve a célok és a forrásfelhasználás eszközei között. A tevékenység eredményeként 5 prioritástengely (továbbiakban prioritás), és 22 intézkedés került azonosításra.

- I. **Gazdaságfejlesztés** a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért
- II. **Településfejlesztési** beavatkozások a hatékony városszerkezetért
- III. **Környezeti** fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért
- IV. **Közlekedésfejlesztés** Budapest komplex szerepkörének szolgálatában
- V. **Társadalmi** beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért

A program tehát követi a BTFK-ban leírtakat, azonban ezen részben túl is lép. A célok és prioritások összekapcsolódását a jelen fejezet végén található 7. táblázatban mutatjuk be.

A célhierarchia kialakítását részletes helyzetelemzés, és arra épülő SWOT analízis alapozza meg. Az alábbiakban ezek és a stratégiai célok összefüggéseit fogjuk fő vonalaiban bemutatni.

2.3.1 A helyzetelemzés és a célok konzisztenciája

1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- A közigazgatási rendszer és a költségei rontják a régió versenyképességét.
- Magánberuházások csökkenése.

- Az üzleti környezet kerületenként eltérő minősége.
- Kreatív társadalom kiköltözése.

A problémák megoldása a kezdeményező, együttműködő önkormányzatiság kiépítésével lehetséges, melynek a vonzó, ösztönző gazdasági környezet, a szolgáltató alpinfrastruktúra kiépítésére kell törekednie.

A kezdeményező város- és térségfejlesztés megvalósítása elválaszthatatlan a változó hazai és nemzetközi gazdasági körülményekre eredményesen reagálni képes szervezeti és pénzügyi rendszer kiépítésétől. E komplex rendszernek egyrészt összhangban kell lennie az ország és a budapesti agglomeráció teljesítőképességével, másrészt pedig biztosítani szükséges az önálló gazdasági potenciált kiépítő és kihasználó városgazdálkodási mozgásteret.

A célkitűzés lényege az önkormányzati irányító szerep felvállalása, a koordináló szerepkör erősítése, amely gazdaságélénkítő kormányzást, a gazdasági szereplők orientálását jelenti, megteremtve a lakosság és a gazdasági szereplők számára az ideális intézményi és infrastrukturális feltételeket. A külső források szűkülésének megállítása mellett a belső források bővülő újratemmelése irányába kell elmozdulnia úgy, hogy az itt keletkező hozzáadott érték minél nagyobb hányada kerüljön visszaforgatásra, alapot képezve a város- és térségfejlesztés újratemmelődő forrásainak biztosításához. Ez a fejlesztési forráskészlet fenntarthatóságának, egyben a foglalkoztatás növelésének is feltétele.

2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Duális szerkezet jellemzi a gazdaságot.
- Multinacionális cégek a saját beszállítóikat hozzák, kevésbé kapcsolódnak be a helyi gazdaság szerkezetébe
- KKV-k üzleti ismereteinek hiánya, nem motiváltak az ismeretszerzésben.
- KKV-k jövedelemtermelő képessége alacsony.
- Innovációs befektetések stagnálása.
- A tudásgazdaság szereplői közötti kooperáció esetleges.
- KKV-k finanszírozási rendszere nem megfelelő (kevés a gyors és olcsó hitel).
- Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak hiánya.

A főváros gazdaságának fenntartható és kiegyensúlyozott fejlesztése a fenti gyengeségeket fokozatosan felszámoló, a már meglévő K+F+I kapacitásokra támaszkodó, nagy hozzáadott értéket termelő ágazatok térnyerésének biztosításával lehetséges.

A főváros és térsége gazdasági szerkezetéről megállapítható, hogy a rendszerváltás óta a szolgáltató szektor aránya nagymértékben, a hozzáadott érték tartalmú tevékenységek részesedése folyamatosan nőtt, párhuzamosan az ipari, építőipari szektor háttérbe szorulásával. Budapest és térsége gazdaságfejlesztési célja, összhangban a nemzetgazdasági célokkal, hogy export-orientált ágazatok fejlődjenek, minél kisebb mértékű import-, anyag- és energia tartalommal, ami jórészt a hatékonyság és a piacképesség javításával érhető el, a fenntarthatósági követelmények betartása mellett. Hiányosságok tapasztalhatók a tudástranszfert biztosító szereplők egymás közötti és a piac, illetve a képzést és kutatás-fejlesztést végző helyek közötti információáramlásban, továbbá a kapcsolati háló erősítésében. Alapvető cél tehát a gazdaság innovatív, energiahatékony, „zöld” jellegének biztosítása és ehhez a befektetőbarát üzleti klíma, vonzó gazdasági környezet megteremtése.

3. Partnerség – A jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Emelkedik a fővárosi lakosság eltartottsági rátája.
- Természeti területek szétagrozottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányos.
- Az egyéni közúti közlekedés fokozódó térnyerése.
- Az átszállási kapcsolatok nem megfelelőek, a megállóhelyek elérhetősége sokszor nem megfelelő.
- A gyorsvasúti hálózat fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható.

Előbbiekből látható, hogy a fővárosi problémák egy részét nem lehetséges kizárólagosan a főváros területén, fővárosi fejlesztések eszközrendszerével kezelni. A fővárosi lakosság demográfiai összetétele, az ökológiai egyensúly, a közúti és közösségi közlekedés rendszere mind olyan területek, melyek hatékonyan csak szélesebb körű területi együttműködés, közös, egymás szempontjait figyelembe vevő tervezés megvalósításával kezelhetők.

Budapest és várostérsége csak együtt lehet sikeres az európai városok növekvő versenyében. A közös sikerhez a terület- és településfejlesztés valamennyi állami, önkormányzati, gazdasági és civil szereplőjének közös érdekek alapján közös célokat megfogalmazó és összehangolt fejlesztési eszközöket alkalmazó, sokoldalú együttműködése szükséges.

Az együttműködés kulcsa az összehangoltság kell, hogy legyen, ennek alapja pedig a jogi, intézményi feltételek kialakítása, melyet három szinten indokolt értelmezni:

- Budapest és a budapesti gazdasági térhez tartozó városok (Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Hatvan-Gyöngyös) között – egy európai szinten pozícionálható egységes budapesti gazdasági tér kialakítása érdekében;
- Budapest és Pest megye között – a térségi szinten összehangolt fejlesztés megvalósítása és az agglomerációs problémák hatékony kezelés érdekében;
- A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések között – a kerület- és településközi fejlesztési és rendezési feladatok megoldására, közös integrált fejlesztési programok kezdeményezésére.

Az együttműködést és a közös tervezést ki kell terjeszteni a terület- és településfejlesztési célok valamint az alkalmazásra kerülő fejlesztési- és rendezési eszközök összehangolására, ezeken belül kiemelten: a térstruktúra közös érdekű fejlesztésének tervezésére, a térségi gazdaság fejlesztésére, a térségi zöldövezet kialakítására és a közlekedés térségileg összehangolt fejlesztésének tervezésére.

4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Bécs, Prága, Pozsony régiót előnybe részesíti a működő tőke.
- Budapest Brand hiánya.
- Kihasztnátlan turisztikai potenciál.
- 1000 főt meghaladó befogadóképességű konferencia központ hiánya.
- Minőségi problémák a turisztikai szolgáltatásokban.
- Külföldre költöző, elvándorló szellemi tőke.
- Repülőtéri gyorsforgalmi út gyenge áteresztő képessége.

A fenti problémák kezelése elengedhetetlen Budapest nemzetközi pozícióinak megerősítéséhez. A főváros csak úgy lehet hosszú távon sikeres, ha térségi pozícióit kihasználva valódi regionális központtá válik.

Az országos törekvések szerint fontos cél Magyarország Európán belüli központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése a fenntarthatóság figyelembevételével. Az ország fővárosaként Budapestnek kiemelt szerep jut ennek megvalósításában.

Nemzetközi szerepkörét akkor tudja erősíteni, ha az európai városhálózat erős tagjaként együttműködik minden lehetséges partnerrel a számára komparatív előnyöket hordozó témákban, mint a humán tőke vagy a földrajzi elhelyezkedés adottságainak érvényesítése; ha transzfer szerepet játszik Nyugat-Kelet és Észak-Dél relációjában a kultúra, az innováció, az áruk, a tőke, a képzett munkaerő és szaktudás átadása/közvetítése terén.

5. Hatékony városszerkezet kialakítása – Kompakt város

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Leromló állagú, elhanyagolt műemléki épületek.
- Kármentesítés elmaradása hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását.
- A körirányú közúti elemek alacsony száma, elkerülő szakaszok hiánya.
- Az üzleti környezet kerületenként eltérő minősége.
- Kerületenként, társadalmi csoportokként eltérő egészségügyi állapot.
- Területi különbségek az egészségügyi és az oktatási ellátás színvonalában.
- A kapacitások nincsenek arányban a szükségletekkel.
- „Lakó sivatagok” kialakulása.

A fenti problémák a városszerkezet erős kvalitatív diverzifikációjára utalnak, melynek kezelése, a kiegyensúlyozott településstruktúra kialakítása nélkül a főváros gazdaságának fejlődése, az élhető lakókörnyezet megteremtése nem lehetséges.

A fenntartható város hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezettel rendelkezik, kompakt és vegyes használatú, ahol előnyben részesül a közösségi, a gyalogos és kerékpáros közlekedés.

Bár a kompakt város elvét a rendszerváltást követően megszületett fejlesztési koncepciók, stratégiák és tervek is hangsúlyozzák, a demográfiai változások, a klímaváltozás, valamint a globális gazdasági és pénzügyi válság miatt végképpen rá kell ébredni, hogy a kompakt város az, ami a rendelkezésre álló források ésszerű felhasználását teszi lehetővé. Fókuszálni kell a meglévő értékek megmentésére, megfelelő hasznosítására, minőségének javításra. Az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei kell, hogy képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.

A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) ezért differenciált fejlesztést igényel. Összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatása és működtetésének költsége (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) az elvárható leggazdaságosabb kell, hogy legyen.

6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Természeti területek szétaprózottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányzik.
- Túlszűfolt a kereszt- és körirányú közlekedési csomópontok.
- Budapest területén fokozódik a zaj-, rezgés-, fény- és vizuális szennyezés.
- Elhanyagolt közterek, parkok jelenléte.

- Árterek és zöldövezetek beépülése.
- Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony száma.
- Elhanyagolt, kihasználatlan termálvízkutak.
- Kármentesítés elmaradása hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását.

A fentiekben felsorolt problémák a város fejlődését korlátozzák, rontva mind az élhetőségét, mind a versenyképességét a városnak. Az élhető városi környezet megteremtéséhez és hosszú távú fenntartásához a természetes környezet védelmének megerősítése, és a természeti erőforrások fenntartható használatának biztosítása elengedhetetlenül szükséges.

A környezeti elemek védelme és az élhetőség szempontjából kiemelten fontos, hogy elegendő zöldfelület és egyéb biológiai zöldfelület álljon rendelkezésre környezetünkben. A fővárosi élőhelyek a nagyvárosi terjeszkedés ellenére is faj-gazdagok maradtak, biodiverzitásuk magas, emellett a tájképi adottságok és értékek is egyedülálló vonzerőt adnak a városnak. Mindezek védelme és fejlesztése a város fenntartható fejlődésének záloga.

A város fenntartható fejlődésének egyik alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. E tekintetben különösen fontos a különböző földtani elemek, a talaj (különösen a termőtalaj) és a talajvizek állapota. Az urbanizációs folyamatok egyre jobban veszélyeztetik ezeket az erőforrásokat is. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása, a termelő hulladékok megfelelő ártalmatlanítása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez.

Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások a különböző vízkészletek is, amelyekkel mind minőségi, mind mennyiségi értelemben is felelősen kell bánni. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik.

A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe. Az energiafogyasztás csökkentését és a klíma védelmet a nemzetközi elvárásokkal összhangban kell megvalósítani..

7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- A körirányú közúti elemek alacsony száma, elkerülő szakaszok hiánya.
- A közutak állapota, minősége nem kielégítő.
- A parkolási igények kielégítetlenek, kevés a parkolóház, a mélygarázs, illetve P+R parkolók száma.
- Összefüggő kerékpáros hálózat (és B+R rendszerű kerékpártárolók) hiánya.
- Repülőtér és a város közötti kapcsolat alacsony színvonalú.
- Közösségi közlekedés intézményi integrációja hiányzik.
- Az átszállási kapcsolatok sok esetben nem megfelelőek.
- A gyorsvasúti hálózat fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható.

Az azonosított problémák sokrétűsége és komplexitása világossá teszi, hogy a város XIX. századi mobilitási igények alapján kialakult szerkezet és közlekedési hálózata egyre kevésbé képes megbirkózni a növekvő közlekedési igényekkel. Ahhoz, hogy Budapest nemcsak az ország, de az európai városhálózat megbecsült tagja lehessen, a közlekedési infrastruktúra hiányosságait, a közlekedésben meglévő anomáliákat nagymértékben csökkenteni szükséges.

Az egységesülő Európa a kontinens közepén elterülő Magyarország közlekedésre is jelentős hatást gyakorol, a nemzetközi és országos szintű közlekedési rendszerek közötti „határvonal” egyre inkább

eltűnik, helyét a várostérségek, régiók közötti utazási - szállítási kapcsolatrendszer veszi át. Ezt figyelembe véve, a külső, távolsági kapcsolatok fejlesztésének célja a TEN-T hálózatok, európai közlekedési folyosók és a főváros közötti kapcsolatok multimodális kiépítésével a nemzetközi és az országos elérhetőség javítása, továbbá a transzkontinentális utazási, szállítási módok integrációjával Budapest európai csomóponti szerepkörének (HUB) kiteljesítése. A nemzetközi forgalom tekintetében a repülés a személyszállítás kiemelkedő jelentőségű eleme, míg a hajózás csak az áruszállításban vehető figyelembe.

A nemzetközi forgalomban betöltött szerepén túlmenően, az ország egyes részei és a főváros közötti kapcsolatok szempontjából is a közúthálózat és a vasúthálózat a domináns. A közúthálózat (a gyorsforgalmi úthálózat) és a vasúthálózat fejlesztésének tovább kell javítania Budapest elérhetőségét, de ugyanakkor biztosítaniuk kell a jelenleg főváros centrikus kapcsolati rendszer oldását is.

8. Befogadó, támogató, aktív társadalom

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- A fiatal képzett munkaerőt más országok hiányszakmái elvonzzák.
- Bezárkózó társadalom, gyengülő civil tevékenység.
- Kedvezőtlen demográfiai folyamatok a fővárosban.
- Társadalmi feszültségek élesen jelentkeznek.
- A romák helyzetének megoldatlansága, országos programok gyengesége.
- Rövid távú gondolkodás az adminisztrációval túlterhelt önkormányzatoknál.
- Önkormányzati segélyezési rendszer erősödése.
- Nincs egyensúlyban Budapest és agglomerációja a humán infrastruktúra tekintetében.

A fentiekben azonosított társadalmi problémák kezelése nélkül fennáll a veszélye, hogy a jelentős volumenű infrastrukturális és gazdaságélénkítő beruházások nem érik el valódi céljukat, sőt bizonyos társadalmi feszültségek szempontjából akár kontra-produktívnak is bizonyulhatnak.

Az ország más részeihez viszonyítva Budapesten kiélezettebb a fejlesztési kérdésekben az alku pozíció, ezért referencia térről beszélhetünk, ahol folyamatosan próbára van téve a hazai és a nemzetközi elvárásnak való megfelelés, az ismeretek és tapasztalatok átadása. Azzal, hogy Budapest a szabadáramlási tér része lett, nemzetközi áru, tőke, szolgáltatás és munkaerő áramlás helyszínévé vált. Ismeretes, hogy a gazdasági változások a társadalommal kölcsönhatásban állnak, így a koncepció igazi kérdése az, hogy a beavatkozásokra a lakosság miként reagál, mennyiben és miben lesz partner.

A korábbiaktól eltérően, piac gazdasági körülmények között, az alkalmas humán erőforrás a haladás kulcselemévé vált.

A városlakók identitását, lakóhelyükhöz való kötődését erősíti, ha belátható időn belül itt tartják megvalósíthatónak az általuk elérni kívánt célt. A fővárosi önkormányzat ezt elő tudja segíteni tudatos, a generációkat, a különböző élethelyzetben lévőket és a köztük való együttműködést támogató szakpolitikával.

9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Szlömösödött nagyvárosi területek megléte.
- Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony szám.
- „Lakó sivatagok” kialakulása.
- Bérlet állományt főként marginális csoportok használják, állaga leromlik.

- A hajléktalanság problémája a fővárosban koncentrálódik.
- A humán szolgáltatási kapacitások nincsenek arányban a szükségletekkel.

A SWOT elemzés által feltárt problémák megerősítik azt a meggyőződést, hogy a főváros gazdasági, társadalmi problémái egy részének gyökerét a megfelelő lakhatás hiánya jelenti. Rögzíteni szükséges, hogy a főváros hosszútávon fenntartható fejlődése működő, valós problémákra életszerű megoldásokat kínáló lakáspolitikai nélkül nem képzelhető el.

A XXI. század teremtette újfajta mobilitási lehetőségekre lényegesen rugalmasabb lakásstruktúra létrehozásával kell válaszolni, melyben annak összetétele, a lakásméreteket, a piaci és nem piaci lakásbérleti szegmens egymáshoz viszonyuló aránya, továbbá a városon belüli térbeli eloszlás egyaránt fontos.

A fővárosi lakásállomány fejlesztésére szükség lesz, ezen belül főleg a meglévő strukturális problémákra kell a hangsúlyt helyezni. A főváros lakásállományának egy része ugyanis kedvezőtlen méretbeli és energiahatékonysági összetétellel rendelkezik. A területi problémák, kihívások közé tartozik továbbá a kiegyensúlyozatlan, a korábbi és közelmúltbeli lakóterületi fejlesztések eredményeképpen intézményekkel, szolgáltatásokkal rosszul ellátott lakóterületek kérdése.

Vannak olyan területek, ahol a rossz lakásállomány és az alacsony státuszú népesség koncentrációja krízisterületek kialakulásához vezetett, melyeknek kezelése hosszú távon már nem halogatható.

Szükséges a lakhatási konstrukciók átalakítása, ezen belül a bérlakások számának növelése és a magán és önkormányzati bérlakás szektor helyzetének átgondolása, országos szintű szabályozás alkotása, melyben a fővárosnak kezdeményező szerepet kell vállalnia.

A fentiekből látszik, hogy a célrendszer elemei levezethetők a helyzetelemzésből.

2.3.2 A célok belső konzisztenciája

A célok belső konzisztenciáját a Fővárosi Területfejlesztési Program – Operatív Munkarész 10.2-es fejezete tartalmazza, ezt a jelen alfejezetben részletesen ezért nem mutatjuk be. Általánosságban megállapítható, hogy a célok többsége 2-3 másik célhoz kapcsolódik szorosan, míg 2-3 további célhoz kevésbé erősen.

A célok belső kapcsolatának vizsgálatából az is megállapítható, hogy azok között nincs ellentmondás, nem szerepelnek köztük egymással ütköző célok, és olyanok, amelyek kioltják egymás hatását. A stratégiai célok és intézkedések kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódnak egymáshoz, erősítik egymást.

2.3.3 A célok és prioritások kapcsolódása

7. A FŐTEP céljainak és prioritásainak kapcsolódása

Stratégiai cél	Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városrészkezelésért	Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	✓	✓	✓	✓	✓
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság	✓			✓	✓
3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben	✓	✓	✓	✓	✓
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	✓	✓	✓	✓	✓
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város		✓			
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése		✓	✓	✓	
7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése		✓		✓	
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom				✓	✓
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása		✓	✓		✓

jelmagyarázat:

szoros, erős kapcsolódás a stratégiai célok között

kevésbé szoros, de van kapcsolódás a stratégiai célok között

A 7. táblázatból kiolvasható, hogy mindegyik prioritásnál van egy olyan stratégiai cél, amelyhez elsősorban kapcsolódik, illetve a célok többségére igaz, hogy egy-két másik prioritáshoz is részlegesen illeszkedik. Az „1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés”, a „3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben”,

illetve a „4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával” című stratégiai célok az összes prioritás megvalósítását szolgálják; szinte horizontális célnak tekinthető.

8. táblázat. Prioritások és intézkedések táblázata

Prioritás	Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért [98,5 Mrd Ft]	Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért [312 Mrd Ft]	Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért [450 Mrd Ft]	Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerep-körének szolgálatában [830 Mrd Ft]	Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért [86 Mrd Ft]
Intézkedés	1.1 Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása (2.1) 45 Mrd Ft	2.1 Vegyes területhasználat kialakítása – Dunával együtt élő város (5.1, 5.4) 180 Mrd Ft	3.1 Zöld-és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem (6.1., 6.2) 20 Mrd Ft	4.1 Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (7.1)	5.1 Befogadó és támogató társadalom (8.1) 21 Mrd Ft
	1.2 Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (2.2) – 7 Mrd Ft	2.2 Barnamezős területek funkcióváltása (5.2) 30 Mrd Ft	3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése (6.3) 35 Mrd Ft	4.2 Térségi közlekedés fejlesztése (7.2) 250 Mrd Ft	5.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése (8.2) 21 Mrd Ft
	1.3 Turizmus mint gazdasági húzóágazat (2.3) 36,5 Mrd Ft	2.3 Differenciált központrendszer létrehozása (5.3) 31 Mrd Ft	3.3 Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem (6.4) 180 Mrd Ft	4.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (7.3) 430 Mrd Ft	5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3) 37 Mrd Ft
	1.4 Városterégi együttműködés (3) 10 Mrd Ft	2.4 Értékvédelem – értékteremtés (5.5) – 21 Mrd Ft	3.4 Korszerű vízgazdálkodás (6.5) 125 Mrd Ft	4.4 A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (7.4) 150 Mrd Ft	5.4 A kulturális kínálat bővítése (8.4) – 7 Mrd Ft
		2.5 A lakásállomány optimalizálása (9.1, 9.2) 50 Mrd Ft	3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6) 105 Mrd Ft		

Színkód: elsősorban VEKOP, *elsősorban IKOP*, elsősorban KEHOP, uniós forrásból kevésbé támogatható (Zárójelben a BTFK szerinti sorszámokat tüntettük fel)

A fenti 9. táblázatból látható, hogy a tervezett intézkedések levezethetők a prioritásokból, illetve többségükben jól kapcsolható az uniós támogatásból megvalósuló operatív programokhoz. Ezek részletes illeszkedését a fővárosi területfejlesztési program 10. fejezete intézkedésenként részletesen bemutatja. Azon programok esetében, amelyekhez nem rendelhetők közvetlenül operatív programok azok esetében is lehet esély a tartalom közvetett kapcsolására az OP-khoz, vagy a központi brüsszeli pályázati felhívásokhoz.

A stratégiai célok és az országos operatív programok összefüggéseit bemutató 4. táblázat és a fenti 7. és 8. táblázat alapján megállapítható, hogy a fővárosi stratégiai célok, illetve a prioritások és intézkedések levezethetők egymásból, illetve lehetőséget biztosítanak az uniós forrásból megvalósítandó országos programok (VEKOP, IKOP, KEHOP) keretösszegeinek lehívására.

2.3.4 A tervezett intézkedések tartalmának előzetes bemutatása

A további mélyebb elemzések, így a stratégiai környezeti vizsgálat alapját a Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP) intézkedései jelenthetik, amelyet részletesen a dokumentum – Operatív munkarésze (10. fejezet) tartalmaz.

Az alábbiakban az intézkedések fő tartalmi elemeit soroljuk fel, kiegészítve az eddig összegyűjtött projekt-javaslatok listájával.

1.1 –Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítás

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Üzleti környezet fejlesztése
 - Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak létrehozása (speciális profillal, keresleti elemzés alapján, pl. üzletfejlesztési és menedzsment tanácsadással)
 - Üzleti telephelyek fejlesztése barnamezős területeken
 - Fiatal vállalkozók program, amely segíti a start-up vállalkozásokat, és a fiatalok vállalkozóvá válását
- B) KKV-k finanszírozásának segítése
Mikrohitel és egyéb pénzügyi szolgáltatások
- C) Innováció, K+F
Vállalkozások és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés segítése
 - elsősorban alkalmazott kutatások (vállalkozói megrendelések alapján)
 - együttműködések ösztönzése a fővárosi szolgáltató cégek és a kutatóhelyek között
- D) Kreatív gazdaság fejlesztése
 - A kreatív iparágakhoz kapcsolódó vállalkozások támogatása, nemzetközi piaci szerepük megerősítése, benne az ezekben létrejövő start-up vállalkozások felfutásának elősegítése.

Az intézkedés részlemeinek bemutatása

A projektek kedvezményezettjei részben vállalkozások lesznek, így esetükben a támogatni tervezett projektek előzetes meghatározása nem indokolt, várhatóan pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra.

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
KKV fejlesztési és innovációs program	5	Budapest Főváros Önkormányzata / BVK	2014. I. félévében kerül kidolgozásra
Budapest Inkubációs Hálózat	2	Budapest Főváros Önkormányzata	2014. I. félévében kerül kidolgozásra
Duna gazdasági program	1,5	Budapest Főváros Önkormányzata	2014. I. félévében kerül kidolgozásra

1.2 – Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (2.2)

Az intézkedés rövid tartalma

A fenti célok elérését szolgálhatják létrehozandó szervezetek (pl. a fejlesztési ügynökségi feladatok ellátására), vagy meglévő szervezetek átalakítása, továbbá a szolgáltatási hatékonyság javító lépések, és szervezeti, képzési projektek:

- budapesti fejlesztési ügynökségi feladat;
- városkommunikációs ügynökségi feladat;
- befektetés-ösztönzési feladatok megoldása.

A VEKOP 3.0 véleményezése során Pest megye és Budapest is jelezte az igényt, hogy a befektetés-ösztönzés megyei szintű támogatása jelenjen meg a támogatási területek között, a TOP-hoz hasonlóan.

Az intézkedés részleteinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
budapesti fejlesztési ügynökségi feladat	0,7	Fővárosi önkormányzat	2014. I. félévében kerül kidolgozásra
városkommunikációs ügynökségi feladat	1,4	Fővárosi önkormányzat	2014. I. félévében kerül kidolgozásra
befektetés-ösztönzési feladatok megoldása	1	Fővárosi önkormányzat	előkészítés 2014 II. félévében

1.3 – Turizmus mint gazdasági húzóágazat (2.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- Turisztikai termékek fejlesztése
Turisztikai vonzerők szolgáltatásainak fejlesztése, illetve területileg decentralizált támogatása
Tematikus útvonalak és hálózatok kialakítása, tematikus utcák kialakításának ösztönzése.
- Egészségügyi turizmus fejlesztése
Egészségturizmus és aktív kikapcsolódás feltételeinek fejlesztése, fürdők gyógyászati szolgáltatásainak fejlesztése. Balneológiai terápiás és kutatóközpont kialakítása.
- Budapest Brand kialakítása és bevezetése

Erős Budapest márka felépítése, turizmus marketing, piaci megjelenés és fenntartása, partnerségi kapcsolatok erősítése.

D) Duna-parti szabadidő zóna

A Duna-part hozzáférhetőségének javítása, vízparti szabadidős zónák kialakítása, úszó szabadidős- és vendéglátó egységek számának és szolgáltatási színvonalának emelése.

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Fürdőváros program	10,3	Fővárosi Önkormányzat (vagyonkezelő: BGYH)	
Gellért és Széchenyi fürdők gépészeti rekonstrukciója	4,3	Fővárosi Önkormányzat (BGYH)	Nem engedélyköteles - szakértői anyag elkészült
Gyógyfürdők műszaki korszerűsítése - megújuló energiafelhasználás	1,5	Fővárosi Önkormányzat (BGYH)	Pályázati témajavaslat
Palatinus Strandfürdő, főépület külső és belső felújítása, átalakítása	1,5	Fővárosi Önkormányzat (BGYH)	Jogerős elvi építési engedéllyel rendelkezik
Dagály strandfürdő fejlesztése	3	Fővárosi Önkormányzat (BGYH)	Fejlesztési elképzelés
Fővárosi Állat és Növénykert (FÁNK) bővítése és családi élménypark fejlesztése	15,0	FÁNK	A tervezés előkészítésére ~300 M Ft forrás szükséges
Budapest brand és turisztikai marketing /TDM	1,75	Fővárosi Önkormányzat	ITS egyeztetési anyagában szerepel

Az első körös projektgyűjtés során két kerület jelölt meg termékfejlesztési célú projektet, mindkettő megvalósítása a magánszektor részvételével tervezett.

A kerületek Duna-parton tervezett, illetve turisztikai szempontból is fontos közterületi, épületmegújítási projektjei a 3.3. vegyes területhasználat, Dunával együtt élő város, illetve a 3.5. differenciált központrendszer projektcsomagok részét képezik.

A projektek egyéb kedvezményezettei jobbra vállalkozások lesznek, így a támogatni tervezett projektek előzetes meghatározása esetükben nem indokolt, azok várhatóan pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra.

1.4 – Városterzéségi együttműködés (2.4)

Az intézkedés rövid tartalma

Pest megyével folytatott egyeztetést követően, a véleményezési időszak végére lesz kidolgozva

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Kidolgozás alatt

2.1 Vegyes területhasználat kialakítása - Dunával együtt élő város (5.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Zöldfelületi rendszer fejlesztése
- B) Belvárosi közterületi fejlesztés
- C) Gazdasági és lakófunkciók elkülönülésének oldása
Szomszédsági körzetek komplex ellátását lehetővé tevő szolgáltató rendszerek kialakulásának ösztönzése
- D) Körirányú közlekedési elemek megvalósításának előkészítése
- E) Gyalogos és kerékpáros fejlesztések a Duna-partokon és a Duna szigeteivel
A Duna-part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása.

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Városháza komplex megújítása	14	Fővárosi Önkormányzat	Előzetes fejlesztési program készült
Városliget integrált fejlesztése	70	Fővárosi Önkormányzat/ Városligeti Ingatlanfejlesztő Zrt.	Kormányhatározat (Közösségi közlekedési elemei 3,5-4 Mrd Ft)
Népliget integrált fejlesztése	~30	Fővárosi Önkormányzat/ Magyar Állam	Kormányhatározat; a koncepciójának elkészítettése folyamatban
Margitsziget integrált fejlesztése	20-25	Fővárosi Önkormányzat	előkészítés alatt
Hajógyári-sziget komplex fejlesztése	1	Fővárosi Önkormányzat	előkészítés alatt
Közösségi terek és integrált közterületi megújítások (Tér-Köz plusz)	3,5	Fővárosi Önkormányzat	Tér-Köz pályázati program folytatása
A belvárosi Duna-partok komplex közterületi rehabilitációja	13,5	Fővárosi Önkormányzat	A projekt tanulmánytervei készülnek
Római part integrált fejlesztése	3	Fővárosi Önkormányzat	ITS egyeztetési anyagában szerepel
Ráckevei-Soroksári-Dunaág (RSD) integrált fejlesztése	1,5	Fővárosi Önkormányzat	ITS egyeztetési anyagában szerepel
Gyalogos és kerékpáros kapcsolatok megteremtése a Duna szigeteivel (Hajógyári, ill. Molnár sziget-Csepel hidak)	2,5	Fővárosi Önkormányzat/ BKK	Budapest Közlekedési rendszerfejlesztési tervében és ITS-ben szereplő projektek

A városligeti és a népligeti projektek előkészítésének szükségességéről és megvalósításáról Kormányhatározat rendelkezik, így azok megvalósításában a központi költségvetési források jelentős.

Az első körös projektgyűjtés során ehhez az intézkedéshez érkezett a legtöbb projekt a kerületek részéről (összesen 38 db). Kidolgozottsági fokuk nagyon eltérő, ezért költségbecslés is mindössze a projektek felénél áll rendelkezésre. A kisebb közterületi, zöldterületi projektek, s az ehhez szükséges előkészítő beavatkozások jellemzően 50 és 500 millió Ft között szóródnak, a nagyobb léptékű, összetettebb, műemléki környezetben megvalósuló, vagy a jelentős volumenű sportcélú infrastruktúra fejlesztést is tartalmazó projektek nagysága 0,5 és 2 milliárd Ft között változnak (ezek száma 10 db).

2.2 – Barnamezős területek funkcióváltása (5.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) A meglévő ipari örökség védelme és hasznosítása (pl. Óbudai Gázgyár területén kulturális funkció megjelenése)
- B) A barnamezős területek funkcióváltása, és értékvédelme
- C) A fejlesztések barnamezők felé terelése bónus/malus szabályozási eszközökkel;
- D) Átmeneti hasznosítások ösztönzése

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Gázgyár kulturális negyed	5	Fővárosi Önkormányzat / Fővárosi Gázművek	Részletes fejlesztési koncepció előkészítése folyamatban van
Rákosrendező előkészítés	0,5	Fővárosi Önkormányzat	A projekt célja az előkészítés
Nyugati Grund	1,5 (+esetleges kárelhárítási ktg.)	Fővárosi Önkormányzat	ITS egyeztetési anyagában szereplő projekt, előkészítése 2014-ben-
Integrált közterületi projektek feldolgozás a második körös projektgyűjtéssel pontosítható	13	Kerületi önkormányzatok	

Az első körös projektgyűjtés során négy projektjavaslat érkezett be, melyből mindegyik a barnamezős területek funkcióváltásának előkészítéséhez szükséges tervezést és szervezeti kapacitások kiépítését célozza, a területek funkcióváltására vonatkozóan csak a VI. kerület jelölt meg funkcionális koncepciót, amely elképzelés egybeesik a Fővárosi listán szereplő Nyugati Grund projekttel.

A projektek egyéb kedvezményezettei vállalkozások lesznek, így a támogatni tervezett projektek előzetes meghatározása nem indokolt, azok többnyire várhatóan pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra.

2.3 – Differenciált központrendszer létrehozása (5.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő városfejlesztési feladatok megvalósításával

Meglévő tradicionális központok fejlesztése és új központok, intermodális szerepű központok létrehozása. Főutca típusú beavatkozások

- B) A város közlekedési szerkezetének átalakítása az új használati igényeknek megfelelően
Meglévő közterületek újraosztása (útépítések, felújítások, közösségi közlekedés fejlesztése – villamos közlekedés projektjei, 42. sz. villamos, egyéb viszonylatok eszközbeszerzései
- C) A közúti közlekedés-biztonság javítása

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Városfejlesztési Alap	14	Fővárosi Önkormányzat	ITS egyeztetési anyagában szereplő projekt, előkészítése 2014-ben-
Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő városfejlesztési feladatok megvalósításával – feldolgozás a második körös projektgyűjtéssel pontosítható	11	kerületi önkormányzatok	feldolgozás alatt

Az első körös projektgyűjtés során 21 projekt-ötletet azonosítottak a kerületek, jellemzően hagyományos központjaik, alközpontjaik megújítására vonatkozó tartalommal. A javaslatok előkészítettsége legfeljebb tanulmányterv szintű, a projektek felénél adtak meg nettó bekerülési költséget vagy költségbecslést.

A komplex kerületközponti fejlesztések esetében 2-4 Mrd forintos becsült költséggel számolnak, míg a kisebb (egy-egy piac vagy tér felújítását célzó) projektek esetében 100-200 millió Ft nagyságrendű beruházásokban gondolkodnak.

2.4 – Értékvédelem-értékteremtés (5.5)

Az intézkedés rövid tartalma

- Területi védettségek meghatározása, újra szabályozása, pontosítása;
- Homlokzatok állagmegóvása, felújítása
- Intézményesített védelem hatékonyságának növelése

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslatai egyelőre nem ismertek, a projektjavaslatok összegyűjtése folyamatban van.

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség

2.5 – A lakásállomány optimalizálása (9.1, 9.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) A bérlakás-állomány felújítása, indokolt esetekben
- B) Önkormányzati bérlakás fejlesztés
- C) Komplex programok, amelyekben a társadalmi-gazdasági problémákkal sújtott területek rehabilitációja érdekében hajtanak végre
- D) Lakásállomány energetikai célú felújítása

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Önkormányzati szociális célú bérlakások és épületek energiahatékonysági megújítása, új működési modellek kialakítása	~30	Fővárosi Önkormányzat/ kerületi önkormányzatok	előkészítés alatt
Szociális városrehabilitáció	10	Kerületi önkormányzatok	

Az első körös projektgyűjtés során a kerületek a panelprogramot, a társasházak energiahatékonysági megújítását, térfigyelő rendszerek kiépítését, valamint az önkormányzati bérlakás-állomány energiahatékonysági megújítását jelölték meg – programszerűen.

Integrált szociális város-rehabilitáció egyrészt a megkezdett projektek folytatásaként jelent meg (pl. Magdolna negyed VIII. kerület, Havanna Ltp. – XVIII. kerület, IX. kerületi integrált tömb-rehabilitáció), új területet csak a VIII. kerületi Orczy negyed jelent. A projektek pontos meghatározása és kiválasztása a 2014-ben készülő Tematikus fejlesztési programok (TFP) keretében történik.

3.1 – Zöld-és egyéb biológiai aktív felületek megőrzése, növelése - természetvédelem (6.1, 6.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelme (pl. barlangok)
- B) A zöldfelületi rendszer szempontjából értékes területek megőrzése és revitalizációja (pl. Rákospatak mente)

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Rákospatak integrált fejlesztése	1	Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok	Tanulmányterv
Népliget zöldterületi jellegű fejlesztései	7-10	Fővárosi Önkormányzat	A tervek előkészítés alatt
Egyéb, hálózati jellegű zöldfelületi, természetvédelmi	2	Helyi önkormányzatok,	

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
fejlesztések		Fővárosi Önkormányzat, Magyar Állam	

Az első körös projektgyűjtés során a Rákos-patak revitalizációját több kerület is megjelölte, ezen kívül a Hosszúréti patak revitalizációja, a Tétényi-fennsík és a Halmi erdő, mint két nagyobb zöldfelületi, rekreációs szempontokat is integráló projekt került azonosításra.

3.2 – Zaj és légszennyezés csökkentése (6.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem
- Közösségi közlekedés használatát növelő programok
- Fővárosi zajtérkép felülvizsgálata
- Kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása

Az intézkedés részleteinek bemutatása

Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslati egyelőre nem ismertek, a projektjavaslatok összegyűjtése folyamatban van.

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Belterületi kötőtpályás közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem	30	Fővárosi önkormányzat, BKK, Magyar Állam	Tervezés alatt

3.3 - Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem (6.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékiszap kezelés megoldandó problémájára (akár termikus hasznosítás).
- A hulladékgazdálkodás rendszerének gazdaságosabbá, hatékonyabbá tétele a telephelyek fejlesztése és a géppálmány korszerűsítése révén.
- A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja.
- Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás a környezettudatos fogyasztói viselkedés érdekében.

Az intézkedés részleteinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Cséry-telep rekonstrukciója	20-50	Fővárosi Önkormányzat	Tényfeltárás
HUHA Új Hulladék-hasznosító és Iszapégető Erőmű	80	Fővárosi Önkormányzat	A megvalósíthatósági tanulmány elkészítése folyamatban van
Hulladék-közszolgáltatáshoz kapcsolódó telephelyek komplex fejlesztése	20	Fővárosi Önkormányzat	A koncepcióterv elkészítésére irányuló közbeszerzés elindítva van az első telephely vonatkozásában
Óbudai Gázgyár területének kármentesítése	6-17	Fővárosi Önkormányzat/ Fővárosi Gázművek	Részletes fejlesztési konceptió előkészítése folyamatban van

Az első körös projektgyűjtés során nem érkezett az intézkedéshez kapcsolódó kerületi projekt.

3.4 - Korszerű vízgazdálkodás (6.5)

Az intézkedés rövid tartalma

- A korszerű vízhálózat az ütemezett hálózatrekonstrukciója, vízminőséget rontó lerakódásokat tartalmazó vezetékek kiváltása.
- A várhatóan egyre nagyobb intenzitású csapadékhullásra való felkészülés, szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése.
- Gépészeti felújítás, valamint kapacitásbővítés azon ivóvíz-hálózati nyomászónákban, ahol szükséges.
- Csatornázatlan területek felzárkóztatása (volt zártkertes övezetek csatornázási helyzetének ésszerű rendezése) ahol szükséges a rákötések ösztönzése
- Dél-Budai főgyűjtő megépítése, a vízfolyásokra történő illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése a vízminőség és a kapacitás, azaz a vízzállító képesség javítása.
- Egyesített rendszerű csatornák dunai kitorkollásának megszüntetése
- Elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése
- A kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása.

Az intézkedés részleteinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Az ivóvíz ellátás üzem- biztonságát, és a működési hatékonyságot növelő program			
A fővárosi ivóvízhálózat főnyomó és gerincvezetékek rekonstrukciója	19,9	Fővárosi Önkormányzat / Fővárosi Vízművek	A legkockázatosabb vezetékszakaszok meg- határozásra kerültek,

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
		(FV) Zrt.	és a lehetséges felújítási technológiák
Gravitációs és alacsony nyomású kockázatos vezetékek rekonstrukciója	17,4	Fővárosi Önkormányzat / FV Zrt.	Tanulmányterv
Azbesztcement alapú csővezetékek cseréje	27,7	Fővárosi Önkormányzat / FV Zrt.	Tanulmányterv
PVC anyagú csővezetékek rekonstrukciója	4,6	Fővárosi Önkormányzat / FV Zrt.	rekonstrukciós program
Duna alatti átvezetések rekonstrukciója)	1,3	Fővárosi Önkormányzat / FV Zrt.	állapotfelmérés
Tűzcsapok és szerelvények rekonstrukciója	6,44	Fővárosi Önkormányzat / FV Zrt.	rekonstrukciós program
Kutak rekonstrukciója	3,14	Fővárosi Önkormányzat / FV Zrt.	kút-rekonstrukciós program
Térségi csapadékvíz elvezetési Stratégia	0,05	Fővárosi Önkor- mányzat / Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. (FCSM)	előkészítés előtt
A csapadékvíz-elöntés által veszélyeztetett területek védelme a XVII. kerületben	0,6	XVII. kerületi Önkormányzat	Kiviteli terv
Árvízvédelmi rendszerek megerősítése		Fővárosi Önkormányzat / FCSM	
Elsőrendű védvonalak rekonstrukciója	29,4	Fővárosi Önkormányzat / FCSM	előkészítés előtt
Római parti ideiglenes árvízvédelmi mű	5	Fővárosi Önkormányzat / FCSM	Megvalósíthatósági tanulmány, környezeti hatásvizsgálat
Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése –II.	3,3	Fővárosi Önkormányzat / FCSM	részben előkészített (I. fázis szakaszolása)

Az első körös projektgyűjtés során két kerület jelölt meg csapadékvíz-elvezetési célú projektet. A XVII. kerület esetében az elkészült kiviteli tervek engedélyeztetés alatt állnak, a XVI. kerület tekintetében tanulmányterv készült.

3.5 – Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Meglévő épületállomány komplex felújítása, energiahatékonysági programok támogatása;
- B) Új, energia-hatékony épületek építésének támogatása;
- C) Zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása;
- D) Városi távhőrendszerek integrációja, régi vezetékszakaszok felújítása, hőveszteség csökkentése, intenzív beépítésű területek bevonása a távhőszolgáltatásba;

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
HUHA I. komplex: távhő mennyiségének növelése, kazánrekonstrukciók és kapacitásbővítés	14,5	Fővárosi Önkormányzat /FKF Zrt.	A megvalósíthatósági tanulmány elkészült a projekt I. projekt-szakaszára
CNG/LNG gázhasznosító rendszer kialakítása, fermentáló üzemek létesítésével és ehhez kapcsolódóan alternatív üzemű célgépek beszerzése	12	Fővárosi Önkormányzat	Projekt megvalósíthatóságának vizsgálata lezárult
Dél-budapesti hőkooperációs rendszer létrehozása	15	FŐTÁV	Előkészítés alatt
Távfelügyeleti rendszer kiépítése II. szakasz	3-4	FŐTÁV	Előkészítés alatt
Távhő-ellátási területek növelése – pilot projekt	2-5	FŐTÁV	Előkészítés alatt
A BKSZTT energia-hatékonyságának javítása, energiatermelésének növelése	16,2	Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.	hosszútávú fejlesztési terv
Oktatási intézmények, óvodák, és egészségügyi alap-infrastruktúra, illetve egyéb önkormányzati kötelező feladatokhoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések	~10	Fővárosi önkormányzat, kerületi önkormányzatok, Magyar Állam	Feldolgozás alatt
Szociális célú infrastruktúra fejlesztése	3,5	Fővárosi önkormányzat, kerületi önkormányzatok	IVS-ben szerepel, időszotthonok épületenergetikai auditja elkészült

A kerületi önkormányzatok többsége egy-egy projektet jelölt meg, összesen 22 igény érkezett, ami a közoktatási és –nevelési intézmények, valamint a közfeladatok ellátásának helyet biztosító épületek energiahatékonysági megújítását célozza. Van olyan önkormányzat, ahol programként jelenik meg a kötelező önkormányzati feladatok ellátásához kapcsolódó épületek energiahatékonysági megújítása.

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Minisztérium által javasolt központi intézményfenntartók által kezelt intézmények épületenergetikai fejlesztéseinek forrásigénye eléri a 13 Mrd forintot, amelyek egy része szintén a VEKOP keretéből finanszírozható.

4.1 Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (7.1)

A tervezett intézkedés tartalmát alapvetően az országos közút- és vasúthálózati fejlesztések határozzák meg, amelynek előnyeit a főváros is élvezheti, azonban tartalmának kialakításába közvetlen ráhatása kevés van.

Részletesen ezért erre az intézkedésre nem tér ki az Operatív program.

4.2 – Térségi közlekedés fejlesztése (7.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A városi, elővárosi vasúti közlekedés fejlesztése;
- A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre;
- Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése;
- P+R parkolók, B+R tárolók építése;
- A főváros és a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér között kötöttpályás közösségi közlekedési kapcsolat létrehozása.

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Elővárosi vonal és P+R fejlesztések (92)	11,0	NIF, MÁV	
M5 déli szakasz (Astoria - Csepel és Ráckeve) – előkészítés	5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Döntés-előkészítő tanulmány készül
M2-es metró – Gödöllői HÉV (H8/9-es) összekötése	150-200	Fővárosi Önkormányzat, BKK	
M5 északi szakasz (Batthyány tér - Szentendre) – előkészítés	2,7	Fővárosi Önkormányzat, BKK	

4.3 – A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (7.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása (benne járművek beszerzése).
- A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre;
- Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók kiépítése
- Elővárosi hivatásforgalmi vízi közlekedés továbbfejlesztése
- Közösségi közlekedés intézményi integrációja;

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
1-es villamos szakaszos meghosszabbítása 2. ütem: Fehérvári út – Kelenföldi vasútállomás közötti szakasz	7,5	BKK	
Őrmező intermodális csomópont	10	Fővárosi Önkormányzat, BKK	előkészítés folyamatban
M3-as metró rekonstrukciója és északi meghosszabbítása	98,3-166,7	Fővárosi Önkormányzat, BKK	RMT és tanulmányterv készítése folyamatban
42-es villamos meghosszabbítása a Gloriett lakótelepig	17,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Az engedélyezési tervek elkészültek
2-es villamos és környezete felújítása és északi meghosszabbítása	23	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Megvalósíthatósági tanulmány készült
Budapesti villamos és trolibusz járműprojekt II. ütem	50,2	Fővárosi Önkormányzat, BKK	-
3-as villamos északi meghosszabbítása a Szegedi úti felüljáró megépítésével, hiányzó hálózati kapcsolatok megteremtésével az Erzsébet királyné útja és a Béke tér között	9,2	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Megvalósíthatósági tanulmány készül
Villamos pályák összekötése Deák Ferenc tér és Lehel tér között (Bajcsy-Zsilinszky út – Váci út)	14,8	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Megvalósíthatósági tanulmány készül
Rákóczi út – Thököly út – Csömöri út – Újpalota kötőtpályás kapcsolata, a Rákóczi út humanizálása	54,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Megvalósíthatósági tanulmány készül
M1-es metró (MillFAV) rekonstrukciója és keleti meghosszabbítása	40	Fővárosi Önkormányzat, BKK	A projekt előkészítése érvényes támogatási szerződéssel rendelkezik
Fogaskerekű vasút (60-as villamos) és környezetének rendezése (Széll Kálmán térig való meghosszabbítás)	22	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Döntés-előkészítő tanulmány
FUTÁR projekt II. ütem	5	BKK	
Közösségi közlekedési projektek előkészítése (villamos-vonalak és Duna integrálása Budapest közlekedési rendszerébe)	2	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Előkészítési projekt

Az első körös projektgyűjtés keretében nem érkezett kerületi projektjavaslat.

4.4– A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (7.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Kerékpáros közlekedés fejlesztése
- B) Közúti forgalomcsillapítás
- C) A körirányú közúti elemek fejlesztése, elkerülő szakaszok megvalósítása
- D) Gazdasági fejlesztésekkel kapcsolatos elemek megvalósítása

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
A körirányú és elkerülő közúti elemek fejlesztése		Fővárosi Önkormányzat, BKK	
Csepeli gerincút II. ütem (Posztógyár u. – Mag u. között)	2,9	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Engedélyezési terv, építési engedély van
Nagy Lajos király útja fejlesztése meglévő nyomvonalon (Füredi út – Erzsébet királyné útja között)	2,4	Fővárosi Önkormányzat, BKK	
Széchenyi láncpártelem és a Városliget felújítása	14,0	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Előkészítés folyamatban
Petőfi híd felújítása - előkészítés	0,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	
Körvasút menti körút építése új nyomvonalon több szakaszban 3. szakasz – előkészítés (Határ út menti)	0,2	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Körvasút menti körút építése új nyomvonalon több szakasz-ban 3. szakasz – előkészítés
Körvasút menti körút építése új nyomvonalon, több szakaszban (Üllői út Soroksári út között)	5,0	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Előkészítés 2016-2020
Körvasút menti körút építése új nyomvonalon több szakasz-ban 4. szakasz (Albertfalvai híd előkészítése ebben) - előkészítés	4	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Körvasút menti körút építése új nyomvonalon több szakasz-ban 4. szakasz (Albertfalvai híd előkészítése ebben) - előkészítés
Repülőtéri gyorsforgalmi út fejlesztése	12,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Tanulmányterv, egy szakaszára kiviteli terv
Somogyi út kiépítése	0,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	Kelenföldi intermodális csomóponttal egy projektben kezeli az ITS
A fővárosi személyforgalmi behajtási díj rendszer	15,1	Fővárosi Önkormányzat	

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
bevezetése és a hozzá kapcsolódó beruházások			
Budapesti és regionális kerékpáros közlekedés fejlesztése és kerékpáros szolgáltatás-fejlesztés	4,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	
Közösségi kerékpár rendszer – BUBI (II. ütem)	1,5	Fővárosi Önkormányzat, BKK	
B+R rendszerű kerékpártárolók létesítése	0,2	Fővárosi Önkormányzat, BKK	
Kisebb léptékű útfelújítások, szilárd burkolatú utak kialakítása, helyi kerékpárút, feltáró utak és hiányzó közúti kapcsolati elemek	20	kerületi önkormányzatok	

A kerületi önkormányzatok 16 projektjavaslata alapján megállapítható, hogy a kerékpárutak és gyalogos hidak építése mellett az új utak építése, közutak felújítása, a földutak szilárd burkolattal történő ellátása továbbra is fontos cél a megjelölt projektek között. Ezek egy része a Fővárosi Önkormányzat projektjei között is megjelenik, mások integrált kerület(központ)i projektek részeként szerepelnek.

A javaslatok előkészítettsége változó, vannak pályázati dokumentáció szinten kidolgozott projektek, azonban a többségük szabályozási terv, vagy koncepcióterv szinten áll. A költségbecslések alapján – főleg a földutak szilárd burkolattal való ellátása – több milliárd forintos beruházási igényű feladat.

5.1. Befogadó és támogató társadalom (8.1)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) diszkrimináció ellenes, illetve befogadást segítő programok (Színes Budapest program, XYZ - Fiatalok Programja);
- B) antiszegregációs programok;
- C) szomszédsági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése, háttér megteremtése a helyi támogató csoportok működéséhez;
- D) munkaerő térbeli mobilitását elősegítő támogatások.

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslatai egyelőre nem ismertek, a projektjavaslatok összegyűjtése folyamatban van.

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Színes Budapest (antidiszkriminációs és befogadó környezetet erősítő, program)	0,7	Fővárosi Önkormányzat	Már meglévő részelemek integrálásával ITS egyeztetési anyagában szereplő ernyőprogram

XYZ – Fiatalok Programja	1,5	Fővárosi Önkormányzat	Már meglévő részelemek integrálásával ITS egyeztetési anyagában szereplő ernőprogram
Antiszegregációs programokat támogató szolgáltatás	5	Fővárosi Önkormányzat/ kerületi önkormányzatok/ nonprofit szervezetek	TFP keretében 2014 I. félévében kerül előkészítésre

Az első körös projektgyűjtés alapján, a kerületi önkormányzatok ESZA típusú beavatkozásra – eddig – nem tettek javaslatot.

5.2 – A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése

Az intézkedés rövid tartalma

- A) speciális foglalkoztatási programok, kiemelten kezelve a pályakezdő és a tartósan munkanélküli munkavállalók helyzetét;
- B) fiatalok munkaerőpiaci integrációja;
- C) egész életen át tartó tanulást ösztönző programok;
- D) szak- és felnőttképzés fejlesztése.

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Esélyegyenlőségi program	2	Kidolgozása folyamatban van.	Kidolgozása folyamatban van.

Az első körös projektgyűjtés alapján, a kerületi önkormányzatok ESZA típusú beavatkozásra – eddig – nem tettek javaslatot.

A központi közigazgatás 50-80 Mrd Ft értékű fejlesztést tervez az intézkedés által érintett területen. A programok szakmai kidolgozása folyamatban van, a fővárost érintő programok konkrét forrásigénye nem ismert.

5.3 – A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) a változások rugalmas követéséhez monitoring bevezetése az oktatás, a szakképzés, az egészségügy, a munkaerő-piaci igények és a városbiztonság területén.
- B) szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése;
- C) köznevelési, felsőoktatási intézmények tartalom- és kompetencia fejlesztése;
- D) felsőoktatást érintő ágazati fejlesztési programokhoz való illeszkedés (EFOP Közép-magyarországi régiós része);
- E) egészségügyi, nevelési, közoktatási intézmények szolgáltatásainak racionalizálása
- F) képzések a szakorvosok számára;

- G) módszertani tananyagok készítése, és tartalomfejlesztés;
- H) a prevenció széleskörű szakmai feltételeinek megteremtése (pl. szűrőállomások hálózata, iskolai, közösségi prevenciós programok);

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslatai egyelőre nem ismertek, a projektjavaslatok összegyűjtése folyamatban van.

Projektcsomag neve (projektek száma)	Becsült költség (Mrd Ft)	Projektgazdák	Előkészítettség
Szemléletformáló és aktív életmódot támogató programok	0,7	Kidolgozása folyamatban van.	Kidolgozása folyamatban van.

A kerületektől beérkezett projektjavaslatok kisebb részt a differenciált központrendszer integrált projektjeinek elemeiként lettek meghatározva, nagyobb részt a közintézmények energiahatékonysági megújítása miatt az energiahatékonyság és klímavédelem projektcsomag részét képezik. A kerületi önkormányzatok ESZA típusú beavatkozásra – eddig – nem tettek javaslatot.

A központi közigazgatás több mint 70 Mrd Ft értékű fejlesztést tervez az intézkedés által érintett tématerületeken. A programok szakmai kidolgozása folyamatban van, a fővárost érintő programok konkrét forrásigénye nem ismert.

5.4 – A kulturális kínálat bővítése (8.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- Kulturális célú programok (fesztiválok, rendezvények) támogatása
- Rendezvényhelyszínek fejlesztése
- Kulturális létesítmények kisebb infrastrukturális fejlesztései

Az intézkedés részelemeinek bemutatása

Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslatai egyelőre nem ismertek, a projektjavaslatok összegyűjtése folyamatban van.

A központi közigazgatás várhatóan 15 Mrd Ft értékű kulturális fejlesztést tervez. A programok szakmai, tartalmi kidolgozása folyamatban van, konkrét forrásigényük nem ismert.

2.4. A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotnak a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

A Fővárosi Közgyűlés 512/2011 (IV.6.) határozatával úgy döntött, hogy készüljön el Budapest Új Városfejlesztési Koncepciója. A koncepcióalkotás megalapozásaként 2011 nyarán széleskörű adatgyűjtés kezdődött, és 2011. október végére elkészült a „Budapest városfejlesztési koncepciója – helyzetelemzés” című dokumentum, amely során a főváros teljes területét tömb-szinten felmérték. Az azóta eltelt időszakban keletkezett új adatokkal a dokumentum 2012 novemberében aktualizálásra került.

A jelen hatásvizsgálat tárgyát képző területfejlesztési program a területfejlesztési koncepcióra, és annak helyzetelemzésére, megalapozó munkarészére támaszkodik. Néhány indokolt esetben – elsősorban gazdasági mutatók vonatkozásában – a helyzetelemzésben szereplő információk aktualizálásra kerültek. A területfejlesztési programmal összefüggő, érintett környezeti, társadalmi és gazdasági elemeket a SWOT analízis foglalja össze, rendszerezi és a célrendszer mutatja be az azokhoz kapcsolódó, elérni kívánt célokat.

A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotot tehát a legjobban a SWOT megállapításain keresztül lehet megismerni, ezért az alábbiakban a FŐTEP SWOT elemzését idézzük fel.

SWOT – Belső tényezők

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
GAZDASÁG	
▪ Országos jelentőségű államigazgatási, politikai központ. ▪ Nemzetközi cégek regionális központjainak helyszíne (informatika, K+F, szolgáltató központ). ▪ Foglalkoztatottság magas az országos átlaghoz képest. ▪ A munkanélküliség szintje alacsony. ▪ Tőkeerős vállalkozói szféra. ▪ Tőke-koncentráció. ▪ Innovációs és K+F potenciál jelenléte. ▪ Gyorsan növekvő vállalkozások (gazellák) magasabb aránya. ▪ Üzleti szolgáltató tevékenységek a fővárosban koncentrálnak. ▪ Jelentős számú alulhasznosított ingatlan. ▪ Kreatív osztály jelenléte. ▪ Nemzetközi ismertség. ▪ Magyarország első számú turisztikai desztinációja. ▪ Turisztikai infrastruktúra kiépítettsége. ▪ Kiépített magas színvonalú gyógyfürdők. ▪	▪ A közigazgatási rendszer és a költségei rontják a régió versenyképességét. ▪ Magánberuházások csökkenése. ▪ Duális szerkezet jellemzi a gazdaságot. ▪ Multinacionális cégek a saját beszállítóikat hozzák, kevésbé kapcsolódnak be a helyi gazdaság szerkezetébe ▪ KKV-k üzleti ismereteinek hiánya, nem motiváltak az ismeretszerzésben. ▪ KKV-k jövedelemtermelő képessége alacsony. ▪ Innovációs befektetések stagnálása. ▪ A tudásgazdaság szereplői közötti kooperáció esetleges. ▪ KKV-k finanszírozási rendszere nem megfelelő (kevés a gyors és olcsó hitel). ▪ Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak hiánya. ▪ Az üzleti környezet kerületenként eltérő minősége. ▪ Kreatív társadalom kiköltözése. ▪ Kihasztnatlan turisztikai potenciál. ▪ 1000 főt meghaladó befogadóképességű konferencia központ hiánya. ▪ Minőségi problémák a turisztikai szolgáltatásokban. ▪ A turizmus erőteljes területi koncentrációja. ▪ Budapest Brand hiánya.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA	
▪ Magasan kvalifikált munkaerő koncentrációja jellemző. ▪ A fővárosban koncentrálódik az ország K+F, és innovációs potenciálja. ▪ Képzett pályakezdő fiatal munkaerő jelenléte. ▪ Az oktatási szolgáltatások széles köre hozzáférhető. ▪ Országos viszonylatban egészséges társadalom, magas életszínvonal. ▪ Elsődleges hazai migrációs központ, nemzetközi bevándorlás. ▪ Kiépült a humán közszolgáltatások alapintézmény-rendszere. ▪ Megfelelő szakember állomány a humán közszolgáltatásokban. ▪ A felsőoktatási intézmények többségében a foglalkoztatottak képzettsége, tudományos minősítettsége magas. ▪ Alap- és felsőfokú oktatási intézményi hálózat teljes körűen kiépített. ▪ Relatív fejlett egészségügyi ellátórendszer. ▪ Legnagyobb a bentlakásos intézmények száma. ▪ A fővárosi kulturális rendezvények látogatottsága jelentős.	▪ Külföldre költöző, elvándorló szellemi tőke. ▪ Emelkedik a fővárosi lakosság eltartottsági rátája. ▪ A szakképzés nem követi a munkaerőpiaci igényeket. ▪ Kerületenként, társadalmi csoportokként eltérő egészségügyi állapot. ▪ Területi különbségek az egészségügyi és az oktatási ellátás színvonalában. ▪ A kapacitások nincsenek arányban a szükségletekkel. ▪ Társadalmi feszültségek, szubkultúra negyedek. ▪ Sok az ellátásból kikerülő, eltűnő munkanélküli. ▪ A hajléktalanság problémája a fővárosban koncentrálódik. ▪ A humán közszolgáltatások infrastruktúrája korszerűtlen. ▪ A közszolgáltatásban dolgozók anyagi és erkölcsi megbecsülése alacsony. ▪ Az egyes szolgáltatások között hiányzik az ágazatközi integráció. ▪ A közintézmények, közterületek akadálymentesítése nem megoldott. ▪
KÖRNYEZET	
▪ A még meglévő természeti értékek jellemzően védelem alatt állnak. ▪ Nagyvárosi parkjaink egyedülálló kultúrtörténeti hagyományokkal rendelkeznek. ▪ Nagyszámú műemlék, műemléki környezet, műemléki jelentőségű terület, illetve történelmi látványosságok. ▪ Világörökség helyszínek. ▪ Barnamezős területek rendelkezésre állása. ▪ Kialakuló szomszédsági körzetek. ▪ Duna, mint vonzó vízparti környezet felértékelődik.	▪ Elhanyagolt közterek, parkok jelenléte. ▪ Biológiaiilag aktív felületek arányának csökkenése. ▪ Természeti területek szétaprózottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányos. ▪ Árterek és zöldsövezetek beépülése. ▪ Leromló állagú, elhanyagolt műemléki épületek. ▪ Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony száma. ▪ Elhanyagolt, kihasználatlan termálvízutak. ▪ Kármentesítés elmaradása hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását. ▪ „Lakó sivatagok” kialakulása. ▪ Budapest területén fokozódik a zaj-, rezgés-, fény-, és vizuális szennyezés.
INFRASTRUKTÚRA	

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
▪ Vonzó városi környezet. ▪ Magyarányú kiépített közmű infrastruktúra. ▪ Budapest ivóvízminősége országos és európai összehasonlításban is a jobbak közé tehető. ▪ A víz- és energiahálózatok jelentős tartalékkapacitásokkal rendelkeznek. ▪ A szelektív hulladékgyűjtés a fővárosban egyre szélesebb körű. ▪ Budapest légszennyezettséget mérő állomásokkal megfelelően lefedett. ▪ Az országos közlekedési hálózat centralizáltságának (autópályák és főutak) köszönhetően a Régió, és különösen Budapest megközelíthetősége jó. ▪ A Régióban van Magyarország legfontosabb nemzetközi reptere. ▪ A közösségi közlekedésnek megvannak a tradíciói, részaránya kedvező. ▪ Budapest közösségi közlekedésének hálózati lefedettsége nemzetközi összehasonlításban is figyelemre méltó.	▪ Peremkerületekben vannak részlegesen közművesített területek. ▪ Elöregedő árvízvédelmi rendszer, néhol kritikus állapotú szakaszokkal. ▪ Elöregedő közműhálózatok, ütemezett hálózati rekonstrukciók hiánya. ▪ A fogyasztási szokások, a fogyasztás növekvő mértéke jelentős mennyiségű hulladék keletkezését eredményezi. ▪ Szlömösödött nagyvárosi területek megléte. ▪ Bérakás állományt főként marginális csoportok használják, állaga leromlik. ▪ A körirányú közúti elemek alacsony száma, elkerülő szakaszok hiánya. ▪ A közutak állapota, minősége nem kielégítő. ▪ A parkolási igények kielégítetlenek, kevés a parkolóház, a mélygarázs, illetve P+R parkolók száma. ▪ Összefüggő kerékpáros hálózat (és B+R rendszerű kerékpártárolók) hiánya. ▪ Repülőtér és a város közötti kapcsolat alacsony színvonalú. ▪ Községi közlekedés intézményi integrációja hiányzik. ▪ Az egyéni közúti közlekedés fokozódó térnyerése. ▪ Az átszállási kapcsolatok sok esetben nem megfelelőek. ▪ A gyorsvasúti hálózat fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható.

SWOT – Külső tényezők

LEHETŐSÉGEK		VESZÉLYEK	
GAZDASÁG			
▪ Közvetítő szerep Nyugat-Európa és Kelet-, Délkelet-Európa között. ▪ Tartósan nagy belső (lakossági, üzleti) piac. ▪ Magántőke országosnál nagyobb jelenléte. ▪ A régió megörökölt tőkevonzó képessége. ▪ Az innovációhoz és a K+F-hez szükséges belső kapacitás jelentős. ▪ Alulhasznosított ingatlanok (részben egykori ipari területek). ▪ Duna fejlesztési potenciáljának jobb kihasználása (turizmus, rekreáció, gazdaság, közlekedés). ▪ Térségi gazdasági együttműködések (főváros és agglomeráció).		▪ Bécs, Prága, Pozsony régiót előnybe részesíti a működő tőke. ▪ Beruházási ráta visszaesése. ▪ Az uniós támogatások volumenének visszaesése, alacsony támogatási intenzitás. ▪ Növekvő számú alulhasznosított ingatlan. ▪ Természeti turisztikai potenciál kihasználatlansága. ▪ A települések gazdasági kényszere erősebb, mint a környezetvédelmi érdek. ▪ A fiatal képzett munkaerőt más országok hiányszakmái elvonzzák.	
TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA			
▪ Multikulturális társadalom. ▪ Kreatív gazdasági, társadalmi miliő. ▪ A Régió vonzza a szakembereket. ▪ Az országos és nemzetközi civil szervezetek központjai itt koncentrálódnak. ▪ Az öngondoskodás erősödése. ▪ Alternatív önfenntartó rendszer, helyi támogató csoportok megjelenése. ▪ Hatékonyabb ellátási rendszerek kialakítása. ▪ Az uniós Regionális Politika 3. célterületén belül hangsúlyos a humán erőforrás fejlesztés.		▪ Bezárkózó társadalom, gyengülő civil tevékenység. ▪ Kedvezőtlen demográfiai folyamatok a fővárosban. ▪ Társadalmi feszültségek élesen jelentkeznek. ▪ A romák helyzetének megoldatlansága, országos programok gyengesége. ▪ Rövid távú gondolkodás az adminisztrációval túlterhelt önkormányzatoknál. ▪ Önkormányzati segélyezési rendszer erősödése. ▪ Nincs egyensúlyban Budapest és agglomerációja a humán infrastruktúra tekintetében.	
KÖRNYEZET			
▪ Egyedi táji és természeti adottságok, történelmi és építészeti, illetve világörökségi területek. ▪ A budai erdőterületek, mint komplex élőhelyek és táji léptékű látványelemek jelentős értéket képviselnek. ▪ Környezettudatosság és az energiahordozók növekvő világpiaci árának ösztönző hatása. ▪ Duna Stratégiával előtérbe kerül a Duna menti területek komplex fejlesztése. ▪ Duna-szigetek, és a rakpartok megközelíthetőségének javítása.		▪ A települések gazdasági kényszere erősebb, mint a környezetvédelmi érdek. ▪ Forráscsökkenés kockázata a természet- és környezetvédelem területén. ▪ Zöldfelületek védelme nehezen biztosítható, a gazdasági érdekekkel szemben.	

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
INFRASTRUKTÚRA	
▪ Az energiahatékonyság kiemelt uniós célkitűzés, amelyre jelentős források állnak rendelkezésre. ▪ Távhőszektor fejlesztése. ▪ Termálvizek hőtényezője kihasználható. ▪ A főváros jó közúti és vasúti elérhetősége. ▪ Több Helsinki folyosó is áthalad a Régióban, ez fejlesztéseket generálhat. ▪ Terület-rendezések végrehajtásának lehetősége, intermodális csomópontok kialakítása. ▪ M0-ás körgyűrű teljes kiépítése. ▪ V0 megépítése tehermentesíti a bejövő vasúti vonalakat. ▪ Duna-tengely közlekedési folyosóként történő hasznosítása.	▪ Az építészeti, kulturális és természeti örökség romló állapota vagy veszélyeztetettsége. ▪ Elavult energiapazarló fűtési rendszerek. ▪ Támogatás és megfelelő jogi környezet hiánya a megújuló energia hasznosítása érdekében. ▪ Előregedő lakásállomány, panellakások magas száma. ▪ Negatív attitűd megerősödése a közösségi közlekedéssel szemben. ▪ A motorizáció (személygépjármű ellátottság) további növekedése várható. ▪ A kétszintű önkormányzati rendszer nehezíti az egységes közlekedési rendszer fejlesztését és fenntartását. ▪ A fenntartási és a fejlesztési források tekintetében is forráshiánnyal kell szembenézni (maradvány-elv).

2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos következmények

A vizsgált stratégiai dokumentumban terület-felhasználási kategóriák nem kerülnek kijelölésre, övezetek nem kerülnek lehatárolásra, így adott pont kidolgozása **nem releváns**.

A főváros tekintetében az országos területfejlesztési politika sem jelölt ki kiemelt térségeket (Tftv. 5.§ f) pontja), vagy vállalkozási övezeteket. Ilyen eszközzel a fővárosi területfejlesztési program sem kíván élni.

2.6. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése

A jelen vizsgálat tárgyát képező területfejlesztési program **nem tárt fel új** – a területfejlesztési koncepcióban nem tárgyalt – **környezeti konfliktusokat**. A tervek hierarchiájából adódóan a koncepcióban feltárt problémák, és fejlesztési igények, illetve az uniós és hazai finanszírozási lehetőségek határozzák meg a programban kialakításra kerülő célstruktúrát, ezért jelen fejezetben a területfejlesztési programot megalapozó területfejlesztési koncepció hatásvizsgálatában már bemutatott vizsgálat kiegészítése kerül bemutatásra.

Mivel a finanszírozás lehetőségeit (igény szinten) a FŐTEP már pontosabban azonosítani tudta, ezért a jelen környezeti konfliktus-elemzési fejezet vonatkozásában pontosabban meg lehetett határozni a tervezett beavatkozások nagyságrendjét, így a várható környezeti konfliktusok mértékét is. Táblázatos formában mutatjuk be a várható környezeti, gazdasági és társadalmi hatásokat, kiemelve a fejlesztések elmaradása esetén fellépő hatásokat.

9. táblázat: A területfejlesztési program által feltárt környezeti konfliktusok értékelése

Környezeti konfliktus:	Túlterhelt fókuszpont, nem megfelelően differenciált központrendszer.
Tervi javaslat:	A központi helyek fejlesztésénél a funkcionális vegyesség és környezeti minőség ki kell, hogy egészítse a kedvező elérhetőséget. Vonzó és marasztaló központokra van szükség a társadalmi találkozások életteli telisínterein – beleértve ebbe az épített környezet minden elemét, a közterületekkel együtt.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Irracionális térbeli rend és funkcionális komplexitás hiánya. Az elhanyagolt városrészekben a környezetterhelés növekedése. Az egyéni közlekedés növekedése miatti többlet-terhelés.
<i>társadalmi</i>	A növekvő ingázás miatt romlik az életminőség. Szlömösödés. <i>Gyengülő társadalmi kapcsolatok, gyengülő települési identitás.</i>
<i>gazdasági</i>	A gazdasági tevékenységek térbeli szerkezetének nem megfelelő kialakulása. A gazdasági szereplők nem hatékony működésének (pl. helyi gazdaság, helyi piacok gyengülése). Aránytalanságok, kapacitás-kihasználatlanság a városüzemeltetésben, költségnövekedés. Kiüresedő, szegregálódó városi területek.
Környezeti konfliktus:	A barnamezős területek, felhagyott hulladéklerakók kármentesítése és rehabilitációja (rekultivációja) helyett jellemzően zöldmezős fejlesztések valósultak meg.
Tervi javaslat:	Barnamezős területek kármentesítése, rehabilitációja, funkcióváltása.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Egészséget veszélyeztető életkörülmények megmaradása: biológiailag aktív felületek csökkenése, fokozódó hőszigetelhetőség, a talajszennyezések környezeti kockázata fennmaradnak.

<i>társadalmi</i>	<i>A jelentős kihasználatlan barnamezős területek környékén romló közbiztonság, biztonságérzet. Az új területek közművesítése többlet-költségekkel jár.</i>
<i>gazdasági</i>	<i>A város extenzív területhasznosítása költségnövekedéssel jár a városüzemeltetésben. Erősödik a város inkompakt jellege. A szomszédos ingatlanok használati és <i>piaci értéke csökken.</i></i>
Környezeti konfliktus:	A város forgalmasabb útvonalai mentén jelentős a légszennyezettség, a növekvő közúti forgalom erősödő zajszennyezést produkál.
Tervi javaslat:	Közösségi közlekedés és a környezetbarát közlekedési módok fejlesztése.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	<i>Épített és természeti környezet leromlása; egészségkárosító, pszichés, mentális zavaró hatások.</i>
<i>társadalmi</i>	<i>Elvándorlás fokozódása. A városi lakosság egészségügyi állapota romlik. A fokozódó forgalmi dugók időben mérhető és számszerűsíthető veszteséget okoznak.</i>
<i>gazdasági</i>	<i>Funkcionális kiüresedés az üzleti, kereskedelmi szempontból frekvenciált helyeken. Csökkenő gazdasági aktivitás, <i>visszaeső idegenforgalom</i>, csökkenő bevételek, kevesebb munkahely. <i>Növekvő egészségügyi kiadások.</i></i>
Környezeti konfliktus:	A belső városrészekben jelentős mértékű a hőszigetethatás, a zöldfelületi intenzitás csökkenő tendenciát mutat az elmúlt időszakban.
Tervi javaslat:	Biológiailag aktív felületek növelése.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	<i>Tovább fokozódó hőszigetethatás. Romló légszennyezettség, növekvő szálló por koncentráció. Városi élővilág diverzifikáltsága csökken.</i>
<i>társadalmi</i>	<i>A város (terület) népességmegtartó ereje csökken. A város lakosságának egészségi állapota romlik.</i>
<i>gazdasági</i>	<i>Növekvő energiaszükséglet, ingatlanok használati és piaci értékének csökkenése, kiköltözés, és ezzel hatékonyság csökkenés a városüzemeltetés fenntartásában. A város idegenforgalmi vonzereje csökken. A szabadterületi vendéglátó helyek forgalma csökken.</i>
Környezeti konfliktus:	Beépített területek „zöldmezős” terjeszkedése a jelentős belső tartalékok ellenére.
Tervi javaslat:	A város- és területfejlesztés célterületeit a barnamezős területek kell, hogy képezzék. Új zöldmezős fejlesztések ugyanis kizárólag új infrastruktúra építésével és ennek üzemeltetésével valósíthatók meg fel- emésztve a levegőminőség és klíma szempontjából egyre értékesebb szabadterületeket.
Javaslat meg nem	

valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A város szétterülése csökkenti a környezet fenntarthatóságát.
	A rendelkezésre álló közmű- és közlekedési tartalékok továbbra sem kerülnek hatékonyon felhasználásra.
<i>társadalmi</i>	Egyre több, szolgáltatásokkal nem megfelelő mértékben ellátott terület alakul ki, ami csökkenti a városrész használhatóságát, élhetőségét. Agglomerációs-jellegű életmód-konfliktusok növekedése.
<i>gazdasági</i>	Növekvő költségek a háztartások, intézmények, gazdasági szervezetek költségvetésében, városüzemeltetés drágulása, csökkenő arányú fejlesztések.

Környezeti konfliktus:	A szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedése
Tervi javaslat:	Árvízvédelem, biológiailag aktív felületek növelése, csapadékkezelés (megtartás, elvezetés) korszerűsítése.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Természeti katasztrófák (árvizek, hőség, intenzív viharok).
<i>társadalmi</i>	Kitettség és az ehhez kapcsolódó félelemérzet fokozódása.
<i>gazdasági</i>	A hőség miatti szükséges <i>hűtés növekvő energiafelhasználással</i> és ezért jelentős többletteleherrel jár. A tározott csapadékvizek hiányában a száraz időszakokban a növekvő vízhálózati fogyasztás korlátozásokhoz vezethet. Káresemények helyreállítási költségei. A lakó- és üzleti funkciójú ingatlanok fenntartási költségnövekedése miatt romló élhetőség és üzleti környezet. A várost elhagyók számának növekedése, szűkülő vásárlóerő, csökkenő beruházások.

Környezeti konfliktus:	Az egy főre jutó zöld- és erdőterületek nagysága elmarad a nemzetközi ajánlástól. A zöldterületek mind minőségi, mind területi megoszlás tekintetében jelentős egyenlőtlenségeket is mutatnak.
Tervi javaslat:	Új zöldterületek létesítése az ellátatlan területeken, a meglévő zöldterületek, városi terek rehabilitációja.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A túlhasználat miatt a zöld- és egyéb közterületek állapota tovább romlik.
<i>társadalmi</i>	Elvándorlás fokozódása. <i>A városi lakosság egészségi állapota romlik.</i>
<i>gazdasági</i>	Az elvándorlás miatt csökkenő népesség és vásárlóerő, aránytalanságok fokozódása a szolgáltatások terítettségében. <i>Visszaeső idegenforgalmi kereslet.</i>

Környezeti konfliktus:	A főváros energiaellátása szénhidrogén alapú, a megújuló energiaforrásból előállított energia a fővárosra vonatkoztatva alacsony mértékű.
------------------------	--

Tervi javaslat:	Megújuló energiaforrások alkalmazása, energiahatékonysági célú beruházások támogatása.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Üvegházhatású gázok kibocsátásának további növekedése, légszennyezés, üvegházhatás fokozódása.
<i>társadalmi</i>	Növekvő lakhatási (rezsi) költségek. <i>A városi lakosság egészségi állapota romlik, a légúti megbetegedések száma növekszik.</i>
<i>gazdasági</i>	A növekvő ingatlanhasználati költségek rontják a lakhatóságot és az üzleti, vállalkozói lehetőségeket. <i>A egyoldalú energiaellátás fokozza az energetikai és így a gazdasági kiszolgáltatottságot, rontja a versenyképességet.</i>

Környezeti konfliktus:	Az újrahasznosított hulladék aránya elmarad a Nemzeti Környezet-védelmi Programban megcélzott újrahasznosítási aránytól.
Tervi javaslat:	A hulladék újrahasznosítási arányának növelése. A háttér-infrastruktúra fejlesztésének támogatása. Szemlélet-formálás.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A hulladék lerakása növekvő környezeti terhelést jelent.
<i>társadalmi</i>	A hulladékhasznosítási minták nem sajátítódnak el gyermekkorban, ami rossz beidegződésekhez vezet.
<i>gazdasági</i>	A háztartások, intézmények, gazdasági szervezetek költségei perspektivikusan növekednek, ezzel csökkennek a bevételek, fejlesztési források. A lerakási költségek megemelkednek a növekvő térségi lakossági ellenállás miatt.

Környezeti konfliktus:	A Duna adottságainak nem megfelelő kiaknázása
Tervi javaslat:	A város és a Duna kiegyensúlyozott kapcsolatának megteremtése a partközeli funkcióváltások révén.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A Duna mind hajózási, mind rekreációs és turisztikai szempontból alul-hasznosított marad.
<i>társadalmi</i>	A Duna használata továbbra sem válik a mindennapi élet szerves részévé, a közösségi használat elmarad.
<i>gazdasági</i>	Bevételnövelési esélyek megragadásának elmaradása. Saját városi fejlesztési források felhalmozási lehetőségének elmulasztása.

Környezeti konfliktus:	A város ¾-e igen alacsony intenzitással beépített, nehezen fenntartható szerkezet.
Tervi javaslat:	Hatékony, kompakt városszerkezet: Új fejlesztések esetén hathatósabb intenzitásra kell törekedni. A város sűrűségének spontán alakulása

	helyett a gazdaságos és hatékony ellátás tervezhetősége érdekében a sűrűség maximalizálása mellett – az új beépítésű területeken – a fenntarthatósághoz szükséges legkisebb mértéket is meg kell határozni.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Fajlagosan több természeti erőforrás, több terület igénybevétele. <i>Növekvő energiafelhasználás.</i>
<i>társadalmi</i>	A humán szolgáltatások nehezen érhetőek el. Az alvóvárosi jellemzők erősödnek, ingázás növekszik.
<i>gazdasági</i>	Magas városüzemeltetési költségek, gazdaságtalan (inkompakt) városhasználat.

Környezeti konfliktus:	Területhasználatból származó szomszédsági konfliktusok.
Tervi javaslat:	Budapest szerkezetét a fenntartható környezet alapelveinek megfelelően és a zavaró egymásmellettségek, konfliktusforrások kiiktatásával, de legalább azok mérséklésével kell alakítani.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Pszichés, mentális zavaró hatások, presztízssomlás.
<i>társadalmi</i>	Lakossági elégedetlenség. Romló közbiztonság. <i>Közösségi kapcsolatok gyengülése. Gyengülő települési identitás</i>
<i>gazdasági</i>	A közös lehetőségek megragadása helyett gazdasági mozgástér szűkülése. A gazdasági esélyek kölcsönös rontása.

2.7. A terv céljainak megvalósulása miatti környezetterhelés

A Fővárosi területfejlesztési program célrendszere alapvetően olyan célokat és azok elérését támogató prioritásokat, intézkedéseket fogalmaz meg, amelyeknek nincs káros hatása a környezetre, társadalomra és gazdaságra. A tervezett beavatkozások kifejezetten az élhető, fenntartható, egészséges városi környezet megteremtésére irányulnak, alapvető szemléletük a környezettudatos, a fenntartási költségeket minimalizáló, a befogadó, kiegyensúlyozott társadalom feltételeinek biztosítása.

A program tartalmaz olyan elemeket, melyek jellegüknél fogva felvetik a környezet növekvő terhelésének lehetőségét. Ilyen például a közúti közlekedés fejlesztése, mely vezethet bizonyos területeken a forgalom növekedéséhez, ezáltal a környezetszennyezés emelkedéséhez. A FŐTEP azonban ezen beavatkozásokra olyan területeken, olyan feltételrendszer mellett tesz javaslatot, melynek a természetes környezetre gyakorolt előnyei egyes fő közlekedési útvonalak áteresztő képességének növelése, ezáltal a kialakuló dugók mérséklődése, haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, ezáltal az elérési idők csökkentése, az alternatív közlekedési módok (tömegközlekedés, kerékpáros közlekedés, vízi közlekedés) összehangolt fejlesztése révén összességében jelentősen meghaladják azok környezeti terhelésre kimutatható hátrányait.

10. táblázat: A terv céljainak megvalósulása miatti környezetterhelés

Prioritás	1. prioritás - Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért		
intézkedés	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A foglalkoztatottság növelése, a termelékenység javulása, ezáltal a kibocsátás növekedése előidézheti a környezeti terhelés növekedését.	-	A tudásintenzív, innovatív gazdasági tevékenységek nem tudják kellően kifejteni pozitív hatásukat a gazdaságra, mivel az elhúzódó gazdasági krízis korlátozhatja a gazdasági szereplők fejlesztési és kockázatvállaló hajlandóságát.
<i>káros hatások ellentételezése</i>	A fejlesztések támogatása során elsődlegesen a szolgáltató jellegű, innovatív, magas hozzáadott értékű területekre szükséges koncentrálni, melyek nagymértékben javítják a jövedeltermelő képességet, azonban ezzel párhuzamosan hozzájárulnak a környezeti terhelés csökkentéséhez.	-	A gazdasági ágazatok, tevékenységek és a területi elhelyezkedések közötti hálózatosodás folyamatos biztosítása, a folyamat kontrollja.

<i>intézkedés</i>	1.2 Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (BTFK 2.2)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulás ának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezés e</i>	-	-	-

<i>intézkedés</i>	1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (BTFK 2.3)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulás ának negatív hatásai</i>	Turisztikai látványosságok környezetének túlterhelése.	A turisták növekvő száma miatt a lakóhelyi konfliktusok kiéleződnek – egyes városrészek élhetősége csökken.	A turisztikai helyszínek, szolgáltatások, termékek túlzott kihasználása, értékesítése, az értékörzés, karbantartás, felújítás elmaradása.
<i>káros hatások ellentételezés e</i>	A látogatások célterületeinek felkészítése a nagy turistaforgalomra. Rehabilitáció, a belső területek megfelelő közterületi kialakítása. A turisztikailag használt területek kiterjesztése.	Egyedi turisztikai fejlesztés, közösségi bevonással. A kiszolgáló infrastruktúra arányos kiépítése (pl. parkolás megoldása).	A turisztikai látványosságok környezeti túlterhelésének elkerülése érdekében indikátorok kidolgozása és használata szükséges.

<i>intézkedés</i>	1.4 Városterzéségi együttműködés (BTFK 3)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulás ának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezés e</i>	-	-	-

<i>prioritás</i>	2. prioritás - Településfejlesztési beavatkozások a hatékony város-szerkezetért		
<i>intézkedés</i>	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város (BTFK 5.1; 5.4)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	Az átalakítások miatti népesség-	-

káros hatások ellentételezése	-	mozgás, illetve a lezárások feszültséget generálnak. Az érintettek megfelelő tájékoztatásával a negatív hatások kezelhetők.		-
intézkedés	2.2. Barnamezős területek funkcióváltása (BTFK 5.2)			
megvalósulásának negatív hatásai	környezeti	társadalmi	gazdasági	
	-	-	Korlátozó típusú eszközök esetleges alkalmazása esetén egyes beruházók a fővárosi helyett, más külső helyszínt választanak.	
káros hatások ellentételezése	-	-	Preferenciát biztosító eszközök alkalmazásával a probléma kezelhető.	
intézkedés	2.3. Differenciált központrendszer létrehozása (BTFK 5.3)			
megvalósulásának negatív hatásai	környezeti	társadalmi	gazdasági	
	Egyes alközpontokban a forgalom-növekedés miatt megnőhet a környezetterhelés.	-		
káros hatások ellentételezése	A közösségi közleke- dési elérés biztosítá- sával, és közlekedés- szervezéssel orvosolható.	-	-	
intézkedés	2.4. Értékvédelem – értékteremtés (BTFK 5.5)			
megvalósulásának negatív hatásai	környezeti	társadalmi	gazdasági	
	-	-	-	
káros hatások ellentételezése	-	-	-	
intézkedés	2.5. A lakásállomány optimalizálása (BTFK 9.1)			
	környezeti	társadalmi	gazdasági	

<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	A bérlakások fejlesztése azok szomszédságában konfliktusokat generálhat.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	A lakásállomány megfelelő kialakításával, és a beköltözők átgondolt kiválasztásával a feszültségek csökkenthetők.	-
<i>prioritás</i>	3. prioritás- Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért		
<i>intézkedés</i>	3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem (BTFK 6.1, 6.2)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-
<i>intézkedés</i>	3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése (BVFK 6.3)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	Az alternatív, elkerülő útvonalak mentén a zaj- és légszennyezés növekszik.	Lakosság elvándorlása.	A belváros elérhetőségének korlátozottsága miatt csökkenő érdeklődés mutatkozik a lakhatásban, gazdasági hasznosításban, befektetésben.
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Optimális terület-használat kialakítása az elkerülő, alternatív útvonalak mentén (zaj- és légszennyezés-érzékeny funkciók mellőzése), illetve zajvédelmi beruházások megvalósítása.	Magas szintű szolgáltatások biztosítása (közösségi közlekedés, ellátás)	A belváros kényelmes elérhetőségének biztosítása, autóközlekedést nem igénylő, de vonzó funkciók megtelepedésének elősegítése. Piacfigyelés, monitoring tevékenység, korrekciók.
<i>intézkedés</i>	3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem (BVFK 6.4)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A hulladékhasznosító	Egy új hulladék-	-

<i>negatív hatásai</i>	erőmű által növekedhet szennyező-anyag kibocsátás.	hasznosító és iszapégető erőmű megépítése lakossági ellenállást válthat ki.	
<i>káros hatások ellentételezése</i>	A hozzáférhető legjobb technológiák alkalmazása a kibocsátást elhanyagolható mértékűvé csökkenti.	A lakosság megfelelő tájékoztatásával a probléma csökkenhető.	-
<i>intézkedés</i>	3.4. Korszerű vízgazdálkodás (BTFK 6.5)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A hiányzó árvízvédelmi műtárgyak kiépítése, a kisvízfolyások rendezése értékes vegetációt érinthet.	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Megfelelő nyomvonal megválasztása az árvízvédelmi műtárgyak létesítésekor, ökológiai és rekreációs szempontokat figyelembe kell venni a vízfolyások rendezésekor.	-	-
<i>intézkedés</i>	3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem (BTFK 6.6)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-
<i>prioritás</i>	4. prioritás- Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában		
<i>intézkedés</i>	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (BTFK 7.1)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A javuló közlekedési kapcsolatok miatt emelkedő forgalom megnöveli a környezeti terhelést.	Lakossági elégedetlenség, részben a felújítási munkák miatt.	-
<i>káros hatások</i>	Környezetkímélőbb	Lakosság időben	-

<i>ellentételezése</i>	közlekedési módok preferálása, kisebb károsító hatást kifejtő járművek alkalmazása.	történő tájékoztatása, és bevonása a tervezésbe.	
<i>intézkedés</i>	4.2. Térségi közlekedés fejlesztése (BTFK 7.2)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A javuló közlekedés miatt emelkedő forgalom megnöveli a környezeti terhelést.	A javuló közlekedés miatt szuburbanizációs folyamatok újra-erősödhetnek.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Környezetkímélőbb közlekedési módok preferálása, kisebb károsító hatást kifejtő járművek alkalmazása.	A főváros épített és természeti környezetének kiemelt fejlesztése a szuburbanizációs folyamatok újjáéledésének elkerülésére.	-
<i>intézkedés</i>	4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (BTFK 7.3)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	Az előnyben részesítés miatt konfliktusok az egyéni közlekedést preferálókkal.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	A közösségi közlekedési beruházások alaposan átgondolt bevezetése.	-
<i>intézkedés</i>	4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (BTFK 7.4)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A közúthálózat bővülése miatt átrendeződő forgalom hatására egyes útvonalakon növekszik a környezeti terhelés (más útvonalakon viszont	Lakossági elégedetlenség.	-

káros hatások ellentételezése	csökken).		
	Környezetvédelmi létesítmények (pl. zajárnyékoló fal, védő zöldsáv) alkalmazása, az érintett területeken az optimális területhasználat kialakítása.	Lakosság időben történő bevonása a tervezésbe.	-
<i>prioritás</i>	5. prioritás- Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért		
<i>intézkedés</i>	5.1. Befogadó és támogató társadalom (BTFK 8.1) 5.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása (BTFK 8.2)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
megvalósulásának negatív hatásai	-	A 3. országból érkező bevándor- lás tömegessé válása esetén növekedhet az idegenellenesség. „Járulék- vadászat” felerősödése.	-
	-	Anti- diszkriminációs, és az integrációt erősítő programok elindítása.	-
káros hatások ellentételezése	-		
<i>intézkedés</i>	5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása (BTFK 8.3)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
megvalósulásának negatív hatásai	-	-	-
	-	-	-
káros hatások ellentételezése			
<i>intézkedés</i>	5.4. A kulturális kínálat bővítése (BTFK 8.4)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
megvalósulásának negatív hatásai	-	-	-
	-	-	-
káros hatások ellentételezése			

3. Javaslat környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre

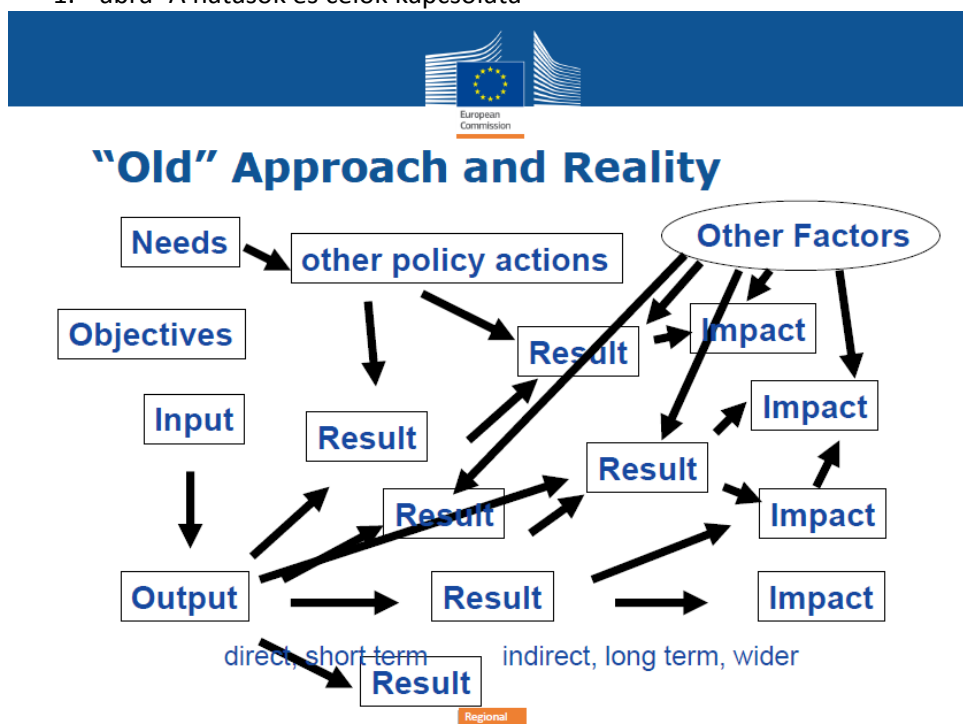
3.1. A terv érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

A stratégia céljainak **megvalósulása jelentős** környezeti, társadalmi és gazdasági **előnyökkel jár**, a **megvalósítás nélküli esethez képest**. A megvalósítás csak néhány esetben eredményez járulékosan káros hatást is, amelyek megfelelő mértékben ellentételezhetők, mérsékelhetők.

Rögzíteni szükséges azt is, hogy a rendelkezésre álló források korlátozottsága miatt a fővárosi területfejlesztés program sem tudja maradéktalanul megoldani a feltárt problémák mindegyikét, így ez is azt húzza alá, hogy nagyobb kockázata vannak a fejlesztések elmaradásának és a terv részleges megvalósulásának, mint a maradéktalan végrehajtásának.

Mérlegelendő az is, hogy a megvalósítás eredményei és hatásai sem függvényszerűen következnek a befektetett forrásokból, az eredmények és hatások bekövetkezésében számos – a fővárosi területfejlesztési stratégián túlmutató – tényezőnek szerepe lehet (lásd 1. sz. ábra). Ilyenek például a makro-gazdasági környezet, az adózási szabályok átalakulása, a vállalkozások általános biztonságérzetének alakulása („befektetői klíma”), vagy a világ-gazdasági konjunktúra ciklusok hatása. A jelen fejezetben csak a legfontosabb, egyértelműen azonosítható hatásokat tudtuk figyelembe venni.

1. ábra- A hatások és célok kapcsolata

Forrás: New approach to indicators and evaluation, 2014-20. Európai Bizottság. 2013. 09. 25.

Az alábbiakban egy átfogó elemzésben összegezzük a fontosabb lehetséges káros hatásokat a három tárgyalandó tématerület (gazdaság, társadalom, környezet) szerinti bontásban.

A stratégia érvényesülése esetén jelentkező káros **környezeti hatásokat** – mindettől függetlenül – minimalizálni kell. Ezeket részletesen az előző 2.6-os és 2.7-es fejezetben elemeztük ki konfliktus területek, illetve intézkedések szerinti bontásban, így itt nem ismételjük meg a bemutatásukat.

A megvalósítás módjának és helyének helyes megválasztásával a negatív **környezeti** hatások jelentős mértékben csökkenthetők. A jelentős környezeti hatással járó létesítményeknél a környezeti hatásvizsgálatról és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. Kormányrendelet szerint lefolytatott hatásvizsgálat keretében részletezni kell az egészségkárosodás elkerülésének, mérséklésének, az egészségi kockázat elfogadható mértékűre való csökkentésének lehetőségeit. Ilyen esetekben szükség lehet járulékos környezetvédelmi beavatkozásokra (pl. zajárnyékoló létesítmény az új közlekedési infrastruktúra létesítmények kialakításánál). Emellett a területfejlesztési program operatív munkarészeiben tervezett infrastrukturális fejlesztéseknél meg kell követelni a környezettudatosságot, azaz a környezetbarát, a takarékos, a kibocsátásokat mérséklő technológiák, megoldások alkalmazását. Ennek részletes kidolgozása a projektdokumentációk (engedélyezési tervek, megvalósíthatósági tanulmányok) és a pályázati kiírások feladata lesz.

A stratégiai célok között szerepel a befogadó, támogató, aktív társadalom létrehozása. Az operatív munkarészben meghatározott fejlesztési prioritások egyértelműen a pozitív **társadalmi** folyamatok elindítását eredményezik. A településfejlesztési célkitűzések keretében tervezett lakásállomány optimalizálás, a környezeti fejlesztések a zöldfelületek megőrzésén, a korszerű hulladék és vízgazdálkodáson keresztül, a közlekedés fejlesztése mind a lakosság egészségi állapotának megőrzésére, fejlesztésére is törekszik. A humán szolgáltatások optimalizálásának is fő célja a társadalmi problémák mérséklése.

A társadalom szempontjából releváns negatív hatások kivédését a beavatkozások előtti helyzetfelméréssel és a beavatkozások ennek megfelelő tervezésével, illetve a beavatkozások következményeinek monitorozásával, és a változásokra közvetlenül reagáló lépésekkel lehet elkerülni. Mivel a társadalmi mozgások szoros kölcsönhatásban vannak a természeti és gazdasági beavatkozásokkal, ezért a beavatkozásokat komplexen és a főváros és térsége kontextusában kell vizsgálni.

A **gazdasági** folyamatok környezetre, társadalomra gyakorolt káros vagy kockázatos hatásainak megelőzése, ill. kivédése folyamatos monitoring tevékenységet (felmérést, elemzést, értékelést) igényel. A monitoring tevékenységet független intézményre szükséges bízni, önálló költségvetéssel, munkaerő-állománnyal, eszközparkkal. Az intézmény folyamatosan végezze a monitoringozást, egy projektek indításakor jelezze a figyelembeveendő szempontokat. A kezelési módok kidolgozásába be kell vonni az érintetteket, a környezeti és humán értékeket fókuszba állító, de érdekalapon egyeztetett eljárásrend létrehozása érdekében, hogy minél konfliktus-mentesebb, ezzel tartósabb legyen a kármegelőzés, ill. -mentesítés. A védendő környezeti és társadalmi értékeket meg kell nevezni és javasolt az értékük, fontosságuk szerinti kategorizálás.

A gazdasági projektek kiválasztása, elindítása során hatástanulmányt kell készíteni a környezetre és társadalomra gyakorolt várható gazdasági hatásokról. A hatástanulmányok elkészítését rá kell terhelni a beruházásra, melyek a lehetséges kárrendezési feltételeket is tartalmazzák, így érdekelték a minél környezetbarátabb, humán értékeket óvó megvalósításra, a monitoringozás szempontjainak messzemenő figyelembevételére.

3.2. Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknel figyelembe kell venni

A területfejlesztési program (és kapcsolódó operatív programok) által befolyásolt más tervek általában

- a megyei területrendezési terv,
- a területileg érintett településrendezési eszközök,
- településfejlesztési koncepciók,
- az integrált fejlesztési stratégiák.

Budapest esetében a területfejlesztési stratégiai és operatív programban szereplő tervezési terület megegyezik a településfejlesztési koncepcióéval (Budapest 2030, VFK), az integrált településfejlesztési stratégiáéval (ITS), és a településszerkezeti tervével (TSZT). Az ITS-nek azonban hangsúlyosan figyelembe kell vennie a szomszédos települések fejlesztési igényeit és elképzeléseit.

Az említett tervek jelentős mértékben befolyásolni tudják a kerületek koncepcióit és településrendezési eszközeit, így – összhang megléte esetén – a területfejlesztési programnak közvetett hatása lehet ezekre a dokumentumokra.

Pest megyei területfejlesztési koncepció

A fővárosi területfejlesztési program a szomszédos területi egységre, így a Pest megyei területfejlesztési koncepcióra és programra is hatással van. Az illeszkedésüket a 2.2-es fejezetben vizsgáltuk részletesen. A jogszabályok mindkét fél számára az összehangolást írják elő, azonban teljes-körű megfeleltetést nem várnak el, mint teszik azt a magasabb szintű tervek esetében.

A hatások vizsgálata során, elsősorban az infrastruktúra fejlesztés területén lehet a fővárosi programnak hatása a megyei tervekre:

- közösségi közlekedés (főleg az elővárosi vonalak), P+R parkolók kiépítése;
- hulladék-gazdálkodás;
- ivóvíz-ellátás, csapadékvíz-elvezetés.

Vannak olyan gazdasági vonatkozások, amelyek esetében az összhang megteremtése a feladat, például a logisztikai központok, vagy a ferihegyi gazdasági övezet vonatkozásában. Összehangolást igényel a rekreációs lehetőségek bővítése, illetve az ebből fakadó konfliktusok (fejlesztési lehetőségek korlátozása) közös kezelése. A fejlesztések – érdekközösségen alapuló – közös célterülete lehet továbbá a Duna-mente, vagy a hegyvidéki zóna jobb bekapcsolása a város és az agglomeráció életébe.

Városfejlesztési koncepció

Budapest 2030 – Hosszútávú városfejlesztési koncepció (VFK) célrendszere megfelel a vizsgált BTFK javaslatában foglaltaknak, a koncepciók közel párhuzamosan készültek. A célrendszerük különbsége abból adódik, hogy a területfejlesztési koncepció stratégiai céljainak időtávja rövidebb (2020-ra szól), mint a városfejlesztésé, ami 2030-ra fogalmazza meg az elérni kívánt célokat.

A városfejlesztési koncepciót a Fővárosi Közgyűlés 2013. április 24-én elfogadta, ami alapját képezte a mind a területfejlesztési koncepciónak, mind a programnak.

Integrált Településfejlesztési Stratégia

A főváros jelenleg készülő, 2014-2020 közötti időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (ITS) a BTFK és a területfejlesztési program célrendszerének megfelelő, abba beleilleszthető projekteket kell végrehajtani. A készülő ITS beavatkozási területeket (ún. akcióterületeket) azonosít, és ezek fejlesztésére dolgoz ki konkrét projekteket, míg a területfejlesztési program inkább ágazati és forrás-adszorpciók szempontból határozza meg a beavatkozási területeket. Az operatív programok és az ITS által kijelölt projektek mind 2014 és 2020 közötti időszakra kell, hogy vonatkozzanak.

A településszerkezeti terv

A fővárosban 2005 óta hatályban lévő településszerkezeti terv (TSZT) megújítása jelenleg folyamatban van. A készülő településszerkezeti terv az épített és természeti környezet vonatkozásában műszaki és térbeli rendszerbe foglalja a VFK és a BTFK által meghatározott cél-, és feladatrendszert, ezáltal a területfejlesztési programmal is összhangban van.

A területfejlesztési koncepció megfogalmaz a térhasználatra és térbeli rendjére vonatkozó konkrét elvárásokat, melyek szem előtt tartása és befogadása a készülő szerkezeti tervben és a hozzá kapcsolódó rendezési szabályzatban szükséges.

A koncepcióban meghatározott célok alapján a kiegyensúlyozott térbeli rend megteremtése érdekében a terület-felhasználás felhasználás és a településszerkezet alakításának az alapelvei az alábbiak:

- a klíma javulása, a rekreációs területek bővülése érdekében a zöldterületek, erdők arányának növekedése;
- a szabadterületek rovására történő, korábban meghatározott zöldmezős fejlesztések területi nagysága nem nő;
- a földterületekkel takarékosan gazdálkodó szemlélettel a város indokolatlanul nem terjeszkedik;
- az új beépítések során a vegyes használat preferált, a lakóterületek esetében a megfelelő alapellátás mindenütt biztosítandó;
- a területi egyensúly a környezetnek megfelelő, területileg differenciált sűrűséggel válik biztosíthatóvá;
- a jelentős kiterjedésű, használaton kívüli barnamezős területek – a „zöldmezős” fejlesztésekhez képest történő – preferálása;
- a Duna-part mentén a partszakaszok és a városi háttérterületek kapcsolata biztosításra kerül, a part jelentős hosszban a főváros gyalogos- és kerékpáros rendszerének részévé, egyben rekreációs területévé válik;
- differenciált központrendszer kialakítása, ami a közösségi közlekedéssel való ellátottságnak megfelelően működő városszerkezetet eredményez;
- a városközpont Duna és a városi főutak mentén terjeszkedik, a mellékközpontok rendszerének kijelölése révén a belső zóna tehermentesül;
- a kötöttpályás közösségi közlekedési elemek mentén kerülnek kijelölésre a jelentős nagyságrendű fejlesztési területek;
- a közlekedési rendszer hálózati hiányosságainak megszüntetése;
- a gazdasági szerepkörhöz szükséges sokrétű területi kínálat érdekében differenciált munkahelyi területek kijelölése;
- turisztikai fogadóképesség infrastrukturális feltételeinek biztosítása;
- a lakáskínálat rugalmas követésére alkalmas területbiztosítás.

A településszerkezeti terv készítésénél figyelembe kell venni a területfejlesztési programban definiált célokkal összhangban megvalósuló, közművekkel és fenntartható energiagazdálkodással összefüggő,

településszerkezetet meghatározó fejlesztések helyigényét. A célrendszerének megvalósulása érdekében a településszerkezeti tervben megújuló energiaforrások hasznosításának céljára szolgáló területet kell kijelölni.

Budapest kétszintű önkormányzati rendszerének következtében az FRSZ hivatott biztosítani a város két eltérő kompetencia szintjének településrendezési kapcsolódását, az egymást szervesen kiegészítő fejlesztésekre és működtetésre törekedve.

Kerületfejlesztési koncepciók, KVSZ-ek

A kerületi településfejlesztési koncepcióknak a főváros (településfejlesztési és területfejlesztési) koncepciójával, ezáltal a területfejlesztési programmal egy irányba kell mutatniuk, azzal nem lehetnek ellentmondásban (lásd területfejlesztési törvény 19/A. §.). A kerületi településfejlesztési koncepciókban meg kell határozni a területfejlesztési koncepciókban megfogalmazott célok megvalósulásának, kerületi szinten tervezhető beavatkozási területeit.

A kerületi önkormányzatok hatékonyabb eszközökkel rendelkeznek az egyedi kisléptékű fejlesztések, beruházások megvalósítása szempontjából. Ilyenek például a kisebb léptékű zöldfelületi-zöldterületi fejlesztések, környezetvédelmi beruházások, játszótér-fejlesztések, vagy közbiztonsági beavatkozások. Az önkormányzati tulajdonú vagy kezelésű területeken a területfejlesztési koncepció céljaival összhangban mintaértékű programokat, projekteket lehet végrehajtani:

- új (kerületi szinten meghatározó) zöldterületek, városi terek, sportterületek létesítése az ellátatlan területeken;
- a biológiai aktív felületek növelése (pl. erdőtelepítés, fasorok telepítése) a kerület kezelésében álló területeken.

A csapadékvíz-elvezetés elsősorban a kerületek feladata, főleg ott, ahol csak szennyvízcsatorna-hálózat épült ki. A vízvezetés helyett ösztönző rendszereket kell alkalmazni a csapadékvizek helyben tartására, valamint széles körű tájékoztatás szükséges az előnyökről, alkalmazható rendszerekről. A vizek visszatartásával egyúttal a felszíni vizek terhelése is csökken, melyek rendezése ily módon a vízszállító kapacitás megoldódásával már csak a mederállapotra és jogi helyzetre korlátozódik.

Helyi szintű közlekedés fejlesztése területén szintén komoly lehetőségei vannak a kerületi önkormányzatoknak: például lakóterületek forgalomcsillapítása, gyalogos felületek növelése, akadálymentes közlekedés feltételeinek biztosítása, kerületi kerékpáros hálózat kialakítása és kerékpártárolók telepítése.

A kerületek építési szabályzataiban, **településszerkezeti terv** a fejlesztési koncepciókban és a fejlesztési programban a településszerkezeti tervben megfogalmazott célokkal ellentétes, vagy azok megvalósulását gátló tervi javaslatok nem szerepelhetnek. Olyan építési övezetek és beépítési paraméterek szükségesek, melyek

- az értékvédelmet helyezik előtérbe,
- a kompakt, vegyes használatot biztosítják,
- a barnamezős beruházásokat preferálják a zöldmezőssel szemben,
- helyet biztosítanak a differenciált központrendszernek,
- a környezettudatos beépítési módokat és kialakítást és az urbanisztikai hatékonyságot követelik meg,
- a távlati igényeket is biztosító közterületi rendszer (hálózati és keresztmetszeti kialakítás) számára szükséges területbiztosítás,
- biztosítják a zöldfelületi intenzitás (biológiai aktív felületek) növekedését,
- megteremtik az egészséges környezeti feltételeket.

4. A rendelet részletes követelményeinek megfelelő tényező elemzés

4.1. A tervben szereplő javaslatok hatása a környezeti, társadalmi és gazdasági tényezőkre

A jelen fejezetben **átfogóan vizsgáljuk** meg a fővárosi területfejlesztési program megvalósulása, illetve az ott tervezett intézkedések meg nem valósulása esetén várható a környezeti, társadalmi és gazdasági **hatásokat**.

A terv hatása a termőföld mennyiségére

A termőföldek mennyiségének megőrzés kiemelten fontos a gazdaságfejlesztési és közlekedésfejlesztési intézkedések megvalósítása során. Törekedni kell a hatékony, kompakt városszerkezet kialakítására, tehát a barnamezős beruházások preferenciája szükséges. Fontos szempont hogy a termőföld nem megújuló energiaforrásaink egyike (a talajok foszformérlege hosszú idő óta negatív, vagyis a gazdálkodás során több elemet viszünk el a termőföldről, mint amennyit pótolunk), emiatt a termőföldek csökkentése kiemelt és indokolt esetekben fordulhat csak elő. A metropolisz térség szempontjából nem elhanyagolható a városklimatológiai hatású termőterületek megtartása, főként a városi hősziget hatás mérséklése érdekében. Cél, hogy a területhasználat és az infrastruktúrák fejlesztése takarékosabb formát öltsön, az új területek igénybevétele helyett a már infrastruktúrával ellátott területek váljanak a fejlesztések célterületeivé.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a termőföld mennyisége lényeges mértékben nem változik. A meglévő, jó minőségű termőföldek az erdő-, illetve mezőgazdasági hasznosításra fenntarthatók.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a városi szétterülés folytatódik, a zöldmezős beruházások túlsúlyával. A város belső tartalékterületeinek beépítése helyett, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek kerülnek felszámolásra

A terv hatása a talaj minőségére

A talaj minőségére főként a területfoglalással járó intézkedések hatnak a legkedvezőtlenebbül, ilyenek például az infrastrukturális fejlesztések (benne a lakópark fejlesztések), a vállalkozásfejlesztés, a K+F egyes tevékenységei (pl. inkubátorházak). Zöldmezős beruházások esetén talajminőség változással, esetleges szennyeződéssel kell számolnunk (pl. ipari parkok bővítése, fejlesztése). Budapest területén az ipari szerkezetváltás következtében jelentős nagyságú és mennyiségű alulhasznosított ingatlan található, melyeken potenciális szennyező források találhatóak. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez, valamint az alulhasznosított ingatlanok újrahasznosításának egyik kulcseleme is.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a szennyeződések felszámolásra kerülnek, a barnamezős területek kármentesítése során a talaj szennyezettsége csökken.

A városszerkezetbe ékelődő, addig alulhasznosított tömbök bekapcsolódnak a város életébe, működő tőke megjelenhet ezeken a területeken.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a talajszennyezés továbbterjedése, talajvízszennyezés veszélye áll fenn. A barnamezős területek zárványként továbbra is megmaradnak a város szövetében, a befektetők továbbra is a zöldmezős beruházásokat részesítik előnybe, és az agglomerációs övezetben telepednek meg.

A terv hatása a földtani és ásványvagyonra

Magyarország második leghosszabb barlangja a Pálvölgyi cseppkőbarlang Budapest területén található (19 km). A jelenleg 2200 méter hosszban feltárt, fokozottan védett Szemlőhegyi barlang Budapest egyik legértékesebb természeti kincse. Több, tágas folyosóból áll, látványos formakincsű (Európában ritkaságnak számító borsókő-kiválások és gipszkristályok), ásványkiválásokkal gazdagon díszített, a túraútvonala mintegy 250 méter. A budapesti barlangrendszert az intézkedések közül leginkább az infrastruktúra fejlesztések, és természetvédelmi intézkedések érintik. A lakóterület bővülésével, beruházások számának emelkedésével többszörösen, nagy hatásterületre és nagy időtávra vizsgálva kell figyelembe venni természetre gyakorolt hatásokat.

Hasonlóképp érdemes figyelmet fordítani a korábbi bányászati tevékenység által érintett területekre (pl. Kőbánya). A tervezett fejlesztések alapvetően semlegesek a fővárosi földtani és ásványi vagyon szempontjából.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a barlangrendszer megóvásra kerül, annak turisztikai hasznosítás fenntartható módon bekövetkezik környezeti károsodás nélkül. A barlangrendszerre hatással bíró infrastruktúrafejlesztések nem valósulnak meg.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a barlangrendszer környezeti kárt szenvedhet, ásványi kincsei károsodnak, turisztikai attraktivitása csökken.

A terv hatása a levegő minőségére

Budapest közlekedése (gépjárműforgalma) jelentős és az év folyamán állandó környezetterhelő, és légszennyező forrást jelent. A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe, amelyek jelentős hányada a lakások fűtése eredményeképp jut a légkörbe. A károsanyag-kibocsátás az épületek energiahatékonyságát javító beruházások ösztönzésével is nagyban csökkenthető. A cél eléréséhez egyrészt az energiafelhasználás csökkentése, másrészt a megújuló energiaforrások részarányának növelése szükséges.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a légszennyezés csökken. A kis károsanyag-kibocsátású gépjármű-technológiák, környezetbarát közlekedési módok (pl. vasút, kerékpár) előnyben részesítése. A „housing” típusú az épületek energiahatékonyságának javításával a városi életminőség növekszik, a levegő káros anyag tartalma csökken, a városi szmog előfordulási gyakoriság csökken.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a negatív egészségügyi hatások, illetve a klímaváltozás hatásai erősödnek. Az átszellőzési sávok beépítése esetén a város légcseréjében változások következnek be, a légszennyező anyagok feldúsulnak. Hosszútávon a területhasználat optimalizálása, az érzékeny vagy zavaró funkciók áthelyezése nélkül a környezeti konfliktusok nem csökkennek.

A terv hatása a vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)

Kiemelten fontos a főváros vonatkozásában a vízvédelem, komplex vízvédelmi intézkedések és a vízbázis védelem. A tekintélyes gyógyvízkészlet országos jelentőségű, megóvása és hosszú távú fenntartása kiemelten fontos. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Különösen a lakosság számára, fontos a

mindenkor elérhető, jó minőségű ivóvíz, melyet az ivóvízhálózaton keresztül szerezhetnek be. A vízkészletekkel való tudatos gazdálkodás részben az ivóvízfogyasztás csökkentését, részben a csapadékvíz helyben tartását, az elvezetésének mérséklését és a hálózat tehermentesítését eredményezheti. Az árvízi védekezés az időjárási szélsőségek gyakoribb válása miatt ismét egyre fontosabb feladattá válik.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a felszíni és felszín alatti vizek minőségében javulás következik be. A kisvízfolyások revitalizációja szintén kedvező irányban befolyásolja a szabadidő eltöltés lehetőségeit, emellett ökológiai szempontból és a zöldfelületi rendszer szempontjából kiemelkedően fontos. Budapest ivóvíz és szennyvíz közművesítése minőségében és lefedettségében is 100%-osan megoldottá válik.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a keletkező szennyvíz teljes körű megtisztítása, egyes városszéli területek csatornázatlansága a talajvizek, kisvízfolyások és a Duna vízminőségét tovább rontja. Ökológiai és az élővilág szempontjából kedvezőtlen hatású folyamatok indulnak el, illetve a meglévők továbbra is fennállhatnak. A vízparti rekreációs lehetőségek kihasználatlanok maradnak.

A terv hatása a hulladékgazdálkodás helyzetére

A Budapesten keletkező tetemes mennyiségű hulladék begyűjtése és ártalmatlanítása nagy teherként jelentkezik a város működtetésében, miközben a lerakás környezeti terhelése is számottevő.

Az intézkedés célja a hulladékok keletkezésének megelőzése, illetve a keletkezett hulladékok minél nagyobb arányú felhasználása: újrahasználat, feldolgozást követő újrahasznosítás, vagy energetikai hasznosítás által. Gazdasági szempontból is lényeges, hogy a hulladéklerakókba minél kevesebb hulladék kerüljön, különösen a szerves és egyéb, jól hasznosítható anyagok tekintetében. További cél a potenciális szennyező-források felszámolása. A főváros közigazgatási területén jelenleg nem üzemel hulladéklerakó, de több bezárt lerakó rekultivációja időszerű.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a hulladékok keletkezésének megelőzése élvez prioritást és egyre kevesebb mennyiségű hulladék kerül a lerakókba. Az bezárt hulladéklerakók rekultiválásával használaton kívüli területek kerülnek vissza a városi élet körforgásába, környezeti terhelő hatásuk megszűnik.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a környezet terhelése állandósul. A keletkező hulladékok lerakása növekszik, az energetikai hasznosítása elmarad. A felhagyott ipari területek, valamint az illegálisan lerakott hulladékok potenciálisan tovább veszélyeztetik a talajok és vizek minőségét, különösen az érzékeny karsztos és egyéb vízbázis-védelmi területeken.

A terv hatása a tájra (tájszerkezet, tájhasználat)

Budapest sajátos földrajzi fekvésének köszönhetően egyedülálló tájképi adottságokkal rendelkezik, ami jelentős vonzerőt kölcsönöz a városnak. A főváros egyik legfontosabb feladata a kiegyenlített városszerkezet, ami területtakarékos módon érhető el, a természeti környezet tiszteletben tartása mellett. Meg kell őrizni és fejleszteni kell a külső kerületeket tagoló, a városba ékszerűen benyúló szabadterületeket, a zöldsávok, zöldterületek és erdők, valamint a vízfolyások és mezőgazdasági területek rendszerét.

A javaslatok **megvalósulása** esetén szabadterületekkel megfelelően tagolt tájszerkezet alakul ki. A szabad területek kiválóan alkalmasak arra, hogy az urbánus beépítés egybefüggő hőszigetei közé ékelődve, azok kedvezőtlen klimatikus hatását mérsékeljék. A lakóterületek indokolatlan terjeszkedésének megállításával a hegyvidéki területek tájképi értékei megőrizhetők.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a feleslegesen szétterülő és pazarló területhasználat a szabadterületek beépülését eredményezik, a harmonikus tájszerkezet megbomlik. Ez károsan hat ökológiai kapcsolatokra, az átszellőzési viszonyokra, a településklímára is.

A terv hatása az épített környezetre

Meglévő védett elemek felújítása és hasznosítása, valamint új értékek létrehozása kiemelten támogatandó, mivel ez tarthatja meg a főváros egyedi karakterét, és ezáltal válik megőrizhetővé az egyes városrészek egyedi városkaraktere.

További városrészek komplex rehabilitálása révén bővíthető a vonzó környezetet kínáló helyszínek száma. A vendéglátás, a tradicionális kereskedelem további fejlődése újabb területek felfedezésére ösztönzi az ott lakót és a látogatót egyaránt, így elősegíti a város(rész) felértékelődését, mivel egy-egy városrészben népességcserét (dzsentrifikáció) és üzleti célú befektetések megjelenését teheti lehetővé (épületek funkciócseréje).

A javaslatok **megvalósulása** esetén az épített értékeink továbbra is megmaradnak, a város új értékes elemekkel bővíthet. Az új fejlesztések, átalakítások a megőrzött épületállománnyal szerves egységet képezve alkotják a főváros szövetét. Megőrizhető és erősíthető a város egyedi karaktere, amely egyre szélesebb körben válik ismertté. Budapest az európai turizmus kiemelt helyszíne marad, egyre kedveltebb turisztikai és befektetés célterületté válhat.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén az értékes, védelemre méltó értékek pusztulása felgyorsulhat, egész tömbök, vagy városrészek szlömösödését indítva el. Nem várható az új és a régi közötti összhang fejlődése, ezáltal a város fokozatosan elveszti egyedi, vonzó, arculatát.

A terv hatása a kulturális örökségre (műemlékvédelem, régészet),

Budapest világhírű, rendkívül értékes épített öröksége meghatározó jelentőségű a város kulturális értékei között. A műemlékek már önmagukban is felkelthetik a látogatók érdeklődését, vonzzák a turistákat, ezért az épített örökség fokozottan védendő, azonban ezekhez a megfelelő – esetenként kulturális – funkciót is meg kell találni, hogy ne csak fenntartási költséget jelentsen a tulajdonos számára. A város kulturális intézményrendszerének fejlesztése révén kell elérni a kitűzött célt, hogy Budapest hosszú távon is a Kárpát-medencei térség kulturális központja maradjon. Az épített és szellemi örökség (kávéházi kultúra, zenei, színházi élet), a kulturális javak együttesen jelentik a legsajátosabb helyi vonzerőt.

A kulturális intézmények egyenlőtlen eloszlásban helyezkednek el a városban, a kiemelt intézmények a sokszínű belvárosi térségben sűrűsödnek. A Duna-part jelentős hosszúságú szakaszán sajátos hangulatú, különleges kínálatot nyújtó létesítmények helyezkednek el. Itt találjuk a város világhírű fürdőkulturáját megalapozó fürdők nagy részét is.

A várostérképen jelenleg is hangsúlyosan kirajzolódó kulturális tengelyek: a Budai várat a Városligettel összekötő Andrássy út, valamint az erre merőleges Duna mentén elhelyezkedő intézmények továbbfejlesztése. Kockázat, hogy az EU kohéziós politikája nem támogatja a kifejezetten kulturális örökségvédelmet célzó projektek megvalósítását, emiatt az örökségvédelmi épületek állagmegóvása alternatív forrásszerzést igényel.

A javaslatok **megvalósulása** esetén megvalósítható a történeti városi táj rehabilitációja, a történeti hangulatú városkép és az itt zajló kulturális rendezvények pozícionálják Budapestet a nemzetközi városversenyben.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén Budapest jelentősen veszít image-éből, ami negatív hatással lehet a kreatív tőke vonzására is, illetve gyengülnek a külföldi működő tőkevonzás ún. „szoft” tényezői.

A terv hatása az élővilágra (ökológiai hálózatra, védett természeti területekre, biodiverzitásra)

Budapesten a természeti területek sok esetben a rekreáció színterei is egyben, megőrzésük szempontjából további lényeges célkitűzés azok tehermentesítése. A terveken kijelölt, de még nem erdősített területeken erdőtelepítés megvalósítása, természetes folyamatokat követő erdőkezelés és erdőgazdálkodás elterjesztése szükséges. A vizes élőhelyek (kiemelten a Duna-mente és a kisvízfolyások) revitalizációja, fajmegőrzése fontos feladat.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a természeti értékek veszélyeztetettsége csökken, a természetvédelmi kezelés finanszírozási alapjainak újragondolása, a szabályozási háttér rendezése, a határos lakóterületi fejlesztések megfékezése révén. A vízpartok ökológiai funkciójának javítása, a vízfolyások menti területek összehangolt ökológiai és rekreációs fejlesztése, valamint az erdőtelepítések hatására az ökológiai kapcsolatok erősödnek, a hiányzó kapcsolatok megteremtődnek.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a természeti értékek degradálódása következik be. A rekreációs igényeket kielégítő zöldfelületek biztosítása nélkül (új zöldfelületek létesítése, meglévő zöldfelületek fejlesztése, valamint funkciókínálatuk bővítése) a természeti területeken tapasztalható jelenlegi intenzív területhasználat nem mérsékelhető. A városi széttelepülés az ökológiai kapcsolatokat károsíthatja. A vízparti területek revitalizációjának elmaradása a biodiverzitást csökkenti.

4.2. A tervben szereplő javaslatok társadalmi szempontú elemzése

A terv hatása a népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)

A város épületállományának leromlott fizikai, műszaki állapota, illetve az egyes városrészekben koncentrálódó társadalmi problémák felerősítik a társadalmi egyenlőtlenséget. A társadalmi reintegráció elmaradása a társadalom alsó rétegeinek talajvesztéséhez, leszakadásához, illetve a bizonytalanságtól való félelem erősödéséhez vezethet. Az utóbbi években erőfeszítések történtek bizonyos krízisterületek kezelésére, ám a társadalmi, fizikai leromlás folyamatait sikeresen, fenntarthatóan megállító, visszafordító programok még nem indultak.

A város akkor válhat befogadóvá, ha a leszakadó társadalmi csoportok mellett kiemelt figyelmet fordít az ország más, gyakran elmaradott térségeiből, vagy más országokból érkező betelepülőkre, és a nem városlakó városhasználókra (tanulók, dolgozók, szolgáltatási rendszert használók, látogatók). Számukra is egyenlő esélyű városhasználatot szükséges biztosítani a diszkrimináció megszüntetését célozva.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a főváros olyan multi-kulturális város lesz, ahol az idegenellenesség helyett a kultúrák és nemzetiségek egymás mellett élése egy sokszínű és izgalmas városi környezetet hoz létre. A szolgáltatások és programok csak tovább erősítik ezt az érzést, mely a turistákra is vonzó hatást gyakorol. A város területében megszűnnek a szegregált területek. A programok segítségével, és a szociális bérlakások számának növelésével a krízishelyzetbe került családoknak még a teljes eladósodás előtt segítséget lehet nyújtani. A hajléktalanok számára is kinyílik a visszaintegrálódás lehetősége.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén növekedni fog az idegenellenesség, és a diszkrimináció. A városban egyre több krízisterület válik szegregált területté. A leszakadó rétegeknek nem lesz esélyük

arra, hogy krízishelyzeteikből kikerüljenek, növekedni fog a hajléktalanok és a társadalmi problémák száma.

A terv hatása a foglalkoztatásra

Budapesten a foglalkoztatási lehetőségek az országos átlagot meghaladóak, ezért a munkanélküliség mértéke hosszú távon is várhatóan annál alacsonyabb marad mint az országos átlag. A foglalkoztatás növelésében és egyensúlyban tartásában azonban alapvetően meghatározó a gazdaság helyzete, a munkaadók piaci lehetőségei. A foglalkoztatás alakulására (kivéve a szociális alapút) az önkormányzatnak közvetett – pl. elősegítő, orientáló, koordinatív – eszközei vannak. A gazdasági ösztönző tényezők mellett a humánerőforrás fejlesztésének is meghatározó szerepe van a foglalkoztatottság növelésében, a foglalkoztatottsági szint megtartásában. A munkaerő versenyképessége szempontjából kulcsfontosságú a munkaerő-piaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás, melynek középpontjában a munka világában való részvételhez szükséges szaktudás, fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll.

Az ESZA rendelettel összhangban kiemelt cél a korai iskolaelhagyás csökkentése, a köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése, felsőfokú képzettséggel rendelkezők arányának növelése, élethosszig tartó tanulás minőségének és az ahhoz való hozzáférés javítása, a gyakornoki munka és a fiatalok pályakezdésének elősegítése, intelligens szakosodás fokozása.

A foglalkoztatás gazdasági szempontú céljai, összefüggésben a fenntartható, érték- és tudásalapú gazdaságfejlesztéssel:

- rugalmas foglalkoztatási formák elterjesztése,
- térbeli mobilitás elősegítése,
- monitoring az oktatás és a munkaerő piaci igények összehangolása érdekében,
- tudásintenzív (K+F+I), IKT- és „zöld” technológiákhoz való hozzáférés biztosítása.

A javaslatok **megvalósulása** esetén növekszik a foglalkoztatás mennyiségi és minőségi értelemben, bővül a piacképes tudás és készség, az innováció. Ezáltal növekszik a hozzáadott érték, fejlődik a méretgazdaságosság, az uniós, ill. a magvető pénzek hasznosítása, javul az innováció gazdaságba és a háztartásokba történő transzformálása.

Ezek eredményeként élénkül a gazdaság, bővülnek, növekednek a befektetések, a jövedelmek. Összességében javul az egyéni és a közjó közötti egyensúly (Nemzeti fenntartható Keretstratégia, az Új Széchenyi terv), ami a fenntarthatóság elvének egyik kritériuma.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a foglalkoztatottsági szint csökken, ami társadalmi és gazdasági konfliktusokkal jár. A munkanélküliség növekedésével növekednek a költségvetési terhek, csökkennek a gazdaságfejlesztésre fordítható közpénzek, az átlagos jövedelem színvonal stagnál/csökken.

A szűkülő foglalkoztatási szerkezet korlátozza a gazdaság mozgásterét, ezzel teljesítményét. Az innováció fejlődése egyre inkább külföldi érdekeltségű lesz, a kisebb hazai cégek leszakadnak, egyre több lesz a fennmaradásért küzdő vállalkozás. Budapest lemarad versenyképességben, egyre kevésbé tölti be a gazdaság motorja szerepét.

A terv hatása a szabadidő eltöltésre, a rekreáció területi feltételeire

A változó demográfiai arányok, a népesség fokozódó elöregedése, a gazdasági-társadalmi kihívások az életmód változásának szükségességét hozzák magukkal. Ennek egyik formája lehet az egészségmerőzés, az öngondoskodás és a szabadidő aktív eltöltése, amihez a városnak területi kínálatot kell

teremtenie. A tömegsportolási lehetőségek bővítése érdekében kiemelt rekreációs helyszínek létrehozása elsősorban a cél a zöld területek károsodása, csökkenése nélkül

A javaslatok **megvalósulása** esetén hosszú távon csökkenhetnek a társadalombiztosítási rendszer és az egészségügyi ellátó hálózat terhei a tömegsport és az egészséges életmód szemlélet terjedésének köszönhetően. A versenysport fejlesztése a fiatalok aktív bevonását, motivációjának erősítését szolgálja. A rekreációs lehetőségek elérhetősége esetén általánosan is javulhat a lakosság közérzete, illetve a főváros megmaradhat vonzó befektetési célpontnak.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a lakosság egészségi állapotára tett kedvező hatások nem következnek be, amely hosszú távon a TB terhek további növekedéséhez és a rossz egészségi állapot fennmaradásához vezet. A közösségi életforma erősítésének fontos színterei nem alakulnak ki.

A terv hatása a népesség életminőségére és egészségi állapotára, szociális helyzetére

Budapest sajátos földrajzi fekvésének köszönhetően egyedülálló tájképi adottságokkal rendelkezik, ami jelentős vonzerőt kölcsönöz a városnak. A városban élő lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a környezet minősége, ezért a biológiailag aktív felületek arányát Budapest teljes területén növelni kell. Kiemelt figyelmet érdemelnek a közparkok, -kertek, -terek, amelyek ütemezett felújításáról és újak létesítéséről gondoskodni kell.

A környezet mellett meghatározó a szolgáltatások elérhetősége, színvonala. Budapesten az oktatási, nevelési, szociális, egészségügyi intézmények, tömegsport-létesítmények esetében az ellátás minőségét és az igénybevétel körülményeit a térbeli elhelyezkedés és az épületek minősége jelentősen meghatározza. A humán ellátórendszerek gazdálkodói krízisbe kerültek, amit oldani szükséges az intézmények infrastrukturális fejlesztésével és a szolgáltatások minőségi fejlesztésével. A változó demográfiai tendenciák következtében a következő évtizedekben az idősök aránya jelentősen nőni fog. Az elöregedés új szakaszában a várost és az ellátórendszerét a következményekre fel kell készíteni.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a népesség életminősége jelentősen javulni fog. Egyrészt a szolgáltatások a mostaninál optimálisabban, az idősödő társadalom szükségleteire fókuszálva lesznek elérhetőek. Az egészség minél hosszabb távú megőrzését a tömegsport kiszélesítése és a preventív akciók segítik. Az aktív időskor a nyugat-európai értelemben valósul meg, és nem kiszolgáltatottságot, mint inkább egy újfajta életformát jelent („silver economy”). Az erősödő szociális segítő hálózat kevésbé az önkormányzatokra, mint inkább az egyházi és civil szervezetekre támaszkodik, ezért kevésbé terheli a központi költségvetést.

A javaslatok **meg nem valósulása** a mostani negatív tendenciák továbbélését segíti elő: az egészségügy területén tovább nő a krónikus betegként jelentkezők száma. Miközben az életkor kitolódik, az egészségben megélt évek száma nem növekszik, hanem csökkenésnek indul. Az idősök kiszolgáltatottsága és elmagányosodása erősödik. Az intézmények állagának romlása folytatódik, minőségi szolgáltatás nyújtására nem jut forrás.

A terv hatása a társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére

A gazdasági válság idején az általános biztonságérzet csökken, ezért szükség van arra, hogy a lakosság reális biztonságérzete erősödjön, és a rendőrséggel szembeni bizalomhiány csökkenjen. A szegregált területeken élők veszélyeztetettségének csökkentésére hozott közbiztonsági intézkedéseket kiegészítve szükséges a humán szolgáltatások optimalizálása is annak érdekében, hogy elérhetővé váljanak minden városlakó számára a szociális, egészségügyi szolgáltatások.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a városi környezet élhetőbbé válik, amely a fizikai rendezettség mellett a konszolidált környékeket jelenti. Eltűnnek azok a területek, amelyek bizonytalanságot és gyakran alaptalan félelmet keltenek leromlott környezetük miatt. A városrehabilitáció során építészeti és szociális szakemberek segítségével alakulnak át a szegregált környékek és egy-két éven belül integrációjuk a hétköznapi ember számára is láthatóvá válik.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a krízisterületek és környékük továbbra is olyan helyek maradnak, melyeket az átlag városlakó elkerül, mert nem érzi biztonságban magát.

4.3. A tervben szereplő javaslatok gazdasági szempontú elemzése

A terv hatása a térszerkezetre

A térszerkezet alakulása, a területhasználat változásai, és a területek rendeltetésének változása, vagy használatának korlátozása a gazdaság és társadalom térbeli fejlődésének leképeződését jelentik. Önálló, kiemelt kezelésük annyiban indokolt, hogy a térszerkezet formálása visszahat a társadalmi és gazdasági folyamatok alakulására is.

Kiemelt és több stratégiai cél által is kezelni kívánt cél a kiegyensúlyozott térszerkezet megteremtése, olyan vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználat kialakítása, mely megőrzi az értékes természeti és épített környezetet. A közlekedési kényszerek csökkentése, hogy kisebb terhelés érje a város zsúfolt területeit. A már infrastruktúrával ellátott területek (barnamezős területek) váljanak a fejlesztések célterületeivé, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.

A javaslatok **megvalósulásuk** esetén hozzájárulnak a kompakt város ideájának megvalósulásához Budapesten és térségében. Esély nyílik a gazdasági fenntarthatóság nagyvárosi körülmények közötti megvalósíthatóságára: a termékek, szolgáltatások előállításában a minél kevesebb anyag-, energia- és importtartalom elérésére. Mindez a meglévő beépített területek intenzív hasznosításával, a környezeti és lakóértékek őrzésével, gazdagításával jár együtt.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén folytatódnak a kedvezőtlen tendenciák, az energiapazarlás, a belterületbe vonás extenzív területhasznosítási gyakorlata, ezzel a termékek, szolgáltatások előállításának költségnövekedése párhuzamosan a jövedelmek, hozamok csökkenésével. A folyamat nem teszi lehetővé a fejlesztési források felhalmozási gyakorlatának megvalósítását, ezért a város- és térségfejlesztés továbbra is követő magatartásra szorul, kiszolgáltatva az aktuális gazdasági konjunkturális helyzetnek. A befektetők érvényesítik helyzeti előnyüket, és újabb zöldmezős beruházások indulnak, hátráltatva a meglévő, alulhasznosított területek gazdaságfejlesztésbe vonását.

A terv hatása a településrendszerre

Budapest és térségében a településrendszert a kerületi és az agglomerációs önkormányzatok alkotják. A települési együttműködés sokrétűsége, minősége a gazdasági hatékonyság fontos tényezője, mivel hatnak egymás környezeti és humán tényezőire, piacaira. Ezért a munkamegosztás racionális szervezése alapvető jelentőségű a gazdasági funkciók terítésében, a közszolgáltatások biztosításában, a foglalkoztatás alakításában, illetve az energiahasznosításban, vagy a klíma-közösség szervezésben.

A javaslatok **megvalósulása** esetén létrejön a közös környezeti, műszak és humán infrastrukturális keretrendszer a gazdasági fenntarthatóság megvalósítására.

A javaslatok **meg nem valósulása** a települések elkülönülten próbálják megoldani gondjaikat, párhuzamos, kihasználatlan, ezáltal gazdaságtalanul működő, valamint hiányzó szolgáltatások jönnek létre. Célfüggvényükben a külső (uniós, állami, magánbefektetői) segítség keresése áll, ezzel növelve kiszolgáltatott gazdasági helyzetüket, amit tovább gyengít, hogy ezzel egymás vetélytársaivá válnak.

A terv hatása a természeti erőforrásokra

A természeti erőforrások közül a gyógy- és termálvizek emelendők ki. A nemzetközi trendekkel összevetve a főváros kihasználatlan potenciállal rendelkezik a gyógy- és termálvizekhez kapcsolódó turizmus területén. Az egyes fürdők felújítása és korszerűsítése mellett a szolgáltatási kínálat bővítésével, komplex fürdő-negyed létrehozásával az ide látogatók száma növelhető.

A földhőben rejlő lehetőségeket szintén érdemes lenne megvizsgálni, és fokozatosan bevonni a szénhidrogén alapú fűtési rendszerek kiváltásába.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a termálkincsben rejlő gazdasági potenciál kihasználásra kerül, de hosszabb távon a vízkészlet megújulási rátát meghaladó mértékű felhasználása az erőforrás csökkenéséhez vezet. A megújuló energiaforrások által kínált lehetőségekkel mind több magánszemély és intézmény fog élni.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén kihasználatlan marad a termálkincsben rejlő gazdasági potenciál. Ugyanakkor a gyógy- és termálvíz készlet, mint természeti erőforrás fennmaradása továbbra is biztosított.

A terv hatása az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére

A Főváros Magyarország gazdasági teljesítményében meghatározó szerepet tölt be, melyben a szolgáltatási szektor mellett jelentős az ipari és kereskedelmi teljesítmény. Az ipari tevékenység vonatkozásában erősödő tendenciát mutat a minőségi termelés, a K+F+I tevékenység és az ipari szolgáltatás. A nagy számban munkahelyeket biztosító termelő, kereskedelmi tevékenységek térbeli elkülönülése a lakó, intézményi és más humán funkcióktól csökkenő tendenciát mutat, amely részben köszönhető a telephelyek egyre környezettudatosabb kialakításának is. Budapest és térsége azonban továbbra is alkalmas és jelentős adottságokkal bír az ipari és kereskedelmi kapacitások befogadására.

A javaslatok **megvalósulása** esetén növekszik a vegyes funkciójú területek száma, kiterjedése. Egyre több egyenrangú alközpont alakul ki a városon belül, csökkennek a településen belüli területi egyenlőtlenségek. A kialakult, egyenlőtlen szolgáltatási elosztást eredményező kereskedelmi központok egy része átalakul. A munkahelyek, a szolgáltatások egyre közelebb kerülnek a lakossághoz, amiből adódóan csökken a városon belüli közlekedési kényszerek. A Fővárosban egyre erősebben érvényesülnek a kompakt város modell kedvező hatásai. A nagyobb ipari, kereskedelmi kapacitások elsősorban a fő közlekedési tengelyek, gazdasági övezetek mentén jelennek meg, erősödnek a térbeli hálózatok, klaszterek.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a megkezdődött negatív folyamatok folytatódnak. A vásárló-erőt gyengítik a növekvő közlekedési költségek. A kiskereskedelem és a szolgáltatás a városszéli nagy kereskedelmi központokba költöznek, amivel párhuzamosan a városközpont kihasználtsága csökken, a történelmi városrészek közterületei elnéptelenednek. Ez utóbbi jelenség a romló épített környezeti állapotok és gyengülő szolgáltatási színvonal hatására az idegenforgalmat is jelentősen visszaveti. A belső városrészekben felhagyott épületek, barnamezős övezetek alakulnak ki. A nagy ipari termelők

betelepülése véletlenszerűen történik, ami jelentős funkcionális, városrendezési konfliktusokat eredményez.

A terv hatása a mezőgazdaságra

Budapest mezőgazdasági szerepe az ország egyes más területeihez képest, valamint az ipar, kereskedelem és szolgáltató szektor jelentőségéhez viszonyítva csekély. Mindemellett a termőföldekkel való takarékos gazdálkodás, a minőségi termőföldek védelme nem elhanyagolható szempont. A városi agrikultúra és az ökológikus gazdálkodás megjelenése támogatandó, szemléletformálási célból is.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a városi lakosság környezettudatos életmódra való fogékonysága erősödik. A költségtakarékosság és így az energia hatékonyág kényszere elősegíti a városi kertek, kertészetek, gyümölcsösök elterjedését. A helyi piacok, őstermelői bolthálózatok kialakítása, megerősítése ösztönzően hatnak a városi és várostérségi termelőkre, a minőségi és egészségtudatos módszerekkel előállított, feldolgozott termékek előállítására. A városi agrikultúra jövedelemkiegészítő, foglalkoztató funkciója mellett a közösségépítő hatással bír.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén nem érhetők el a fenti pozitív hatások, sem a magas minőségű termőföld kapacitások kihasználása, sem a közösségi, sem a környezetvédelmi szemléletformálás területén.

A terv hatása az erdőgazdálkodásra

A budapesti erdőterületek elsősorban klímavédelmi, ökológiai, rekreációs hatást fejtenek ki. Gazdasági jelentőségük, kiterjedtségük igen alacsony.

A terv hatása az idegenforgalomra

A Főváros hazánk legnépszerűbb idegenforgalmi desztinációja, igen sokszínű turisztikai karakterrel bír. A klasszikus pihenő turizmus mellett jelentős a kulturális, és a konferenciaturizmus, illetve a gyógy- és fürdőturizmus, továbbá a jutalomutazással összefüggő turizmus. A Főváros egyedülálló adottságainak megtartása, a szolgáltatási környezet és színvonal fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a minőségi turizmus terjesztése szempontjából. Cél a turisták számának és a Fővárosban eltöltött vendégéjszakáinak növelése és a minél magasabb színvonalú szolgáltatások igénybevétele, a turisták költségének növelése.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a Budapest márkanév erősödik, amely az idegenforgalmi bevételek növekedése mellett kedvezően hat a város és az ország versenyképességére, az egyéb gazdasági ágazatok teljesítményére is. Az ágazat új szegmensei erősödnek meg, mint pl. a konferencia turizmus, vagy az egészség-turizmus.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a turizmus csak a mennyiségi növekedés irányába tud fejlődni, amely a növekvő látogatószám és a fajlagosan csökkenő bevételek mellett nem teszi fenntarthatóvá az idegenforgalmi színvonalat. A turisztikai látogatások területe beszűkül, vagy nem változik. A fajlagosan csökkenő bevételek mellett egyre nagyobb összegű szinten tartó ráfordítás válik szükségessé, amely egy romló idegenforgalmi kínálat és vonzerő hatására nehezen megfordítható negatív folyamatokat indít el.

A terv hatása a vízgazdálkodásra

A Főváros természeti erőforrásai között kiemelkedő és fokozódó jelentőséggel bírnak vízkészleteink. Az élővizek védelme a korszerű és teljeskörű szennyvíztisztítás mellett valósítandó meg, ami új, eddig szolgáltatással nem ellátott területek problémáinak megoldását is szükségessé teszi.

A javaslatok **megvalósulása** esetén az ivóvízfogyasztás csökken, a csapadékvizek helyben hasznosításának aránya növekszik, a szennyvíz és csapadékvíz elvezető hálózat leterheltsége csökken. Az eddig ellátatlan településrészek egy része rácsatlakozik a meglévő szennyvíz-hálózatokra, illetve a karbantartási feladatok eredményeként a környezetterhelés csökken (elszivárgás), és az üzembiztonság javul.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén nem biztosítható vízkészletek tartós védelme, továbbá az egyre szélsőséesebb időjárásból adódóan egyre jelentősebb árvízi védekezés feltételei romlanak, illetve a csatornahálózat fenntartási terhei nőnek.

A terv hatása a térség eltartó-képességére és versenyképességére

A főváros eltartó-képessége és gazdasági versenyképessége a fenntarthatósággal, a térség eltartó képességével is szorosan összefügg. A fenntarthatóság szempontjából szükséges az egészségügyi, oktatási-képzési infrastruktúra fejlesztése éppúgy mint az innovációs eredmények sikeres gazdasági integrációjának elősegítése. A természeti környezet védelme érdekében alacsony anyag és energiaigényű, minél hosszabb élettartamú, és hozzáadott értéktartalmú termékek, szolgáltatások előállítását kell ösztönözni, elősegíteni.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a versenyképes és fenntartható fejlődés révén javulnak a városi lakosság életkörülményei, munkakörülményei, a gazdasági környezet és ezzel erősödik Budapest és térsége eltartó képessége. A vonzó városi környezet egy olyan – egyre hangsúlyosabb – „puha” telepítő tényező, amely a városok nemzetközi versenyében a „hagyományos” infrastrukturális tényezőket is háttérbe kezdi szorítani.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén az eltartó képesség csökken, a lakosság életkörülményei, gazdasági kilátásai romlanak. Felerősödik a szuburbanizáció, és egyes gazdasági funkciók más régiókba települnek (akár az országhatáron túlra). Egymást erősítő negatív folyamatok indulhatnak meg, amely az európai városok között fokozódó versenyben Budapest jelentős és gyors leszakadásához vezetnek.

A terv hatása a műszaki infrastruktúrára

A világot behálózó társadalmi-gazdaságikapcsolatok egyre jelentősebb elvárásokat támasztanak a közlekedési infrastruktúrával szemben, amely kiterjed a közlekedési idő -, a -, és a környezeti károk csökkentésére, ugyanakkor az áruk és személyek biztonságának fokozására. A növekvő elvárásoknak csak folyamatos műszaki fejlődéssel lehet megfelelni, ami szoros kölcsönhatásban van a gazdasággal. A közlekedés egyrészt kiszolgálja a gazdasági igényeket, másrészt jelentős innovációs megrendeléseket is generál, ezáltal fejleszti a gazdaságot.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a Főváros és térségének közlekedési rendszere megteremti a szükséges közlekedési alapot a nemzetközi versenyben való helytállásnak, másrészt hozzásegíti a Főváros és térsége sikeres nagyvárosi élettéré alakulását.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén Budapest nemzetközi versenyképessége, és befektetési vonzereje csökken, amely a teljes gazdaságra káros externális hatásokat eredményez. Továbbá a belső közlekedési rendszerek fejlesztésének elmaradása, jelentős belső területi feszültségeket okoz, károsan befolyásolja az egészséges térszerkezet és vegyes funkcióeloszlás irányába tett lépések hatékonyságát, és erősíti a szlömösödést.

A terv hatása az energiaellátásra

A főváros energiaellátásának egyrészt környezeti, másrészt gazdasági jelentősége kiemelkedő. Az energiafogyasztás csökkentése és az energiamix megfelelő megválasztása rendkívül fontos a klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése szempontjából. Másrészt az energiafelhasználás költségmegtakarítást is eredményez, amely az energetikai fejlesztésekből adódó megrendelésekkel együtt jelentősen javítja a város gazdasági teljesítményét, illetve az itt működő vállalkozások versenyképességét. A fenti célok megvalósításának egyik meghatározó eszköze a komplex épületenergetikai felújítások megvalósítása.

A javaslatok **megvalósulása** esetén csökkenthető a városi energiafelhasználás, ami jelentős költségmegtakarítást és környezeti terheléscsökkenést eredményez. A megújuló energia-alkalmazás részarányának növekedése csökkenti a város és így hazánk földgázimport-függőségét.

Az intelligens energiaellátó és elosztó hálózat létrehozásával a visszatáplálás és a fogyasztók közötti elosztás rugalmas rendszere biztosítottá válik, utat nyitva a nagyobb napelem-parkok, szélenergiák villamos hálózatba történő integrálhatóságának.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a versenyképesség romlik, az üvegházhatású gázok kibocsátása fokozódik, továbbá a város levegőminősége (és így élhetősége is) romlik. A klímaváltozás káros hatásai erősödnek. A megújuló energiaforrásokban (geotermia) rejlő lehetőségek kihasználatlanul maradnak, az energetikai fejlesztések révén elérhető költségmegtakarítás nem érvényesül.

5. Összefoglalás

A fővárosi területfejlesztési stratégia és program tartalmilag **megfelel** a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) **Kormányrendeletnek**. A kitűzött célok nem sértik a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényeket.

A vázolt elképzelések összhangban állnak az Európai Unió vonatkozó irányelveivel és a határon átnyúló nemzetköz egyezményekkel, illetve megfelel a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló 18/2013. (III. 28.) OGY határozatnak.

Összességében kijelenthető, hogy a fővárosi területfejlesztési program megfelelő formában való programozása és kivitelezése esetén **várhatóan eléri a kívánt társadalmi és gazdasági hatásokat**, vagy azok egy jelentős részét **anélkül, hogy komoly környezeti kárt okoznának, vagy a meglévő gazdasági és társadalmi problémákat elmélyítsék**.

Súlyosabb hatásai lehetnek a tervezett **fejlesztések elmaradásának**, mint azok – akár részleges – megvalósításának. Kockázatként kell ezért számba venni, hogy a főváros 3. célterületi besorolásával csökken a felhasználható uniós források nagyságrendje, amelyet a vállalkozások szempontjából tovább nehezít, hogy a támogatás-intenzitás is csökken.

Szem előtt kell tartani azt is, hogy a megvalósítani tervezett fejlesztések eredményei és hatásai nem függvényyszerűen jelentkeznek, hanem számos külső és a terv által befolyásolt tényező együttes hatásaként.

A prioritások és az intézkedések tartalmának és keretösszegének meghatározásával – a koncepcióhoz képest – jobban becsülhetők lettek a beavatkozások hatásai, azonban mindez nem helyettesíti a **projektszintű hatásvizsgálatok szükségességét**. Ezeket az egyes projektek megvalósíthatósági tanulmányai és engedélyezési tervdokumentációi fogják tartalmazni.

A stratégiai és operatív program céljait összevetve az országos és a vele megegyező tervi szinten elhelyezkedő Pest megye területfejlesztési koncepcióval, megerősíthető, hogy a megfogalmazott célok **megfeleltethetők a magasabb tervi szintű céloknak**. A megye tekintetében a kölcsönös előnyök szem előtt tartásával kerültek meghatározásra, szinergikus hatással egymást erősítik.

A program hatásvizsgálatának belső konzisztencia vizsgálata igazolta, hogy a stratégiai célok továbbra sem tartalmaznak ellentmondást, **nem szerepelnek benne egymással ütköző célok**. A stratégiai célok és intézkedések kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódnak egymáshoz, erősítik egymást, illetve lehetőséget biztosítanak az uniós forrásból megvalósítandó országos programok (VEKOP, IKOP, KEHOP) forrásainak lehívására.

A területfejlesztési program a korábban már a koncepció kapcsán feltárt – és a terv megvalósításától függetlenül is fennálló – **környezeti konfliktusokra megfelelő javaslatokat** határozott meg. A környezeti konfliktusok értékelése rávilágított, hogy a célok meg nem valósulásának jelentős környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai lennének. Így például a növekvő energiafelhasználás és a kedvezőtlen városszerkezet miatt fokozódó környezeti terhelésre, és ezáltal romló élet-körülményekre, illetve demográfiai folyamatokra lehet számítani.

A program megvalósulása, az előzetes vizsgálat alapján, kedvező hatásokat eredményez mind környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból, amennyiben a fejlesztők a projektek megvalósítása során betartják a területrendezési és környezetvédelmi szabályokat.

A terv céljainak megvalósulása néhány esetben ugyan eredményezhet **kisebb járulékos káros hatásokat** is; ezek azonban kezelhető mértékűek, illetve aránytalanul kisebb mértékűek mint a tervezett beavatkozások által orvosolni tervezett probléma. Ilyen káros hatással lehet a hiányzó közlekedési infrastruktúra elemek kiépítése (zaj- és légszennyezés) vagy éppen az egyes célok egyoldalú megvalósítása (pl. a turizmus egyoldalú fejlesztése okozta környezeti és társadalmi konfliktusok). Mindezen káros hatások a megfelelő beavatkozásokkal (pl. zajvédő-falak építése), illetve arányos fejlesztésekkel kiküszöbölhetők, mérsékelhetők.

Ennek megfelelően a fővárosi területfejlesztési stratégiában és programban megfogalmazásra kerültek a szükséges javaslatok a káros környezeti, gazdasági és társadalmi hatások minimalizálásra, illetve ellentételezésre, így a terv megvalósítása várhatóan javuló életfeltételeket teremt, és biztosítja a környezeti erőforrásokkal történő hatékony és fenntartható gazdálkodást, illetve hozzájárul a gazdasági versenyképesség fokozásához.

Budapest, 2014. január 15.

Rövidítések jegyzéke

BKK:	Budapesti Közlekedési Központ
BTFK:	Budapest Területfejlesztési Konceptió
CLLD:	Közösségi szinten irányított helyi fejlesztés (Community Led Local Development)
EFOP:	Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program
ERFA:	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA:	Európai Szociális Alap
GINOP:	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
IKOP:	Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program
ITS:	Integrált Településfejlesztési Stratégia
KA:	Kohéziós Alap
KEHOP:	Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program
KKV:	kis-és középvállalkozások
KMOP:	Közép-Magyarországi Operatív Program
K+F+I:	kutatás és fejlesztés, innováció
NTH:	Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal
NFM:	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
NGM:	Nemzetgazdasági Minisztérium
OFTK:	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
OP:	operatív program
P+R:	„Park and Ride”, a személygépkocsi kényelmének és rugalmasságának párosítása a kötöttpályás járművek gazdaságos és helytakarékos üzemével
SMCS:	Stratégiai Munkacsoport
SWOT:	Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek (Strengths, Weaknesses, Opportunities,, Threats)
TFP:	Tematikus fejlesztési program
Tftv.:	Területfejlesztési törvény
VEKOP:	Versenyképes Közép-Magyarországi Operatív Program